

TARIM VE MÜHENDİSLİK

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIM ORGANI

SAYI: 111/2015

ISSN-1300-0071

21. YÜZYILDA TARIMSAL YÜKSEKÖĞRETİM

TARIM VE MÜHENDİSLİK

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIM ORGANI

ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR

YEREL SÜRELİ YAYIN

ISSN-1300-0071

SAHİBİ

Özden GÜNGÖR

SORUMLU YAZIŞLERİ MÜDÜRÜ

Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK

Prof. Dr. Melahat AVCI BİRSİN

Murat ASLAN

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK

Prof. Dr. Melahat AVCI BİRSİN

Prof. Dr. Mehmet MERT

Prof. Dr. Mehmet Ali ÇULLU

Prof. Dr. Nedim UYGUN

Prof. Dr. Celalettin KOÇAK

Prof. Dr. Kemal BENLİOĞLU

Prof. Dr. Uygun AKSOY

Prof. Dr. Ali TOKGÖZ

Prof. Dr. Zeliha BARUT

Prof. Dr. Kamil SAÇILIK

Prof. Dr. Mehmet ERTUĞRUL

Prof. Dr. Serap PULATSÜ

EDİTÖR

Bahar TANRISEVER YALÇIN-ZMO

GRAFİK TASARIM

R. Figen KURAL-ZMO

YÖNETİM YERİ

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Karanfil Sokak 28/18 Kızılay / ANKARA

Tel: 444 1 966 - Faks: 0 (312) 418 51 98 www.zmo.org.tr zmo@zmo.org.tr

BASIM

Özdoğan Matbaa Yayın Hed.Eşya San.Tic. Ltd.Şti.

Matbaacılar Sitesi 558. Sokak No. 29 İVEDİK OSB Yenimahalle/ ANKARA

TEL: 0 312 395 85 00

5.000 Adet Basılmıştır. 06.01.2016

YAZI YAYIN KOŞULLARI

Gönderilen yazılar yayınlansın, yayınlanmasın yazarına geri verilmez.

Özgün derleme yazılarda fikir ve görüşler yazarına, çeviriden doğacak sorumluluklar ise çevirene aittir.

Ziraat Mühendisleri Odası ve Tarım ve Mühendislik Dergisi yazılardan hiçbir şekilde sorumlu değildir.

Yayın Kurulu gönderilen yazı üzerinde gerekli gördüğü değişikliği yapmaya yetkilidir.

Dergide yayımlanmış yazılar kaynak gösterilmek koşuluyla başka yayım organlarında kullanılabilir ya da aktarılabilir.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	3
AÜZF DEKANI İLE SÖYLEŞİ	4
YENİDEN YAPILANMAYI YENİDEN TARTIŞMAK.....	8
<i>Prof. Dr. Cemal Taluğ</i>	
TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİNDE TARIMSAL YÜKSEKÖĞRETİM.....	16
<i>A.Nafi BAYTORUN, Selçuk ARSLAN</i>	
2015 ÜNİVERSİTE SINAV SONUÇLARI VE YERLEŞTİRMELER.....	24
2015 YILINDA TARIM	43
TARIMSAL DESTEKLER	47
<i>Özden GÜNGÖR</i>	

Sevgili Meslektaşlarım,

Tarım ve Mühendislik Dergisi'nin 111. sayısı ile sizlerle yeniden beraberiz. Dergimizin bu sayısını tarımsal yükseköğretim konusuna ayırdık.

Bir ülkenin tarımsal kalkınmasında ve nüfusunun güvenli ve güvenilirlik içinde beslenmesinde tarımsal eğitim-öğretimin özel bir yeri vardır.

Ülkemiz tarımını çağdaş düzeye çıkarmak, nüfusu dışa bağımlı hale getirmeden beslemek, tarımsal sanayiye hammadde sağlamak iddiasında bulunan Ziraat Mühendisleri, Su Ürünleri Mühendisleri, Balıkçılık Teknolojisi Mühendisleri ve Tütün Teknolojisi Mühendisleri, geleceği yakalamak ve ülkemize daha fazla katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu mesleklerin Anayasal ve kamusal örgütü olan Ziraat Mühendisleri Odası söz konusu hedefin, fakültelere popüler isimler vererek değil; planlı, geleceği görebilen, siyasal kurumların müdahalesi dışındaki seçeneklerle başarılabileceğine inanmaktadır. Bunun ilk adımı da yükseköğretimden geçmektedir.

Gereksininin ve ülke talebinin dışında gerçekleşen tarımsal eğitim-öğretim planlaması gereğinden fazla fakülte, bölüm açılmasına neden olmakta ve sonuçta kontenjanı dolmayan, altyapısı yetersiz ve öğrencisi-hocası mutsuz bir üniversite yapısını ortaya koymaktadır. Nitekim tarımsal yükseköğretimde kalite ve mezuniyet sonrası istihdama ilişkin sorunlar her geçen gün daha da artmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, mesleki öncelikleri dikkate alan, arz-talebi gözeten, meslek insanlarının uygulamadaki sorunlarına öncelik veren, meslek odalarını eğitim-öğretimin öncelikli paydaşları olarak gören bir yaklaşım, yükseköğretimde ülkemiz koşullarına daha uygun bir "sistem"i ortaya çıkarabilecektir. Bu süreçte kendisini çözümün bir parçası olarak gören Ziraat Mühendisleri Odamız da üzerine düşen sorumluluk gereği birçok çalışma yapmaktadır. ZMO, bir süredir hazırladığı raporlarla sorunun gerçek boyutlarını ortaya koymakta ve gerek üniversiteler, gerek kamu, gerekse de sivil toplum kuruluşları ile görüşmeler yaparak, konuyu gündemde tutmaktadır. Tarım Haftası 2016 etkinliğimiz de bu konuya ayrılmıştır. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile 11-12 Ocak 2016 tarihlerinde ortaklaşa düzenleyeceğimiz "Tarımsal Yüksek Öğretimde Yeni Arayışlar" sempozyumunda 2 gün boyunca konu, uzmanlar tarafından tartışılacak ve ortak bir çözüm aranacaktır. Tüm üyelerimiz sempozyumumuza davetlidir.

Konuyla ilgili olarak Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Gökhan SÖYLEMEZOĞLU ile yaptığımız söyleşiyi dergimiz aracılığıyla sizlerin beğenisine sunuyoruz. Ayrıca ODA'mız önceki dönem başkanlarından Ankara Üniversitesi eski Rektörü Prof. Dr. Cemal TALUĞ ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi eski Rektörü Prof. Dr. Nafi BAYTORUN'un makalelerini dergimizde bulabilirsiniz.

Değerli Meslektaşlarım, ODA'mızın 45. Dönem Olağan Genel Kurulu 2016 Mart ayında Ankara'da yapılacaktır. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, her zaman olduğu gibi demokrasinin tüm kurul ve kurallarıyla işlediği geniş katılımlı bir seçim sürecini işletecektir. Bugüne kadar ortaya koyduğumuz bilimden, emekten, üretimden, mühendisten yana tavrımız ve çabamız bundan sonra da titizlik ve kararlılıkla sürdürülecektir.

Tüm üyelerimize, selam ve saygılarımı sunarım.

Özden GÜNGÖR

Başkan

AÜZF DEKANI İLE SÖYLEŞİ

Tarımsal yükseköğretimde sürekli değişen programlar, aynı/farklı isimlerle açılan yeni fakülteler, altyapısı yetersiz ve öğrencisi-hocası mutsuz bir yapı oluştururken, Türkiye'nin ilk ve en köklü Ziraat Fakültesi olan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi (AÜZF) çözüm noktasında yeni bir hareket başlatıyor. AÜZF Dekanı Prof. Dr. Gökhan SÖYLEMEZOĞLU, Ziraat Mühendislerine istihdam sağlayan özel sektör, kamu kuruluşları ve ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşlerini alarak eğitim ve öğretim yapılanmalarını ülke ve dünya gerçeklerine göre yapılandırmak üzere bir anket hazırladıklarını bildirdi. Anket sonuçlarına göre yeniden yapılanmaya gideceklerini anlatan SÖYLEMEZOĞLU, "Sadece sektörel istihdama yönelik bölüm ve programlar getirmeyi değil, analitik düşünebilen, çözüm odaklı, yabancı dili olan ziraat mühendisleri mezun etmeyi yani buradan dünya ziraat mühendisi çıkarmayı planlıyoruz" diye konuştu.

AÜZF Dekanı Prof. Dr. SÖYLEMEZOĞLU:
"Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinden Dünya Ziraat Mühendisi çıkarmayı hedefliyoruz"

Bahar Tanrısever Yalçın/ZMO Basın Danışmanı

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi mezunlarına istihdam sağlayan özel sektör ve kamu kuruluşlarının nasıl bir ziraat mühendisi istediğini anketle belirleyecek...

Prof. Dr. Gökhan SÖYLEMEZOĞLU, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ndeki odasında yaptığımız röportajda sorularımızı şöyle yanıtladı:

Türkiye'nin en eski ve köklü Ziraat Fakültesi olan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin Dekanı olmak sizin için ne anlam ifade ediyor?

Tabii son derece onur duyduğum bir makam. Ziraat Fakültesi'nin bir üyesi olmak zaten büyük bir onur. Ben aynı zamanda üçüncü kuşağım burada. Anneannemin dayısı rahmetli Prof. Dr. Bekir ALKAN hoca Bitki Koruma, rahmetli babam Ali Ergün Söylemezoğlu Bahçe Bitkileri Bölümü 1959 yılı mezunu. Ben de üçüncü kuşağım. Dolayısıyla bu anlamda da benim açımdan son derece onur ve gurur verici bir durum. Türkiye'nin biliyorsunuz ilk Ziraat Fakültesi. Aslında Cumhuriyetin ilk üniversitesi de diyebiliriz. Türkiye'deki Ziraat Fakülteleri içinde öğretim elemanı sayısı, Ar-Ge kapasitesi, araştırma uygulama alanları açısından en donanımlı fakültelerden birisi durumundayız. Ayrıca öğretim elemanı sayısı açısından bakıldığında, ülkemizin sahip olduğu 193 üniversitenin yüzde 40'ından daha büyük kapasiteye sahip olduğunu rahatlıkla görebilirsiniz. Haymana'da 4.200 da alanda kurulmuş olan Haymana Araştırma ve Uygulama Çiftliği, Ayaş'ta 420 da alanda kurulu Ayaş Bahçe Bitkileri Araştırma ve Uygulama İstasyonu, Kalecik'te 170 da alanda ülkemizin en büyük üçüncü asma gen koleksiyonuna sahip Kalecik Bağcılık Araştırma ve Uygulama istasyonumuz, Eskişehir Çifteler'de yaklaşık 80 dekar alan üzerinde 60 ton/yıl kapasiteli alabalık üretimi ve 1 ton/yıl kapasiteli havyar üretimi gerçekleştirme kapasitesine sahip olan Su Ürünleri Araştırma ve Uygulama İstasyonu ve Bursa Gemlik'te 10 dekar zeytin bahçemiz mevcut. Sizin de fark edebileceğiniz üzere çok geniş çapta araştırma ve uygulama alanlarına sahibiz. Bu alanlar yaklaşık 35 yıldır fakültenin işletme, uygulama alanları olarak kullanılmaktadır. Yaklaşık 700da'lık alanda kurulmuş olan Fakültemiz kampüsünde ise yine öğrenci uygulamaları ve Ar-Ge çalışmalarımız için kullandığımız, 25 da bağ, 40 da Meyve bahçemiz, 20da sebze bahçemiz, 40 da Tarla Bitkilerine ait deneme alanımız, seralarımız, Süt ve Süt ürünlerine yönelik Süt işletmemiz, Meyve Suyu İşletmemiz ve Fermantasyon İşletmemiz de eğitim-öğretimimizin çok önemli parçaları olarak görev yapmaktadır.

AÜZF Dekanı olarak hedefleriniz nelerdir?

Aslında Dünya'ya baktığımızda; tüm meslek dallarında olduğu gibi tarımsal öğretimin de herkesin öncelikle kendi ülke gerçeklerine göre bir değişim ve dönüşüm içerisinde olduğunu görüyorsunuz. Bologna süreciyle birlikte Avrupa ülkelerinde de eğitim-öğretimde farklı uygulamaların olduğunu görüyoruz. Türkiye'deki Tarımsal yükseköğrenimin mevcut durumuna bakıldığında ise sayısal olarak artışla beraber diğer meslek gruplarının çoğunun günümüzde yaşadığı sorunları ziraat mühendisliği alanında da yaşadığımızı görüyoruz. Şu anda 39 tane -bir kısmı farklı adlar altında olsa da- Ziraat Fakültesi bulunuyor. Bunlardan 34 tanesi eğitim ve öğretim gerçekleştiriyor. Bu durum eğitim öğretim kalitesini kadro, uygulama alanlarının yetersizliği ve giderek artan mezun sayısı

dolayısıyla istihdama yönelik sıkıntılar yaşanıyor. Tabii bunun dışında ziraat fakültelerinin geneline bakarsak, bugüne dek 8 defa eğitim öğretim programlarının değiştirildiğini görüyoruz. Lakin bu programlar değiştirilirken dikkate almamız gereken en önemli noktanın ihmal edildiğini düşünüyorum. Bugüne dek, mezunlarımıza istihdam sağlayan özel sektör ve kamu sektörünün nasıl bir ziraat mühendisi istediğine yönelik istişare tam anlamıyla gerçekleştirilememiştir. Biz Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi olarak şu anda köklü bir yapılanmaya gidiyoruz. İnanıyorum ki, bu durum bütün ziraat fakültelerine de mutlaka yansıtacaktır. Bu amaçla, bölüm temsilcisi öğretim üyelerimizin içerisinde olduğu ve yeniden yapılandırdığımız Eğitim-Öğretim Komisyonumuzun hazırlamış olduğu anketi, Dekanlar Konseyinde; tüm fakültelerimizin Dekanlarıyla paylaşarak ve ayrıca kendilerine de gönderip katkılarını talep ettik. Onlar da severek bu katkıyı vereceklerini ilettiler. Ayrıca bu anketi mesleğimizin resmi temsilcisi 55.000 üyesi bulunan TMMOB ZMO'ya da iletterek onların da katkılarını talep ettik. Bu anket mezunlarımıza istihdam sağlayan özel ve kamu sektörü için hazırladı. Anket ile nasıl bir ziraat mühendisi talep ettiklerini öğrenmek istiyoruz. Çünkü bunu yapmazsanız, hangi programdan mezun ederseniz edin, bir ziraat mühendisini istihdam edileceği alana iyi bir donanımla çıkartamazsınız ki bu da istihdamsızlığa sebep olmaktadır. Anket formlarımıza, paydaşlardan gelen katkılar sonunda en son halini verdikten sonra özel sektör, kamu kuruluşları ve STK'larla paylaşacağız ve sonuçlarına göre fakültemizi yeniden yapılandıracağız.

Anket çalışmasından en büyük beklentiniz nedir?

Dünyanın hiçbir yerinde tarımsal öğretim alan meslektaş adayları, kendi bölgesinden, ülkesinden istihdamdan arı bir programla yetiştirilmiyor. Önemli olan öncelikle ülke gerçekleri dikkate alınarak, çiftçinin, üreticinin sektörün problemlerinin çözümüne yönelik, ülkenin ithalat bağımlılığını azaltıp ortadan kaldıracak, ihracat potansiyelini artıracak, 2023, 2053 hedeflerine ulaşılmasını sağlayacak programların oluşturulması gerekmektedir. Yani dünyada tarımsal öğretimde ilk 20'ye giren Fakültelerin bir kısmında 5 bölüm 29 tane program olduğunu, bazılarında ise 10-11 bölüm, 15-16 program olduğunu görüyoruz. Bunların ortak özelliği ise herkes kendi ülke, bölge/eyaletinin ihtiyaç duyduğu ve istihdam alanı bulunan sektörün talep ettiği alanlarda eğitim ve öğretimini yapılandırıyor. Bizdeki bu eksikliği, özellikle anket sonuçlarını dikkate alarak yeniden yapılanma ile gidermeyi planlıyoruz. Tabii ki burada kaçınılmaz koşullardan biri uluslararasılaşma. Ülkenin 2023-2053 hedeflerine baktığınız zaman uluslararasılaşma hedefine yönelik de mutlaka adım atmamız gerekiyor. Dolayısıyla biz buna yönelik de kendimizi yeniden yapılandıracağız. Sadece sektörel istihdama yönelik bölüm ve programlar getirmeyi değil, analitik düşünebilen, çözüm odaklı, yabancı dili olan ziraat mühendisleri mezun etmeyi yani biz buradan dünya ziraat mühendisi çıkarmayı planlıyoruz. Bunun için de öğrencilerimizin yabancı dillerini son derece donanımlı hale getirecek programlar üzerinde çalışıyoruz. Kısa-Orta vadede İngilizce programlar da açmak durumundayız.

Anketteki sorulardan bahsedebilir misiniz?

A'dan Z'ye hemen hemen eğitim ve öğretimimizi yeniden yapılanmamıza neden olacak bütün düşüncelerin katkılarını taleplerin ortaya çıkartılacağı bütün sorular var. Ama tabii şunu da söyleyeyim. Özel sektörün kafasında tanımladığı ziraat mühendisi; örneğin bağ yetiştirme ve ıslahı konusunda çalışacak diyelim, bize tanımladıkları şey hem bağ yetiştiriciliğini bilsin(sofralık, şaraplık-şıralık, kurutmalık üzüm yetiştiriciliğini, yetiştirdikleri bütün çeşitleri tanısin, hem gübrelemesini, hem sulamasını, hem ilaçlama, hem ıslah, bilsin. Sonuçta onların istediği aslında yüksek lisans, doktorasını yapmış bilgi birikimine sahip bir ziraat mühendisi! Ama bu dünyanın hiçbir yerinde yok. Bizim için önemli olan mühendislik nosyonu tam olarak verilmiş, analitik düşünebilen, girdiği işte çözüm üretebilecek kapasiteye sahip, bilgiye nerden ve nasıl ulaşabileceğini bilen, iş geliştirme kabiliyetine sahip, gerçek anlamda bir mühendis yetiştirebilecek program arzuluyoruz. Bazen özel sektör de bu işin tanımlamasını tam olarak gerçekleştiriyor. Örneğin Tıp Fakültesinden mezun olan hiçbir doktor, beyin cerrahı olarak işe başlamıyor. Sonuçta bir uzmanlık alanı ama hepsi Tıp Fakültesinden doktor olarak mezun oluyorlar. Bizde de temel bu, ziraat mühendisi olarak bizim eğitim kurgumuzu son derece donanımlı yapmamız lazım. Yabancı dil çok önemli. Mutlaka okuduğunu anlayabilen ve anladığını ifade edebilecek düzeyde yabancı dile sahip olması gerekiyor.

Yeniden yapılanma süreci nasıl işleyecek?

Yapacağımız her türlü yapılanmanın öncelikle Fakültenin, Fakülte Kurulu'ndan, Üniversite Senatosu'ndan ve daha sonra YÖK'ten onay alması gerekiyor. Ama ben bununla ilgili bir problem olacağını düşünmüyorum. Çünkü YÖK de şu anda bu konuyla ilgili son derece açık. Bizim yapılanmamızda en önemli şeylerden bir tanesi mesleki uygulamalar ve mesleki stajlar olacak. Staj süremiz şu anda 20 iş günü. Ama 20 iş gününde staj kurgusu ile mesleki donanımı gerçekleştirmek mümkün değil. Biz bu kurguyu ciddi anlamda değiştirmeyi düşünüyoruz. Hem sektörde, hem de dönemsel olarak 3'er aylık en az iki dönem stajlar getirmeyi planlıyoruz. Tarımda her şey yaz mevsiminde yapılmıyor. 11 bölümü düşündüğünüzde mutlaka kış döneminde de gerçekleştirilmesi gereken uygulamalar var. Ayrıca mevcut Ziraat Fakültelerinin hepsinde aynı bölüm, aynı program olması şeklinde bir yapılanma asla düşünülmemeli. Kurulmuş olan her fakülte öncelikle kurulmuş olduğu bölgede tematik olarak yapılanmalı.

Ziraat mühendisliği eğitimindeki sorunların çözümü noktasında en önemli gördüğünüz konu nedir?

Eğitim – öğretimin, özel sektör ve kamunun ihtiyacı olan alanlarda yani nasıl bir ziraat mühendisi yetiştirilmesi gerekir noktasında yapılandırılması gerekir. Her ne kadar toplumda işsiz ziraat mühendisleri diye bir algı yaratılmışsa da, bu durumun diğer mesleklerden daha fazla olarak bizde görünür olduğu şeklindeki algı, kesinlikle doğru değil. Şöyle bir örnek verebilirim; 2002-2012 yılları arasında Bahçe Bitkileri Bölümü mezunları arasında yaptığımız araştırmaya göre; mezunların yüzde 85.7'si istihdam edilmektedir. Bu mezunların yüzde 58'i kamu sektörü, yüzde 30'u özel sektörde çalışmakta, yüzde 2'si de kendi işini yapmaktadır. Bizim hedefimiz ne olmalı? Bu oranı özel sektöre yönelik kurgulamalıyız. Ancak yeni dersler koyarak, iki bölüm ilave ederek, fakültenin adı değiştirilerek yani istihdamın dikkate alınmadığı hiç bir yapılanma ile bunu başarmamız mümkün değildir. Bunun en canlı örneğini son 10 yıl içerisinde bu tür yapılanmaları gerçekleştiren fakültelerimiz içerisinde çok rahatlıkla üzülerken gözlemledik. Ayrıca, yeni fakülte açılmasına kesinlikle karşıyız, buna rağmen açılırsa da adının kesinlikle ziraat fakültesi olması gerektiğine inanıyoruz. Çünkü diğer adların universal anlamda başka meslekleri de ilgilendirdiğini ve meslek dışı farklı programların da içinde bulunması zorunluluğundan, mevcut sorunlarımızı daha da çözülemez duruma getirdiğini düşünmekteyiz.

Size göre Ziraat Fakültelerindeki eğitimin bölümler üzerinden mi, yoksa genel olarak mı devam etmesi gerekiyor?

Bu aslında çok önemli değil. Bölüm sayısı x, y, z olabilir. Önemli olan ülke, özel sektör ve kamunun istihdam kaynakları ne istiyor? Diyelim ki kırsal kalkınma ile ilgili şu anda hem kamu, hem de özel sektörden talepler var. Ama bununla ilgili bizim bir programımız yok. İlla bölüm olması gerekmiyor ama mutlaka böyle bir programın açılması gerekiyorsa bu çok rahatlıkla mono yada multi disiplinler olarak açılabilir. Bunun yasal açıdan da sıkıntısı yok. Daha önce bahis ettiğim gibi burada önemli olan Ziraat Fakültelerinin hepsinde aynı bölüm, aynı program aynı derslerin uygulanması diye bir şey söz konusu olmamalı. Mühendis nosyonu vereceğiniz ortak temel derslerin dışında programlar son derece bağımsız olmalı diye düşünüyoruz. Aksi halde bu durum yine çözümsüzlüğe götürecektir. Her fakültenin kendi imkanları ve bölgesinin istihdamına yönelik tematik olarak yapılanması gerekiyor. Dolayısıyla herkes kendi bölgesinde en iyi olması gereken konuda yapılanma gerçekleştirmeli.

Sektörün ihtiyaç duyduğu ziraat mühendisini yetiştirmek noktasında teknoloji takip edilebiliyor mu?

Şu anda araştırma ve uygulama alanlarımız, çiftliklerimiz ve istasyonlarımızı ARGE, Staj ve mesleki uygulamalara yönelik olarak yeniden yapılandırıyoruz. Örneğin Haymana, Ayaş ve Kalecik'teki Çiftlik ve istasyonlarımızda öğrencilerimizin kaldığı misafirhaneyi revize ederek bir seminer salonu oluşturduk. Staj dönemlerinde özel sektör, kamu ve sivil toplum örgütü temsilcilerinin öğrencilerimize seminerler vermelerini sağladık. İngilizce dersleri aldırдық. Ayrıca bu alanları 3'er aylık yoğun yabancı dil görebileceği yabancı dil çiftlikleri halinde de öğrenimlerinin belirli dönemlerinde yapılanma çalışmaları yapıyoruz. Ayrıca yeniden yapılanma sürecinde 3'er aylık sürelerle 2 dönem şeklinde staj yapılmasını planlıyoruz. Tabi bunların hepsi anlaşmalı olacak, sektör öğrencilerimizi istihdam edecek, sigortasını yaptıracak, öyle staj görecekler. Yeniden yapılanmayı ülke gerçeklerine ve istihdam taleplerine göre biz başlatacağız. Şu an içinde bulunduğumuz durum; "birisini bir şey yapsın ama öyle bir yapsın ki, iyi bir model olsun ve herkes bunu takip etsin" noktasıdır. Biz ülkemizin MIT'si, Harvard'ı olacağız. Buradan kesinlikle iyi bir model çıkacak ve diğer fakültelerimizi de sürükleyeceğiz.

Ziraat fakülteleri daha önce çok talep görürken, şu anda fazla tercih edilmiyor. Sizce bu noktaya nasıl gelindi?

Ziraat Fakülteleri 1970'li yıllarda Tıp Fakültelerinden daha yüksek puanla öğrenci alıyordu. Bu durum da o dönemki kamusal iş garantisi ve tamamen istihdama yönelik bir durumdu. Tabi burada Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımıza 'da büyük görev düşüyor. Günümüzde geline nokta, sadece bizim mesleğimiz için değil, son dönemde birkaç meslek grubu hariç bütün meslek grupları için geçerli aslında. Hemen hemen her meslekte bu yönüyle bir yıpranma söz konusu. Önümüzdeki 10 yıl, 30 yıl, 50 yıl için ülkenin her meslek grubundan ne kadar mezuna ihtiyaç duyacağı konusunda bir projeksiyon yapılmaz ve buna göre bir yapılanma gerçekleştirilmez ise maalesef bu sorun bütün meslekler için artarak devam edecek. Basından takip ediyorsanız bazı meslekler için baraj uygulaması getirildi. YÖK üniversite sınavında başarılı olan ilk 40 binden tıp fakültelerine, 140 binin altından Hukuk

Fakültelerine ve 240.000 altından da mühendisliklere girilebileceğini açıkladı. Fakat mühendislikler konusunda Orman, Su ve Ziraat Mühendislikleri için ayrı çalışma yapıldığı belirtildi. Dolayısıyla bununla ilgili biz de çalışma yapıyoruz. Bunun sebeplerini tahmin edebiliyoruz lakin bizim de en azından 240 binin altındaki öğrenci grubunda kategorize edilmemiz gerektiğine inanıyoruz. Bu konuda Dekanlar Konseyiyle birlikte YÖK başkanımızı ziyaret edip görüşlerimizi kendilerine arz edeceğiz.

Ayrıca, Fakültelerimizi sınavda daha başarılı olan dilimdeki öğrencilerin tercih etmesi amacıyla, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanımızı da ziyaret etmeyi planlıyoruz. Üniversite sınavında ilk 10.000, 30.000 ve 50.000'e giren dilimlerden Ziraat Fakültelerini tercih edenlere istihdam garantisi mutlaka sağlanmalı. Bu yapıldığında mesleğimizin hak ettiği ve gelmesi gereken noktaya son derece hızla ulaştığını hepimiz göreceğiz. Bunu yaptırdığımız takdirde önümüzdeki 10 yıl içinde özellikle hem fakülte içerisindeki yapılanma, buradaki mezunların araştırma görevlisi olarak kalması ve eğitim-öğretime katkısının son derece hissedilir olacağı, hem de Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın arkasından özel sektörde de başarılı öğrenci temelinden başlayan burs sisteminin hızla geliştiğini göreceğiz. En önemli noktalardan bir tanesi bu; kesinlikle daha alt dilimden gelen öğrenciye burs ve iş garantisi imkanı sağlanması gerekir.

Ziraat Mühendisliğinin toplumda hak ettiği itibarı gördüğünü düşünüyor musunuz?

Dünyanın en prestijli mesleklerinden birini yapıyoruz. Ben bir daha dünyaya gelsem, bir daha Ziraat Mühendisi olurum, bir daha Bahçe Bitkileri Bölümüne girerim ve bir daha Bağcı olurum. Ziraat Mühendisliği mesleği insanın toplumda imajı yüksek olan birçok meslekten çok daha kısa süre içinde maddi manevi tatmine ulaştırabilecek bir meslek.

Bana göre sürdürülebilir olan yani hiçbir dönemde ülkemiz için yıldızı sönmeyecek ve giderek parlayacak 3 tane sektör var. Bunlara ben 3T diyorum: Tarım, Turizm ve Tıp. Bunlar dünyada da sürdürülebilir şekilde parlayan meslek grupları ve sektörler.

Bizim topluma ve insanlığa görevimizin de son derece kutsal ve önemli olduğunu düşünüyorum. Eğer sağlıklı gıdayı sürdürülebilir şekilde üretmezseniz, bu bilinci yaymazsanız -ki bu sadece eğitim ve öğretimle ilgili değil, toplumu da bilinçlendirmek gerekiyor- bunun bedelini kanserle ya da sıkıntılı hastalıklarla çok ağır öderiz. O nedenle Ziraat Fakültelerinin yeniden yapılandırılması sadece meslek açısından değil; yiyen, içen ve giyinen yani tarıma farkında olmasa da bağlı olan herkes için son derece önemli ve stratejik bir konudur.

YENİDEN YAPILANMAYI YENİDEN TARTIŞMAK

Prof. Dr. Cemal Taluğ

MÜHENDİSLİKTE TABAN PUAN UYGULAMASI: ZİRAAT HARIÇ!

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ekim 2015 ayının son günlerinde, tıp ve hukuk alanlarından sonra mühendislikte de “başarı sıralaması sınırlandırması” uygulamasına başlanılacağını ve sınırın ilgili puan türünde 240 bin olarak belirlendiği açıkladı. YÖK açıklamasında başarı sırası sınırlandırmasının “ziraat, su ürünleri ve orman mühendisliğini” kapsamayacağı belirtiliyordu (1).

Türkiye’de ziraat fakülteleri üniversiteye girişlerde merkezi sınavların başladığı 1960’lı yılların ortalarından 1970’li yılların sonlarına kadar daima başarı sıralamasının en üst basamaklarından öğrenci almıştı. YÖK açıklaması, daha sonraki yıllarda giderek derinleşen bir sorunu, özellikle mesleğin kıdemlileri için inanılmaz ve acı veren bir olguyu bir kez daha ortaya koyuyordu. Ziraat mühendisliğini su ürünleri ve orman mühendisliğiyle birlikte diğer mühendislik alanlarından ayıran bu karar “öğrenci talebinin son derece düşük olması” gerçeğine dayalıydı.

Mühendislikte başarı sıralaması sınırlandırması kapsamına ziraat fakültelerimiz de alınsaydı sonuçları nasıl olurdu? Bu sorunun yanıtları çok boyutludur. Böylesi bir durum, mühendislik alanları içinde bir ikinci sınıflık konumunun altının çizilmemiş olması açısından kuşkusuz olumlu olurdu. Kapsam dışında bırakılmamak, aynı zamanda günümüz koşullarında kaçınılmaz olduğu gözükken “ziraat fakültelerinin nicelik olarak küçülme stratejisi” için bir fırsat olabilirdi. Ancak, öğrenci bulamama sorunu ile daha sert yüzleşmek durumunda kalacak olan kimi ziraat fakültelerinin, öğrencisiz kalacak akademik kadrolarını toplum hizmetine kazandırmak için bütünsel bir planlama ve hazırlık yapılmadan böyle bir uygulamaya geçilmesinin önemli toplumsal kayıplar ve acılar yaratması da kaçınılmaz olurdu. Kaldı ki, tarımsal yükseköğretiminin yaşadığı sorunların salt öğrenci talebi düşüklüğü temelinde ele alınması da sığ bir yaklaşımdır.

Bu yazının konusu YÖK’ün mühendislikte başarı sıralaması sınırlandırması kararının ziraat fakültelerimiz açısından irdelenmesi değildir. Yazıda, tarım dünya gündeminde hızla yükselirken, ülkemizde tarımsal yükseköğretimi yeniden yapılandırmak için yeni ve bütünsel bir çabanın içine girmek zorunda olduğumuzu bir kez daha vurgulamak ve bu çabanın çerçevesini tartışmak amaçlanmaktadır.

YENİDEN YAPILANMADA BİR BAŞARI ÖYKÜSÜ: WAGENINGEN UR

1972 yılında genç bir asistan olarak ilk kez yurtdışına çıktım ve Hollanda’ya gittim. Wageningen Tarım Üniversitesi’nde üç haftalık uluslararası bir kursa katıldım. Kursun adı 20. Uluslararası Kırsal Yayım Kursu idi. 2. Dünya Savaşı’nda Almanlar tarafından işgal edildikleri ve İngiltere ile Almanya arasında yer aldıkları için büyük yıkıma uğramalarına karşın Hollandalıların bu uluslararası kursa daha savaşın yıkıntıları tam kaldırılmadan 1952 yılında başladıkları anlaşılıyordu. Gittiğim kursta o zamanlar Avrupa’daki ilk tarımsal yayım hocası olan Prof. Dr.ir. Anne van den Ban ile tanıştım. Onun bana önerdiği kariyer çizgisi ve gösterdiği destek akademik yaşamımda gerçek anlamda “yol gösterici” oldu. Aslında Hollanda dilindeki yayım sözcüğünün (voorlichtingskunde) anlamı da “yolu aydınlatmak” demektir.

Benim de yolumu aydınlatmış olan Wageningen Tarım Üniversitesi’nin kısa öyküsünü sizlerle paylaşmak isterim. Wageningen’de ilk tarımsal yükseköğretim kurumu 1876 yılında kuruluyor. 1918 yılında bu okul “teknik üniversite” statüsüne yükseltilerek Wageningen Tarım Üniversitesi adını alıyor (2). Ana omurgasını; bitkisel üretim, hayvancılık ve ormancılık konularının oluşturduğu bu üniversite Hollanda’nın sömürgeci geçmişi ve mevcut deniz aşırı toprakları bağlamında tropik tarım konularına da yer veriyor.

Wageningen Tarım Üniversitesi 2. Dünya Savaşı sırasında kaçınılmaz bir gerileme dönemi yaşıyor. 1950’lerin ortalarından itibaren ise, müfredatın yeniden yapılandırılmasını da içeren bir atağa kalkış başlıyor. O yıllarda dünyada tarımın ve tarım biliminin yıldızının giderek parlaması ve Marshall yardımlarının da katkısıyla hızlı bir gelişme gösteriyor. Çok güçlü uluslararası ilişkiler kuruyor, geliştiriyor. 1960’ların başında programların içine “biyoloji bilimleri” ile “gıda bilim ve teknolojileri” dâhil oluyor. 1970’lerde ise program esneklikleri geliştiriliyor ve “yaşam bilimleri” alanında yeni kürsüler, örneğin moleküler biyoloji ve bitki ekolojisi kürsüleri kuruluyor.

8 Bu noktada bir anımı anlatmak isterim. Ankara Üniversitesi’nin 50. Kuruluş Yılı Törenine katılmak üzere 1996

yılında dönemin Avrupa Üniversiteler Birliği 2. başkanı ve aynı zamanda Hollanda Rektörler Konseyi Başkanı ve Utrecht Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hans J. A. van Ginkel Ankara'ya geldi. Ankara Üniversitesi Dış İlişkiler Koordinatörü olarak onu havaalanında karşıladım. İlk nezaket cümlelerinden sonra, Wageningen Tarım Üniversitesi'nin gittiğim ilk yurtdışı üniversite olduğunu söyledim, hem benim hem de Türkiye'deki birçok tarım akademisyeni için bu üniversitenin büyük değer taşıdığını belirttim. Konuk rektör beni çok şaşırtan bir yanıt verdi. "Wageningen Tarım Üniversitesi hâlâ duruyor, daha kapanmadı, öğrenci talebi çok düşük, ne yapılabilir onu değerlendiriyoruz!"

Evet, dünyada 1980'lerden başlayarak neo-liberal politikalar yükselmiş, tarımsal üretim her anlamda gözden düşmüştü. Buna koşut olarak, batı dünyasındaki tarımsal yükseköğretim kuruluşları, gerek devlet bütçelerinde yaşanan küçülme eğilimleri gerekse öğrenci talebindeki sert düşüşlerle yeni ve zorlu bir döneme girmişlerdi. Bunu uzaktan da olsa biliyordum, ama sorunun; mesleğimizin en saygın yükseköğretim kurumlarından birisi olan Wageningen Tarım Üniversitesi'ni kapatılmanın eşiğine getirecek kadar derinleştiğini doğrusu hiç düşünmemiştim.

Bu görüşmeden bir yıl sonra bu üniversitede büyük ve radikal bir değişim gerçekleştirildi. Üniversitenin, bir uluslararası bilgi merkezi olarak genişlemesi ve güçlenmesi kararlaştırıldı. Hollanda Kamu Araştırma Enstitüleri (DLO) üniversite bünyesine alındı. Üniversitenin adındaki "tarım" sözcüğü kaldırılarak Wageningen University and Research Centers (Wageningen UR) adını aldı. Tarımsal üretim konuları yanında, çevre bilimleri, yaşam bilimleri ve sosyal bilimlere ağırlık verildi. Üniversitenin misyonu "doğanın potansiyelini keşfedelim, yaşam kalitesini yükseltelim" olarak belirlendi. Lisans eğitimi programlarının sayısı azaltıldı, 24 anabilim dalı ve 280 öğretim elemanı pozisyonu kaldırdı.

Uluslararası işbirliğine daha da fazla önem verilmeye başladı.

Üniversiteye temel araştırma fonları sağlanmasında devlet çok cömert davrandı. Gelişen kapasiteyle birlikte özel firmalar üniversite ile işbirliğini geliştirdiler. Yeniden yapılanan üniversite Hollandalı ve uluslararası tarım ve gıda firmalarının büyük ilgi ve desteğini gördü. Oluşturulan "Wageningen Gıda Vadisi" özgün bir yenilikçilik ve girişimcilik modeli olarak dünya çapında yankı uyandırdı. Üniversite aynı zamanda Avrupa Birliği fonlarının en büyük yararlanıcılarının başında yer aldı. Bunların yanında Dünya Bankası ve Uluslararası Tarımsal Araştırma Merkezleriyle (CGIAR Centers) proje ortaklıkları gerçekleştirildi. Sadece batı dünyasının değil, Çin'in ve Latin Amerika'nın en önemli tarım-gıda araştırma kuruluşları ve üniversiteleriyle işbirliği yapıldı.

Bugün Wageningen UR gündeminde insanların yurttaş ve tüketici olarak ilgilendiği konular giderek daha fazla yer almaktadır. Gıda kalitesi ve güvenliği, sürdürülebilir tarımsal üretim, hayvan refahı, beslenme çalışmaları, su yönetimi, iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik, biyo-ekonomi bu anlayışla önemi artan konular arasındadır. Neredeyse tüm araştırmalar disiplinlerarası ekip çalışmalarıyla yürütülmektedir. Üniversite düzenli olarak ulusal ve uluslararası akreditasyon ve değerlendirme süreçlerinden geçmektedir.

Wageningen UR, günümüzde tek fakülte altında "Bitki Bilimi, Hayvan Bilimi, Çevre Bilimleri, Sosyal Bilimler, Agroteknoloji ve Gıda Bilimi" olarak beş ana bölümden ve bu bölümlerde yer alan 90 kadar kürsüden (chairgroups) oluşuyor. Araştırma fonlarına erişmeye yönelik iç ve dış yarışma, disiplinlerarası araştırma, güçlü bir uluslararasılaşma ve esnek modüllere dayalı eğitim üniversitenin başlıca özellikleri haline gelmiştir.

1996 yılında kapatılmanın eşiğine gelen bu üniversite "Times Higher Education World University Rankings 2015-2016" tarafından dünyanın en iyi 47. üniversitesi

olarak gösterilmiştir. Yine bu yıl Ulusal Tayvan Üniversitesi (NTU) uluslararası üniversite sıralandırmasına göre dünyanın en iyi "tarım üniversitesi" olarak ilan edilmiştir.

Bugün 20 lisans ve 28 yüksek lisans programı olan Üniversitede toplam olarak yaklaşık 10.000 öğrenci bulunuyor ve bunların yine yaklaşık olarak yarısı lisans (BS), diğer yarısı ise yüksek lisans (MS) öğrencisi. Yüksek lisans öğrencilerinin yaklaşık %40'ı yabancı ve bunlar 100 civarında ülkeden geliyorlar (3).

Yeşil bilgi üretimi ve sürdürülebilir yenilikçilikte bir dünya merkezi olarak tanımlanan WUR 1980'lerde başlayan ve 1990'ların ortasında tepe noktasına ulaşan krizi yeniden yapılanarak ve kendisini yenileyerek aşmayı başaran tarımsal yükseköğretim kurumlarının başında gelmektedir.

Dünyada özellikle 1990-2000 yılları arasında yeniden yapılanma süreci gerçekleştirmiş çok sayıda tarım üniversitesi ve ziraat fakültesi var (4). Bu süreçte (a) sayısal küçülme, (b) vizyon yenileme ve buna koşut olarak isim değiştirme ve (c) uluslararası ilişkileri güçlendirme, göze batan ortak özelliklerin başında gelmektedir. ABD'de, Avrupa'da ve diğer gelişmiş ülkelerde Wageningen UR'da olduğu gibi içerik değişikliğine koşut olarak ismini değiştiren çok sayıda ziraat fakültesi olmuştur. Aynı şekilde, Avrupa Ziraat Fakülteleri örgütü olan ve 1988 yılında kurulan Interfaculty Committee for Agraria (ICA,) kısaltmasını sabit tutmakla birlikte adını 1996 ve 2006 yıllarında iki kez değiştirmiştir. Avrupa kıtasında kurulu 70 kadar tarımsal yükseköğretim kurumunun üye olduğu ICA bugün "Association for European Life Science Universities" adını taşımaktadır.

Batı dünyasında ziraat fakültelerinin yükselen uluslararası ilişkileri ve işbirliğine en güzel örneklerden birisi Orta ve Kuzey Avrupa'da bulunan tarım ve ilgili alanlarda kurulu tanınmış yedi yükseköğretim kurumunun oluşturduğu işbirliği kümesidir. Euroleague for Life

Sciences (ELLS) adı altında toplanan bu yedi yükseköğretim kurumu (5) ortak olarak; yüksek lisans programları, yaz okulları ve kurslar, öğrenci ve öğretim üyesi değişim programları uygulamaktadırlar. Ortak ödül ve burs sistemleri vardır.

BİR TÜRKİYE GERÇEĞİ: TARIMCILAR, UZUN YILLAR YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖNCÜLÜK YAPTILAR

Ülkemizde tarım öğretiminin yıldönümlerini her yıl 10 Ocak gününde kutluyor, İstanbul Yeşilköy'de Ayamama çiftliğinde açılan ilk tarım okulunun 1846 yılında anılan günde kurulduğunu varsayıyoruz. Tarihi belgelerde, İstanbul'da açılacak bir tekstil fabrikasının hazırlıklarının 1846 yılında başladığı, ama bu fabrika girişimiyle birlikte pamuk yetiştiriciliği odaklı bir tarım okulu da kurulması düşüncesinin 1847 yılında hayata geçirildiği belirtilmektedir (6). Bu okulun "Ziraat Talimhanesi" adıyla öğrenime 1848 yılında başladığı ve 1851 yılında da ilgisizlik yüzünden kapatıldığı anlaşılmaktadır. Burada tarihsel ayrıntı çok önemli değildir. Tartışmasız olan, ülkenin ilk sivil meslek okulunun tarım alanında Ayamama'da kurulduğudur.

Osmanlı döneminin ana tarım eğitimi kurumu 1891 yılında açılan Halkalı Ziraat Mektebi Âlisidir. Batı modelinde kurulan ve ciddi bir hazırlık süreciyle gerçekleşen bu okulun ilk öğrencileri Mülkiye Baytar mektebinden nakledilen öğrenciler olmuştur. Okula ikinci yılında ziraat öğrencileri alınmaya başlamış, 1892 yılında adı önce Halkalı Ziraat ve Baytar Mektebi olmuş, 1894 yılında veteriner öğrencilerin bu kez başka bir okula transfer olmalarıyla Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi adını almıştır.

Osmanlı döneminde İstanbul dışında da II. Abdülhamid'in ismine izafeten Hamidiye Okulları olarak anılan uygulamalı tarım meslek okulları kurulur. Bunların ilki 1881 yılında kurulan Edirne Hamidiye Ziraat Mektebi ve Numune çiftliğidir.

Çöken Osmanlı İmparatorluğu'nun ardından güngörmüş Anadolu insanının Mustafa Kemal'in

önderliğinde verdiği Kurtuluş Savaşı'yla emperyalist güçler vatan topraklarından sökülüp atılır ve Türkiye Cumhuriyeti kurulur. Mustafa Kemal Atatürk, çağdaş bir ulus devlet yaratmada akıl ve bilimi temel almıştır. Bu çerçevede, Cumhuriyetin daha ilk yıllarında bilim ve eğitim alanında önemli gelişmeler yaşanmış, yeni kurumlar oluşturulmuştur. Tarım alanında bu bağlamda ilk olarak Halkalı Ziraat Mektebi Âlisinin başarılı mezunlarından çok sayıda gencin, araştırmacı ve akademisyen olarak yetiştirilmek üzere Almanya'ya gönderildiğini biliyoruz.

1927 yılında "Ziraat ve Baytar Enstitüleriyle Âli Mektepleri Tesisine ve Ziraat Tedrisatının İslahına dair Kanun" adını taşıyan 1109 sayılı kanun çıkartılır. Bir yıl sonra, Dr. Oldenburg başkanlığında 11 kişilik Alman tarım uzmanları heyeti Türkiye'ye davet edilir. Heyet 1 Nisan-30 Eylül 1928 tarihleri arasında çalışarak kapsamlı bir rapor hazırlar. Oldenburg raporunda tarım alanında modern bir yükseköğretim kurumunun açılması önerilir.

Aynı yıl, Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi kapatılır. İlk tarımsal araştırma kurumumuz olan "Ankara Etlük Merkez Laboratuvarları" kurulur. Yine aynı yılı hazırlanan Jansen Ankara Kent Planında kurulması düşünülen tarımsal yükseköğretim kurumu için yeterli uygulama alanı sağlama amacıyla geniş bir alan tahsis edilir ve binaların yapımına başlanır. Daha sonra projeler Ernst Egli tarafından yenilenir ve ülkemizin ilk yükseköğretim yerleşkesi ile erken modern mimarinin ilk örnekleri olan binaları ortaya çıkmaya başlar.

1930 yılında yeni tarımsal yükseköğretim kurumu kuruluncaya kadar görev yapacak ve sonra ona devredilecek olan Ankara Yüksek Ziraat Mektebi açılır. Üç yıl sonra 2291 sayılı "Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Kanunu" 10 Haziran 1933 günü kabul edilir. Bu kanunda, Yüksek Ziraat Enstitüsü (YZE) tabii ilimler, ziraat, baytar ve ziraat sanatları olmak üzere dört fakültesi bulunan (bir yıl sonra orman fakültesinin eklenmesiyle

5. fakülte kurulacaktır) ve yönetim biçimiyle "ileri düzeyde gerçek bir üniversite" olarak yapılandırılmıştı (7). Enstitünün akademik kadrosu tanınmış Alman bilim adamlarından oluşturulmuştu (8).

YZE, tam anlamıyla Cumhuriyetin eseridir ve onun bir parçasıdır. Bu nedenle; Cumhuriyetin 10. Yılı Kutlamaları kapsamında 30 Ekim 1933 tarihinde "Açılma Bayramı" olarak adlandırılan görkemli bir törenle ve Başvekil İsmet İnönü'nün konuşmasıyla açılır.

Açılış günü için çok zarif bir davetiye hazırlanmıştır. Bu davetiye, açılış programı yanında YZE'nin kısa tanıtım bilgilerini içerir. Bu tanıtım cümlelerinin en can alıcısı şudur: "Yüksek Ziraat Enstitüsü Cumhuriyetimizin büyük eserlerinden birisidir; memleketimize ve ilim âlemine kıymetli bir hediyesidir." Ülke yoksuldu, İnönü'nün açış konuşmasında dediği gibi Cumhuriyet bu yükseköğretim kurumunu gerçekleştirmek için büyük fedakârlıklar yapmıştır. Bu gerçeğe karşın, bu kurum uluslararası standartları gözetecek ve uluslararası iddialar peşinde olacaktır. YZE Cumhuriyetin çağdaş uygarlık düzeyini aşma hedefiyle uyumlu olarak biçimlendirilmiştir.

Enstitü ülkemizde "akademik özerkliğe" sahip olan ilk yükseköğretim kurumudur. Meslektaşlar yönetiminin ilk ve özgün örnekleri YZE'de yaşanmıştır. Rektör ve dekanlar seçimle gelmektedir. Enstitünün yönetimi kurullara verilmekte, Rektör kurul kararlarının uygulanmasını sağlamakla görevlendirilmektedir. Asistanlar ve memurlar gibi öğrenciler de yönetime katılmaktadır. Enstitü Büyük Meclisinde "her fakülte talebesinin kendi aralarından seçeceği üçer murahhas" da yer almaktadır.

Ülkemizin Humboldt geleneğine bağlı, araştırmaya dayalı ilk yükseköğretim kurumu olan YZE dönemin en ileri bilimsel altyapısına sahiptir. Bilim insanı yetiştirmeye önem ve öncelik vermek, mesleğin saygınlığının ve geleceğinin güvencesi olarak kabul edilmiştir.

Doktora talimatnamesi 9 Ekim 1934'de çıkarılır. Ülkemizin ilk kimya, fizik ve jeoloji doktoraları da burada yapılmıştır.

YZE araştırma gibi lisans eğitiminde öncü niteliktedir. Ülkemizde ilk kez "ders verebilmek için en az doçent olmak" şartı bulunmaktadır. Öğrenimin birinci yılı 11 aylık staja ayrılmıştır. Bu stajın önemi ve ciddiyeti 1944-45 eğitim öğretim yılında Fakülteye başlayan Şahabettin Elçi hocamızın aslı AÜZF Kurum Müzesinde bulunan ve 2011 yılında kitaplaştırılan "staj uygulama defteri"nden anlaşılabilir (9). Eğitim dersliklerden daha çok deneme parsellerinde ve laboratuvarlarda yürütülür. Öğrenciler her fırsatta ve Anadolu'nun her köşesine "tatbikat gezilerine" götürülürler.

Arif Akman hocamızın deyişiyle "Yüksek Ziraat Enstitüsü; öğretim, eğitim ve araştırma yaşamımıza köklü değişiklikler getirmiştir. Abartmadan denebilir ki, ilk olarak YZE'de çağdaş anlam ve düzeyde araştırma yapılmasına başlanmış ve bu da Enstitü'nün başta gelen görevi sayılmıştır." (10)

1946 yılında kabul edilen ve Ankara Üniversitesi'nin kurulmasını sağlayan 4936 sayılı Üniversite Kanunu'nun kapsamında YZE yoktur. Kısa süre sonra, 22 Aralık 1947 tarihinde YZE'nin Ankara Tarım Üniversitesi'ne dönüştürülerek bu yasa kapsamına alınmasını öngören bir "hükümet tasarısı" TBMM'ne sevk edilir. Meclisin çeşitli komisyonlarında yapılan olumlu görüşmelerden sonra Bütçe Komisyonunda farklı bir değerlendirme yapılır. Bu değerlendirmeye paralel olarak 30 Haziran 1948 tarihinde çıkan 5234 sayılı yasayla Yüksek Ziraat Enstitüsü ortadan kaldırılmakta, ziraat ve ziraat sanatları fakülteleri Ziraat Fakültesi adıyla birleştirilerek Ankara Üniversitesi çatısı altına alınmaktadır.

YZE SONRASININ KISA ÖZETİ

Aslında gerçek anlamda bir üniversite olan Yüksek Ziraat Enstitüsü 1948 yılında parçalanarak kapanmıştır; ama onun ardılı olan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi (AÜZF) Enstitü'nün geniş kapsamlı ve büyük olma geleneğini korur. AÜZF bünyesinden gıda mühendisliği, peyzaj mimarlığı, su ürünleri mühendisliği gibi yeni meslekler doğar (11).

AÜZF, 1955 yılında Ege Üniversitesi kurulana kadar tek fakültemizdir. Ege Üniversitesi ve onu izleyen Atatürk Üniversitesi'nde (1957) ziraat fakülteleri öncü ve kurucu fakültelerdir. Çukurova Üniversitesi'nin (1972) temeli 1967 yılında AÜZF bünyesinde Ankara Üniversitesi Adana Ziraat Fakültesi'nin kurulmasıyla atılır (12).

Arkasından 1976 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve 1978 yılında Dicle Üniversitesi Şanlıurfa Ziraat Fakültesi (bu fakülte sonradan Harran Üniversitesi'ne bağlanır) kurulur. Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin kuruluş başvurusu 12 Eylül 1980'den bir gün önce Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanır.

Böylece, 7. fakültemiz olan bu fakültenin de kurulmasıyla artık yedi coğrafi bölgenin her birinde birer tane olmak üzere ziraat fakültelerimizin ülkemizde akılcı ve anlamlı dağılımı sağlanmıştır.

1980 sonrası yıllarda kamu üniversitelerinin sayısının hızla artışıyla birlikte ziraat fakültelerinin sayısı da hızla artmaya ve sürdürülemez bir büyüme yaşanmaya başlar.

Ziraat fakültelerimizden 1970'lerin sonlarına kadar kamu kuruluşlarında çalışacak teknik elemanlar yetiştirmeleri beklenmiş ve bu amaçla hemen her öğrenciye burs olanağı sağlanmıştı. O yıllarda tarımın ulusal ekonomi içindeki değeri yüksek ve tarımla ilgili kamu kuruluşları ve iktisadi devlet işletmeleri güçlüdür. Bu nedenle ziraat fakülteleri uzun yıllar yükseköğretim sistemimizin gözde fakülteleri arasında en üst sıralarında yer almışlardır.

1980'lerde başlayan özelleştirmeler ve devletin küçültülmesi furçasının en fazla etkilediği kesim, o yıllara kadar devlet memuru olarak sorunsuz istihdam edilen ziraat mühendisliği kesimi olmuştur. Kamuda çalışma olanağının ve bursların giderek ortadan kalktığı ve tarımın sektör olarak gözden düştüğü 80'li yıllardan sonra bu gelişmelere karşın ziraat fakültelerinin sayısı hızla artmasının kaçınılmaz iki sonucu olmuştur. Bunlar; (a) ziraat mühendisliği üniversiteli işsizliği açısından adeta bir simge haline gelmiştir, (b) bir zamanların en gözde yükseköğretim kurumları olan ziraat fakültelerine öğrenci talebi hızla azalmıştır.

Ziraat fakültelerine öğrenci talebinin hızla düşmesi olgusunu dört ana nedenle açıklamak olanaklıdır. 1) Devletin küçültülmesi ve özelleştirmeler nedeniyle kamusal istihdamın daralması. 2) Tarımın canlı, dinamik ve para kazandıran bir ekonomik faaliyet haline gelememesi nedeniyle özel kesimde istihdam olanaklarının yavaş gelişmesi. 3) Tarımın öneminin ve değerinin toplumsal algı olarak gözden düşmesi. 4) Yeni ziraat fakültelerinin ülkenin yükseköğrenim görme açısından tercih edilmeyen yörelerinde ve yerleşimlerinde açılması. Ziraat fakültelerinin kendilerini yenileme ve tanıtma alanında gösterdikleri yetersiz performansı da talep düşüklüğü nedenleri arasında saymalıyız.

Yüksek Ziraat Enstitüsü'nden 15 yılda mezun olan toplam öğrenci sayısı, Ankara Ziraat Yüksek Mektebi'nden devredilenler de dâhil olmak üzere 809 kişidir. Oysa son yıllarda her yıl 4 binin üzerinde mezun aramıza katılmaktadır. Meslektaşlarımız arasında çok sayıda "ikinci eğitim" mezunu olması da gerçek bir kara mizah oluşturmaktadır. Doğada uygulanan bir mesleğin ikinci eğitime konu olmasının herhalde dünyada benzeri yoktur.

Aslında YÖK uzun süredir ziraat fakültelerinin öğrenci talebi düşüklüğü sorununa karşı elindeki en uygun araç olan "kontenjan belirleme yetkisini" kullanmaktaydı. Öncelikle ziraat fakültelerindeki ikinci eğitim programlarının

kontenjanlarını tümüyle kaldırdı. Daha sonra ziraat fakültelerinin sayısı artmasına karşın, toplam öğrenci kontenjanını düşürmeye çalıştı. 2013 yılında 6130 olan toplam kontenjan, önce geçen yıl 5764'e, bu yıl ise 4937'ye düşürüldü. Bunu yaparken talebi çok düşük bölümlere kontenjan vermedi. Örneğin 2014 yılında kontenjan açılan toplam bölüm sayısı 178 iken, bu sayı 2015 yılında 146 oldu.

Ülkemizde açılan ziraat fakültelerinin sayısının 38'e yükseldiği ve bunlardan 34'ünün öğrenci kabul ettiği bir ortamda YÖK'ün bu iyi niyetli çabalarının öğrenci talebini yükseltmesi hele hele öğrenci niteliğini olumlu yönde etkilemesi kuşkusuz beklenemezdi. Bu nedenle, içinde bulunduğumuz eğitim-öğretim yılında da kuruluş yıllarına göre ilk beş fakültemizin (Ankara, Ege, Atatürk, Çukurova ve Ondokuz Mayıs) hiç birisinin kontenjanlarının tümünü dolduramamış olması üzücü, ama şaşırtıcı olmayan bir durumdur. Bugün öğrenci alan 34 fakültede 1348 öğretim üyemiz var. Kontenjan toplamı 4937, yani öğretim üyesi başına dörtten az öğrenci düşüyor. Yine de doluluk oranı %90'ı aşmıyor. Bu durum hiç bir anlamda sürdürülemez, sürdürülmesine izin verilemez bir durumdur.

ZİRAAT FAKÜLTELERİNİN YENİDEN YAPILANMASI İÇİN NELER YAPTIK?

Türkiye ziraat fakültelerinin, dünyada 1990'ların ortasında başlayan eğilimi gözardı ettiklerini, kendilerini yenilemek ve yeniden yapılanmak konusunda çaba göstermediklerini söylemek haksızlık olur. Ortada bir duyarsızlık yoktur, ancak ne yazık ki tüm çabalara karşın başarı da yoktur. Aslında kendimizi yenileme gayretlerimiz anılan tarihten çok önce de olmuştur. Örneğin, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde kurulduğundan bu yana en az altı farklı eğitim öğretim sistemi uygulanmıştır.

Bunlardan son üç yapılanma ÜAK ve YÖK çatısı altında ve dolayısıyla tüm fakültelerimizle birlikte ve tüm fakültelerimiz için bir örnek olmak üzere gerçekleştirilmiştir. 1999 yılında akademik yapı sabit tutularak ziraat mühendisliği programlarında lisans eğitimi üç programa düşürüldü: Bitkisel Üretim Programı (BÜP), Hayvansal Üretim Programı (HÜP) ve Tarım Teknolojileri Programı (TTP). Bu yeni uygulama daha ilk mezunlarını vermeden terk edilmiş ve 2002-03 eğitim yılından başlayarak tek programa inilmiştir: Ziraat Mühendisliği Programı. Buna göre öğrenciler üç yıl birlikte okuyor, son sene ise alt programlara ayrılıyordu. Ancak, bu yeni uygulama da öğretim üyelerini tatmin etmemiş ve olumsuz tepkiler giderek artmıştır. Bunun üzerine "olmadı baştan" denilerek yeniden "yeniden yapılanma" arayışlarına girilmiş ve 2008 yılı yapılanması gerçekleştirilmiştir.

2008 yapılanmasında, yani en son yapılanmamızda varılan yer aslında yola çıktığımız noktadır; yani ziraat fakültelerinde 1950'li yıllardan 1999 yılına kadar uygulanan her bölümün kendisine ait, girişte öğrenci kabul edilen bir programa sahip olmasına dayalı sistemdir. Benim dekanlığım döneminde yaşanan bu son yapılanma, önceki yapılanmalara göre daha geniş çeşitlilikler ve esneklikler içermesine karşın, "bugünün çamaşırlarının kurutulmasını dünün güneşinden beklenmesi" olarak tanımlanabilir.

Denemiş olmak ve emek vermek önemlidir. Üst üste büyük iyi niyet ve çabalarla gerçekleştirip bir türlü istenilen sonucu alamadığımız yeniden yapılanma çabalarımız bize birçok öğrenmeler kazandırmıştır. Aynı şekilde dünya uygulamaları da bize yararlı bilgiler ve uyarılar sunmaktadır.

YENİDEN YAPILANMADAN NE ANLAMALI, NELER YAPMALIYIZ?

1. Ziraat Fakültelerinin gerçek anlamda yeniden yapılanması tek başına kendilerinin, hatta YÖK'ün altından kalkabileceği bir konu değildir.

Türkiye'de tarımsal yükseköğretimin niteliğini yükseltmek için nicel bir küçülme kaçınılmazdır ve bunu gerçekleştirme için vakit daralmaktadır. Bugün sayıları 38 olan ziraat fakültelerinin önemli bir bölümünü kapatmak ve bu süreci başta akademisyenler olmak üzere tüm etkilenecek kesimler için en az zararla gerçekleştirmek gerekir. Burada devlet/hükümet politika ve uygulamalarına ihtiyaç vardır.

Tarımsal yükseköğretimin gerçek anlamda yeniden yapılanması için yüksek bir yatırım ihtiyacı vardır. Yeni kamu araştırma fonları, donanımlı laboratuvarlar, bilim insanı yetiştirmede özel programlar, geniş ve işlevsel çiftlikler ve çekici kampüsler olmadan büyük bir atılım yaratamayız. Hatta bazı alanlarda olduğu gibi öğrencilere özel burslar uygulanabilir. Bütün bunlar yine işin bir devlet/hükümet politikası boyutu taşıdığını göstermektedir.

2. Birörnekliliği aşmak, çeşitlilikte buluşmak gerekir

Türkiye'de olduğu gibi geniş ve zengin bir coğrafyaya dağılmış, birbirinden farklı tarihlere, geleneklere, ölçeklere ve yerel fırsatlara sahip ziraat fakültelerini aynı akademik birim ve program yapısına sokmak doğru değildir. Merkeziyetçiliği bırakmalı, çeşitliliğin bizim için zorunlu olduğunu görmeliyiz.

Benzer bir biçimde tarihimizden gelen bölümler ve programlar arasındaki "eşitlik" temelindeki kurguyu da ortadan kaldırmalıyız. Tek bir fakülte içinde ziraat mühendisliği alanında büyük, orta boy ve küçük akademik birimler ve buna uygun büyük, orta boy ve küçük kontenjanlı programlar olmalıdır. Unutulmamalıdır ki, akademik dünyada büyük ya da küçük olmak sayısal değere değil, kaliteye bağlıdır. Öte yandan programları olmayan bölümler de bulunabilmelidir. Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde bile bu nitelikte (öğrencisiz) çok saygın bir fakülte vardı: Tabii İlimler Fakültesi. Wageningen UR "felsefe grubu" üniversiteye önemli katkılar sağlamaktadır.

3. Paydaşlarımızın görüşlerine değer verilmeli ve toplumun sesi dinlenilmelidir

Geçmişte yaşadığımız yeniden yapılanma girişimlerimizin hiç birinde paydaşlarımızın görüşlerini yeterince almadık, onlarla konuyu ayrıntılı tartışmadık. Onların isteklerini ve beklentilerini anlamaya ve yanıtlamaya yeterince değer vermedik. Bu eksikliği hızla gidermek durumundayız.

Fakültelerimizin sorunları sadece öğretim üyelerinin sorunu ve derdi olarak görülmemelidir. Her türlü yenilik ve güncelleme kararı üniversite paydaşlarının görüş ve önerileri değerlendirilerek, geniş tabanda tartışılarak alınmalıdır.

Öğrencilerimiz, mezunlarımız ve onların anayasal meslek örgütü olan TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası mutlaka sürece katılmalıdır. Çiftçiler ve onların örgütleri ile sektör firmalarının görüş ve önerileri önemle değerlendirilmelidir.

4. Programa dayalı merkezi yeniden yapılanma çabalarından vazgeçilmeli, eğitim anlayışı güncellenmeli, müfredat geliştirme sürekli ve dinamik bir hale dönüştürmelidir

Kendi yeniden yapılanma deneyimlerimizin belki de bize gösterdiği en önemli gerçek, programları değiştirmenin aslında pek bir şey değiştiremediğidir. Programa dayalı yeni bir yeniden yapılanma modeli aramaktan vazgeçmeliyiz. Yeniden yapılanma çabasında ortaya çıkaracağımız program modeli tüm seçeneklerin en iyisi olsa bile sorunumuza çözüm getiremez, ihtiyacımıza cevap veremez. Çünkü sorunumuz sadece programlarımızdan kaynaklanmamaktadır, çok boyutludur.

Dünyada son on yıllarda, öğretim ve öğrenme anlayışı hızla değişmektedir. Buna karşın, aynı süre içinde Türkiye üniversitelerinin temel işlevleri arasında en fazla erozyona uğrayan ve ihmal edilen "eğitim" işlevi olmuştur. Bu süreçte öğretim üyeleri sadece indeksli dergilerde yayınlanan makaleleri ve üniversiteye kazandırdıkları paralarla değerlendirilmişlerdir. Eğitim kalitesine verilen emek ve öğrenciye ders dışında ayrılan zaman öğretim üyesi performans değerlendirmelerinde ödüllendirilmemektedir. Bugün her türlü ödül; akademik yükselme, para, tanınma hep araştırma, danışmanlık ve patent ile ilgilidir. Ayçiçeğinin güneşe bakması boşuna değildir. Tüm canlılar gibi öğretim üyeleri de ödüle eğilimlidir. Bu nedenle, öğrenciye harcanan enerji ve zaman mümkün olan en aza inmiş bulunmaktadır.

Bilgi üretiminde ve bilgiye erişimdeki çağdaş gelişmeler eğitim anlayışlarını değiştirmektedir. Günümüzde, mevcut bilgileri öğretmek değil, öğrenen insanlara uygun öğrenme ortamları hazırlamak ve öğrenmeyi öğretmek, sevdirmek ve cesaretlendirmek esastır. Artık bilen ve öğrenen insan rolünden, öğrenme sürecinin tasarımcısı ve öğrenen insanın yol arkadaşı rolüne geçebilmeliyiz. Öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine önem vermeliyiz. Öğrenen odaklı, öğrenciye değer ve sorumluluk veren bir eğitim anlayışı hayata geçirmeliyiz.

Sürekli artan öğrenci kontenjanları, giderek kısıtlanan bütçe ve özellikle devlet üniversitelerinde çok yönlü bir zayıf kaynağı olan "ders saati ücreti" tarım eğitiminin ana damarı olan uygulamaları müfredattan kovalamıştır. Uygulamalar geliştirilmeli, uygulama dersle bütünleştirilmeli, staj anlayışı değiştirilmelidir.

Temel derslerin önemini yeniden görmeliyiz. Biz öğrencilik dönemimizde birinci sınıfta FKB eğitimini Fen Fakültesi'nde 13

tıp, eczacılık, diş hekimliği öğrencileriyle birlikte en yetkin hocalardan, en donanımlı laboratuarlarda aldık. Oysa şimdi kendi fakültemizde sınırlı olanaklarla sunuyoruz bu dersleri.

5. Çağdaş ve işlevsel bir akreditasyon ve kalite kontrolü sürecini mutlaka hayata geçirmelidir

Tarımsal yükseköğrenimi düzenli olarak gözetecek ve değerlendirecek çağdaş bir akreditasyon ve kalite kontrolü sistemi kurulmadan kaliteyi geliştirmek ve sürdürmek olanaklı değildir. Ziraat fakültelerinin akreditasyonunu mühendislik akreditasyonu kapsamı içinde düşünmek kuşkusuz daha doğrudur. Akreditasyonu uluslararası boyutta gerçekleştirebilmek ise daha ileri bir hedeftir.

Mevcut ZİDEK komisyonunun akreditasyona dönük çalışmalarını akademik toplumla paylaşması, görüş alışverişinde bulunması ve her adımı tartışmaya açması gerekir. Kalite kontrolü çalışmaları ise çok daha kapsamlı yürütülmeli, öğrenci değerlendirmelerinden, EUA değerlendirmelerine uzanan çok sayıda mekanizmadan bu amaçla yararlanılmalıdır.

6. Yeniden Öncü ve Özgün Bir Araştırma Altyapısı ve Gündemi Hayata Geçirilmelidir

Türkiye’de bilimsel araştırmaların öncüsü tarımsal yükseköğrenim olmuştur. Eski ışığında olmasa bile, diğer alanlarla karşılaştırıldığında tarımsal yükseköğretimde gerçekleştirilen araştırmalar hâlâ görece olarak iyi bir konumda sayılabilir. Ancak bu alanda da kendimizi yenilemeli ve ufukumuzu genişletmeliyiz.

Araştırma çabalarının daha çok akademik yükselme amaçlı olması ana eksene bağlı kalmaya ve kendini tekrara neden olmaktadır. Araştırmanın özgünlüğüne performans değerlendirmelerinde daha fazla yer verilmelidir. Araştırma konularının seçimi toplumun ve sektörün sorunlarına ve beklentilerine dayalı olmalıdır. Çokdisiplinli takım araştırmaları, bireysel araştırmaların önüne geçmelidir. Uluslararası işbirliğine önem verilmeli, uluslararası standartlardan ödün verilmemelidir.

Temel araştırma, stratejik araştırma ve uygulamalı araştırma arasında her fakültenin kendi stratejik planına uygun bir denge sağlaması önem taşır. Araştırma gündeminde, kamusal yarara ve toplumun yükselen ilgisine dönük olan çevre, doğal kaynaklar, iklim değişikliği, gıda güvenliği, beslenme gibi alanlara daha fazla yer verilmelidir.

YZE geleneğinin devamı olarak Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi’nde doktora eğitimine önem verilmiş ve 1970’li yılların ilk yarısında, ülkemizde ilk kez bir fakülte düzeyinde doktora eğitimi idari olarak lisans eğitiminden ayrılarak“ AÜZF Diploma Sonrası Yüksek Okulu” kurulmuştur. O yıllarda doktora yöneticisi ya da danışmanı değil, “doktora babası” vardır. Bu geleneğimize yeniden sahip çıkmalı; mesleğimizin saygınlığının ve geleceğinin güvencesinin kaliteli lisansüstü eğitimden ve nitelikli bilim insanları yetiştirmekten geçtiğini hiç unutmamalı ve gereğini yapmalıyız.

7. Toplumla Hizmet ve Toplumla Buluşma Etkinlikleri Çeşitlendirilmeli ve Zenginleştirilmelidir

Üniversitenin eğitim ve araştırma yanında üçüncü işlevi olan “topluma hizmet” alanında kendimizi aşmaya çalışmalıyız. Ziraat fakülteleri toplumla buluşan, sektörle iç içe çalışan, bir ayağı kırsal alanda ve üretimin içinde bulunan yükseköğretim kurumları olmalıdırlar.

Kırlara daha çok çıkmalıyız. Fakültelerimizde üreticileri konuk etmeliyiz. Kent insanını da hiç ihmal etmemeliyiz. Onlar hem tüketici olarak hem de yurttaş olarak tarımla ve doğal kaynaklarla ilişkilidirler.

Ziraat fakülteleri agro-kentler kurmalı, sektörle ortak laboratuvarlar oluşturmalı, birlikte araştırma yapmalı, çiftçi örgütlerini her anlamda desteklemeli, yerel kırsal kalkınma projeleri yürütmeli, üreticilerin yaşam boyu öğrenme ihtiyaçlarını uzaktan eğitim dâhil çeşitli şekillerde karşılamalı ve çocuklara, gençlere ve kadınlara özel eğitimsel programlar sunmalıdır. Tüketici okullarına ihtiyaç vardır.

8. Uluslararası İlişki ve İşbirliğini Yükseltmesine Öncelik ve Önem Verilmelidir

Bugün, yabancı öğrenci oranımız çok az, akademisyen hareketliliğimiz çok yetersizdir. Ortak araştırma projelerimiz çok sınırlıdır. Yabancı akademisyenler ve uzmanlar için düzenli yaz okulları ve kurslar açabilmek için çok geniş olan kapasitemizi hemen hemen hiç değerlendiremiyoruz. Uluslararası istihdam edilebilir öğrenci yetiştirmeyi bırakın gerçekleştirebilmeyi, bir hedef olarak bile ortaya koyabilmiş değiliz.

Tarım alanında yabancı üniversitelerle gerçekleştirdiğimiz hiçbir çift diploma programı bilmiyorum. Kendi müfredatımızda “dünya tarımını” yakından izlemediğimizi ve işlemediğimizi düşünüyorum. “Tropikal tarım” alanında bir tek anabilim dalımız bile yok. Uluslararası işbirliği ağlarına çok az katılıyoruz. Uluslararası tarım öğrencileri örgütleriyle ilişkilerimizi sürdürülebilir hale getiremedik.

9. Üniversite Kültürünü Yeniden Sahiplenmek

Ziraat fakültelerini içinde buldukları üniversitelerden ve ülkenin yükseköğretim sisteminden bağımsız düşünmek olanaklı değildir. Ziraat fakülteleri YÖK yasasıyla tüzel kişilikleri kaldırılmış kurumlar olarak, üniversiteleri ve genel olarak ülkenin yükseköğretim sistemi ne kadar sağlıklı ve çağdaş bir çalışma ortamı sunuyorsa o kadar güçlü atılımlar yapabilir ve gelişme gösterebilirler.

Üniversitelerimizde akademik özerklik ve bilimsel özgürlükler erozyona uğramış, Üniversitenin yönetiminde aslında YZE ile başlayan, kurullara ve kurallara dayalı “meslektaşlar yönetimi anlayışı” kaldırılmıştır. Devlet üniversitelerinde ticarileşme iyice egemen olmuştur. Bu süreç, üniversitenin iç dayanışmasının çözülmesini, akademik dünyada saygınlık ölçütlerinin değişmesini ve üniversitenin değerleri ile kültürünün erozyona uğramasını beraberinde getirmektedir.

Üniversite kültürünün yeniden sahiplenilmesi ve çağdaş bir akademik ortamın yaratılması, ziraat fakültelerinde yeniden yapılanmanın başarısı ile yakından ilgilidir.

SON SÖZ

Dünyada doğaya saygılı, küresel ısınmaya duyarlı, emek dostu, bilgi yoğun ve akıllı yeni bir tarım anlayışı doğmakta ve gelişmektedir. Tarımın dünya gündemine yeniden döndüğü ve stratejik sektörlerin başında yer aldığı günümüzde Türkiye'nin bu yeni tarım anlayışına ve arayışına ulusal ve uluslararası düzeyde katkıda bulunabilmesi, gelişmeleri yakalayabilmesi ve yaşama geçirebilmesi için nitelikli tarım bilimcilerine ve profesyonellerine ihtiyacı vardır.

Bizler, 170 yıl önce bu ülkenin ilk sivil meslek okulunu kurduk, ilk özerk yükseköğretim kurumunu yarattık, kendi alanımız dışında ilk temel bilim doktoraları bir tarım yükseköğretim kurumunda gerçekleşti. Bugün içinde bulunduğumuz durum bize hiç yakışmıyor.

Biliyoruz ki, ancak büyük kurumlar kendi küllerinden yeniden doğabilirler. Biz, bir büyük dönüşümü gerçekleştirmek için gerekli cesaret ve özgüveni bize sağlayacak köklü bir tarihe ve birikime sahibiz. Tarım dünyada yeniden yükselir ve şekillenirken ülkemizde tarımsal yükseköğretimi yeniden yapılandırmak ve canlandırmak tarihimize ve toplumumuza karşı sorumluluğumuzdur.

Dipnotlar:

- (1) aa.com.tr/tr/eğitim/mühendislik-bölümlerine-basari-sirasi-sinirlamasi-getirildi/457105 (erişim: 21 Aralık 2015).
- (2) J.H.J. Spiertzand M.J. Kropff, Adaptation of knowledge systems to changes in agriculture and society: The case of the Netherlands. NJSA – Wageningen Journal of Life Sciences 2011, 58: 1-10.
- (3) Wageningen UR Annual Report 2014. www.wageningenur.nl/en/About-Wageningen-UR.htm (erişim: 21 Aralık 2015)
- (4) Bu konuda kapsamlı ve yararlı bir çalışma için bkz: YÖK Eğitim Komisyonu Ziraat Fakülteleri Çalışma Grubu (U. Aksoy, S. Aslan, M. Babaoğlu, C. İkten, V. Katkat, B. Özkan, N. Sarı, S. Topçu, S. Yalçın) "Dünyada Tarım ve İlgili Alanlarda Akademik Bölümler ve Lisans Programları" Yükseköğretim Kurulu, Ankara, Ocak – 2011.
- (5) Bu yedi tarımsal yükseköğretim kurumu: BOKU University of Natural Resources and Life Sciences, Vienna; SCIENCE University of Copenhagen, Faculty of Sciences; SLU Swedish University of Agricultural Sciences; UHOH University of Hohenheim; WUR Wageningen University and Research Centers; CULS Czech University of Life Science, Prag; WULS-SGGW Warsaw University of Life Sciences. Ayrıca 2011 yılından itibaren Avrupa dışından dört kuruluş da "partner" statüsüyle ELLS içinde yer almaktadır. ELLS'in Avrupa dışı partnerleri: CALS Cornell University, College of Agriculture and Life Sciences, Ithaca, New York; CAU China Agricultural University, Beijing; HUJ Hebrew University of Jerusalem, Robert H. Smith Faculty of Agriculture, Food and Environment; LU Lincoln University, New Zealand.
- (6) Sevtap Kadioğlu, Osmanlı Döneminde Türkiye'de Ziraat Okulları Üzerine Notlar ve Tedrisatı Ziraiye Nizamnamesi. Kutadgubilig, Sayı 8, İstanbul, Ekim 2005, s. 239-257.
- (7) Emre Dölen, "Cumhuriyetin Onuncu Yılında Kurulmuş Olan İstanbul Üniversitesi ile Yüksek Ziraat Enstitüsünün Kuruluşlarının ve Akademik Yapılarının Karşılaştırılması" Bilanço 1923-1998 Uluslararası Kongre 1. Cilt. TÜBA, Türk Sosyal Bilimler Derneği ve Tarih Vakfı. İstanbul 1999, s.235-249.
- (8) Açılıştaki Enstitünün kadrosunda 17 Alman profesör, 5 Türk doçent (hepsi veteriner), üçü Alman dokuz okutman, 2 ilmi yardımcı, 43 asistan ve 30 laborant bulunmaktadır.
- (9) Şahabettin Elçi, Staj Uygulama Defteri – Tıpkı Basım, Ankara 2011.
- (10) Arif Akman, Türkiye'de Ziraat Yüksek Öğretim Reformunun Anatomisi. AÜZF Yayını 1978.
- (11) 1954 yılında Ziraat Teknolojisi (Gıda Mühendisliği), 1968 yılında Peyzaj Mimarlığı ve 1979 yılında Su Ürünleri (Su Ürünleri Mühendisliği) Lisans Programları açılmıştır. Bunların hepsi Türkiye'de ilktir.
- (12) Bkz: Akif Kansu, Ankara Üniversitesi Adana Ziraat Fakültesinin (ÇÜ Ziraat Fakültesi) Kuruluş Aşamaları. AÜZF Yayın No: 1497. Ankara 2008.

TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİNDE TARIMSAL YÜKSEKÖĞRETİM

A.Nafi BAYTORUN¹ Selçuk ARSLAN²

Türkiye’de ilk tarım okulu 10 Ocak 1846 tarihinde İstanbul Yeşilköy’de Ayamama Çiftliği’nde açıldı. Aslında, İstanbul’da açılacak bir tekstil fabrikasının hazırlıklarının 1846 yılında başladığı, bu fabrika girişimine koşut olarak ortaya çıkan “pamuk yetiştiriciliği odaklı bir tarım okulu” kurulması düşüncesinin 1847 yılında hayata geçirildiği belirtilmektedir (Taluğ, 2014).

Osmanlı döneminin ana tarım eğitim kurumu Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi’dir. Ülkenin öncü tarımcılarının birçoğu bu çatı altında yetişmiştir. Tarım alanında Halkalı’nın başarılı mezunlarından çok sayıda genç, araştırmacı ve akademisyen olarak yetiştirilmek üzere Almanya’ya gönderilmiştir. 1927 yılında “ziraat ve baytar enstitüleriyle âli mektepleri tesisine ve ziraat tedrisatının ıslahına dair kanun” adını taşıyan 1109 sayılı kanun çıkarılmıştır. 1928 yılında Dr. Oldenburg başkanlığında 11 kişilik bir Alman tarım uzmanları heyeti Türkiye’ye davet edilerek kapsamlı bir rapor hazırlattırılmıştır. Bu raporda tarım alanında modern bir yükseköğretim kurumunun açılması önerilmiş, aynı yıl, Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi kapatılarak, ilk tarımsal araştırma kurumumuz olan “Ankara Etlik Merkez Laboratuvarları” kurulmuştur (Taluğ, 2014).

Oldenburg Raporu doğrultusunda hazırlanan 2291 sayılı “Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Kanunu” 10 Haziran 1933 günü kabul edilerek, bu kanun kapsamında, Yüksek Ziraat Enstitüsü (YZE) kurulmuştur. YZE adı enstitü olmakla birlikte 4 fakültesi (bir yıl sonra Orman Fakültesinin eklenmesiyle 5. fakültesi) ve yönetim biçimiyle “gerçek bir üniversite” olarak yapılandırılmıştır. YZE, ülkemizin Humboldt geleneğine bağlı, araştırmaya dayalı ilk yükseköğretim kurumudur. Dönemin en ileri bilimsel altyapısına sahiptir. Akademik yaşam daha çok laboratuvarlar, deneme tarlaları ve tetkik gezileri ekseninde geçmiştir (Taluğ, 2014).

AÜZF, 1955 yılında daha sonra Atatürk Üniversitesi (1957) kurulmuştur. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi (1967), arkasından 1976 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve 1978 yılında Dicle Üniversitesi Şanlıurfa Ziraat Fakültesi kurulmuştur. Türkiye’nin 7. Ziraat Fakültesi olan Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi’nin kurulmasından sonra, 7 coğrafi bölgenin her birinde birer tane Ziraat Fakültesi olmak üzere akılcı ve anlamlı bir dağılım sağlanmıştır. YÖK’ten sonraki dönemde ise çok sayıda ziraat fakültesi insan kaynağı ve eğitim-araştırma altyapısı tamamlanmadan açılmıştır. Bugün devlet üniversitelerinde öğrenci kabul eden 34 ziraat fakültemiz vardır. Bunlardan dördünün adı farklıdır.

Türkiye’de genel tarım yükseköğretiminden, bölüm sistemine 1953 yılında 4 bölümle geçilmiştir. Bölüm sayıları gereksinimlere göre zamanla artmış ve bölüme dayalı yükseköğretim 1998 yılına kadar devam etmiştir. Daha sonraki yıllarda Ziraat Fakültelerinin eğitim programlarında yapılan değişiklikler, bölümlerin birleştirilmelerine dayalı yeni yapılanmalar öngörmüştür. Bunun sonucunda son sınıfa kadar bölümünü belirleyememiş öğrencilerle eğitim veren, ancak öğrencilerin ve tarım sektörünün memnuniyetini kazanamamış bir ziraat yükseköğrenimi ortaya çıkmıştır. Bu yapılanmalar, uzmanlık gerektiren birçok konuda mezunların yeterli donatılmasına katkıda bulunmamış, aksine uzmanlaşma olasılığını ortadan kaldırmıştır. Ülkemizde ziraat yükseköğrenimini genelleştiren bu süreçte birçok ülkede ziraat fakültelerinde yeni bölümler açılmaya devam etmiş, branşlaşma çok daha özele indirgenmiştir (Bal ve ark., 2006).

Türkiye ziraat fakültelerinin, dünyada 1990’ların ortasında başlayan eğilimi göz ardı ettiklerini, kendilerini yenilemek ve yeniden yapılanmak konusunda çaba göstermediklerini söylemek haksızlık olur. Ortada bir duyarsızlık yoktur, ancak ne yazık ki tüm çabalara karşın başarı da yoktur.

Türkiye’de tarımsal eğitimde 1960 yılından günümüze kadar 6 ayrı yapılanma yapılmıştır (Aksoy ve ark., 2011). Bunlardan son üç yapılanma ÜAK ve YÖK çatısı altında ve dolayısıyla tüm fakültelerimizle birlikte ve tüm fakültelerimiz için bir örnek olmak üzere gerçekleştirilmiştir. 1999 yılında akademik yapı sabit tutularak ziraat mühendisliği programlarında lisans eğitimini üç programa düşürülmüştür. Bu yeni uygulama daha ilk mezunlarını vermeden terk edilmiş ve 2002-03 eğitim yılından başlayarak tek programa inilmiştir. Buna göre öğrenciler üç yıl birlikte okuyor, son sene ise alt programlara ayrılıyordu. Ancak, bu yeni uygulama da öğretim üyelerini tatmin etmemiş ve olumsuz

¹Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama bölümü

²U.Ü. Ziraat Fakültesi Biyosistem Mühendisliği Bölümü

tepkiler giderek artmıştır. Bunun üzerine yeniden “yeniden yapılanma” arayışlarına girilmiş ve 2008 yılı yapılanması gerçekleştirilmiştir.

2008 yapılanmasında varılan yerin aslında yola çıkılan ilk nokta olduğu algısı yaygındır. Oysa son yapılanma bölüm eğitimine dönüş yapılması dolayısıyla 1998 yılı öncesine benzer olmakla beraber, ziraat fakülteleri içinde farklı isimlerde yeni bölümler açılmasının önünü açmış, bölgesel ve personel farklılıklarının da gözetilerek başka üniversitelerde bulunmayan tarımla ilgili fakültelerin ve bölümlerin oluşturulmasının önünü açmıştır. Bunun temel amaçlarından birisi ziraat ve ilgili fakülteler arasındaki rekabeti artırmak ve dünyada tarımla ilgili görülen çeşitliliği yakalayacak esnek bir fakülte ve bölüm yapılanmasının önünü açmaktır. Nitekim, bunun sonucu olarak ülkemizde Biyosistem Mühendisliği ve Tarımsal Biyoteknoloji bölümlerinin kurulduğu görülmektedir. Bazı bölümler de (Toprak Bilim ve Bitki Besleme) başka ülkelerdeki benzerlerini örnek alarak isim değişikliği yapmıştır. Son olarak Tarım Makinaları ve Teknolojisi Mühendisliği adı altında bir yapılanma görülmüştür. Bu gözlemlere göre, 2008 yılı yapılanmasının aslında ziraat fakültelerinde yeni bölümler oluşturma ile ilgili bir esnek yapı oluşturduğu ve farklılaşarak rekabet yaratmanın da önünü açtığı söylenebilir. Aynı süreçte bazı bölümlerde önemli bir rahatsızlık kaynağı olan anabilim dallarının tanımlanmamış olması da aşılma sürecine girmiştir. Birkaç bölümde uzmanlık alanlarına bağlı olarak gerekli anabilim dalları oluşturulmuş görünmektedir.

Ülkemizde özellikle 1999-2008 döneminde yapılan değişiklikler; gelişmiş ülkelerde tarımsal yükseköğretimde yapılan düzenlemelerle yeterli paralellik göstermemiştir. Gelişmiş ülkelerde tarımsal yükseköğretimlerde çeşitlilik, uzmanlaşma ve akreditasyon temelli yapılanmalar uygulanmaya başlanmış ve çalışmalar bazı ülkelerde halen devam etmektedir. Bu ülkelerdeki tarımsal yükseköğretim standartlarını yakalayabilmek için ülkemizde de köklü değişikliklerin yapılması kaçınılmazdır. Yeni yapılanmalar planlanırken dinamik ve değişime açık kalınması, sadece program isimlerinin değil, ders programlarının ve içeriklerinin de yenilenmesi ve mesleki uygulama, staj ve proje hazırlığı gibi konulara özel önem verilmesi gerektiği de açıktır. Ayrıca fakülteler, dolayısıyla bölümler bir yandan küresel, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri dikkate alırken diğer yandan da fiziksel ve akademik alt yapılarını ve bölge koşullarını da dikkate almak durumundadır (Aksoy ve ark., 2011). Ancak son yapılan düzenlemede, amaç farklı olmasına karşın Ziraat Fakülteleri’ndeki statik yapı değiştirilememiş, istenen değişim, dönüşüm ve çeşitlendirme yeterince gerçekleşmemiştir.

Ziraat fakültelerinin eğitim programlarını çağdaş bir yaklaşımla yeniden belirlemek için çalışmalara devam etmek zorunludur. Ziraat Fakültelerinin dünyayla ve özellikle Avrupa Birliği ile uyumlu bir bölüm veya programlar sistemine kavuşturulması beklentileri sürmektedir. Bölümleşme ve öğrenci alımı kadar ve belki daha da önemli konular da bulunmaktadır. Bunlar; lisans ve lisansüstü derslerin güncelliği, uygulama olanaklarının yeterliliği ve uygulama faaliyetlerinin etkinliği, Erasmus ve yurt içi öğrenci dolaşım programlarının artırılması, mezunların izlenmesi, tarım piyasasının gereksinimlerinin belirlenmesi için üreticiler ve ilgili tüm sektörlerle kalıcı bağların kurulmasıdır.

Yeniden yapılanma çalışmalarında öğrencilerin bölüm tercihlerini nasıl yapmaları gerektiği, yeni dinamik programların açılması ve tarımsal yükseköğretimin uluslararası standartlara uygunluğunun tartışmaya açılması gerekmektedir. Buna göre sorun, “Türk tarımsal yükseköğreniminin ulusal bir akreditasyon sisteminden yoksun olması, Avrupa Birliği akreditasyon süreçleri ve Uluslararası Tarım Mühendisleri Komisyonu (CIGR) standartları ile uyumsuz yapılanması” sorunudur.

Akademik yeni yapılanma konuları sadece ülkemizde değil, örneğin ABD’de de 1990’lı yıllarda yoğun biçimde ele alınmıştır. ABD’de üniversiteler üzerine yapılan bir anket, ele alınan üniversitelerin 2/3’ünün idari yapılarını yeniden organize ettiklerini, %71’inin akademik programların vizyonlarını yeniden gözden geçirdiklerini, yarısının akademik birimlerinin reorganizasyonuna başvurduğunu, 2/3’ünün ise yeni akademik programlar açtıklarını göstermektedir (Hendrickson ve ark., 1996). Fakülte isimlerinin değiştirilmesi, bölüm kapatılması ya da bölüm isimlerinin değiştirilmesi, üniversitenin akademik planlama konseyi tarafından yapılmaktadır (Faculty Document 1223, 1996).

Akademik yeni yapılanmalar, organizasyonel ve kurumsal özelliklere bağlı olarak çağımızda görülen hızlı bilgi değişimine ayak uydurmak için zorunludur. Avrupa Birliği de mühendislik konularında yeni yapılanmasını başarmak için 2000’li yıllardan beri yoğun çaba harcamaktadır. Bu bağlamda, sadece ülkemizde değil tüm dünyada koşullar gerektirdikçe akademik yeni yapılanmalar sıkça gündeme gelmektedir. Ülkemizde tarımsal yükseköğretim sisteminin çıktıkları ile ilgili memnuniyetsizliğin yüksek düzeyde olması, 2008 yılında gerçekleştirilen yapılandırmayı zorunlu olarak gündeme getirmişti. Bugün, 2015 yılı itibarıyla, yapılandırma sürecinin içinin yeterince doldurulamadığı gerekçesiyle yeniden yapılandırmanın gerekli olduğunu düşünen çevreler bulunmaktadır.

YENİ YAPILANMA ÖLÇEĞİ

Her kurum, yeniden yapılanmanın hangi ölçekte olması gerektiği konusunda ciddi bir şekilde düşünmek ve kritik yapmak zorundadır (Van den Bor ve ark., 2002). Geniş ölçekte değişikliklerin yapılması yoğun emek, girdi ve motivasyon gerektirmekte ve bazı radikal kararların alınmasını zorunlu hale getirmektedir. Buna göre, en önemli sorun yeniden yapılanmanın ölçeğinin belirlenmesidir. Yeniden yapılanma, üç ölçekte düşünülebilir (Soysal, 2006):

- Ulusal yapılanma (ülkemiz koşullarına göre)
- Bölgesel yapılanma (AB, Asya, Avrasya, Orta Doğu, Balkanlar vb. koşullarına göre)
- Küresel yapılanma

Buna göre yeni yapılanmanın ulusal/bölgesel yararlar göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi, temel hareket noktasını oluşturabilir. Ancak yeniden yapılanma ölçeğine karar verirken küresel koşulların göz ardı edilmesinin mümkün olmadığını tartışmaya bile gerek olmadığına ve her koşulda konunun bölgesel ve küresel boyutunu ele almak kaçınılmaz olduğuna göre, tüm değerlendirmeler sözü edilen üç ölçek bağlamında yapılmalıdır. Ülkemizde 1998 yılından sonra uygulanan iki sistem, AB ya da dünya geneli ile ilgili standartları göz ardı etmiş, sadece ülke koşullarını göz önüne almaya çalışmış ancak bunda da yetersiz kalmıştır. Ülkemiz tarımsal yükseköğretim sisteminin, ziraat fakültelerini küresel rekabette geri bırakmayacak açılımları sağlayan bir yapılanmaya kavuşturulması zorunludur.

Dünyada yeni yapılanma modellerinin başarısızlık nedenleri

Geçmişte yeniden yapılanma kapsamında dünyadaki gelişmelere bakıldığında eğitimde reform niteliğindeki çoğu yenilikler aşağıda verilen nedenlerden dolayı başarısız olmuşlardır (Van den Bor ve ark., 2002):

- İlgili birimlerdeki akademisyenlerin işbirliği ve katılımı ile ortak bir görüş elde ederek çözüm üretme yerine oldu bittiye getirme.
- Akademisyenleri yeniliklerin ortak sahibi yapmakta sergilenen başarısızlıklar.
- Yenilikçi etkinliklerde her kademedeki çalışanların motive edilmesi ve açık bir misyon oluşturulmasında sergilenen başarısızlıklar.
- Kurum içerisindeki ödüllendirme sisteminin doğru ele alınmaması, yeni bir yapılanmaya gidilmemesi.
- Kurum çalışanlarının sürdürülebilir profesyonel gelişimi ve büyümesi için uygun olanakların sağlanamaması.
- Yeniliklerin maddi, manevi ve sosyal boyutlarının getirdiği yük ve maliyetlerin gerçekçi biçimde belirlenmemesi ve irdelenmemesi.

FAKÜLTE VE BÖLÜM İSİMLERİ

Türkiye’de tarımsal yükseköğretim yapan 38 fakültenin 34’ü Ziraat Fakültesi ismini taşımaktadır. 4 fakültenin ismi farklıdır. Dünyada birçok üniversite Ziraat Fakültesi ifadesini halen yaygın olarak kullanılmaya devam etmektedir. İsim değişikliği, daha çok bölümler için gündeme gelmektedir.

Son yıllarda tüm dünyada tarım bilimlerinde moleküler araştırmalar, biyosensörler, tarımsal ürünlerin ve gıdaların işlenmesi (biyoproses), enzim ve protein araştırmaları yapılması zorunluluk haline gelmiştir. Bu nedenle, özellikle tarım mühendisliği bölümlerinin biyoproses mühendisliğine, diğer tarım bilimlerinin ise biyoteknolojiye giderek ağırlık verdiği görülmektedir. Buna bağlı olarak mühendislik bölümünün (agricultural engineering) “biyoproses mühendisliği” terimini de içine alarak “tarım ve biyoproses/biyolojik sistem mühendisliği” ve benzer isimler olarak gerek Ziraat Fakültelerinde gerekse Mühendislik Fakültelerinde yer aldığı görülmektedir. Avrupa’da bir çok ziraat mühendisliği bölümü, çevre mühendisliğini ilgilendiren dersleri de programlarına katmıştır (Briassoulis ve ark., 2001). Bu anlamda, tarım mühendisliği bölümleri ve biyoteknoloji ile ilgili bölümlerin araştırma önceliklerinde önemli değişimler gerçekleşmektedir. Ancak, “Tarım Mühendisliği Bölümü – Agricultural Engineering Department” dışındaki ziraat bölümlerinde isim değişikliği ABD’de dikkati çok çeken bir olgu gibi görünmezken, AB ülkelerinde bölüm isimlerinin değiştirilmesi, yeni bölümlerin açılması ya da güncelliğini yitiren bölümlerin kapatılması daha yaygın görülmektedir.

Dünyada tarımla ilgili görülen fakülte isimlerinden bazı örnekler şunlardır: Ziraat Fakültesi; Tarım Bilimleri Fakültesi; Tarım ve Teknoloji Fakültesi; Tarım ve Yaşam Bilimleri Fakültesi; Tarım ve Çevre Bilimleri Fakültesi; Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi; Tarım ve Gıda Bilimleri Fakültesi; Tarım Bilimleri ve Doğal Kaynaklar Fakültesi; Tarım, Gıda ve Doğal Bilimler Fakültesi; Tarım, Doğal Bilimleri ve Veterinerlik Fakültesi.

BÖLÜM PROGRAMLARI/OPSİYONLAR

Birçok ülkede, farklı konularda uzmanlaşma gereksinimleri nedeniyle, bölümler kendi içlerinde spesifik konulara yönelmek için öğrencilere program seçenekleri sunmaktadır. Örneğin Bahçe Bitkileri Bölümündeki bir öğrenci bahçe bitkileri yetiştiriciliği ve ıslah konularına yönelirken bir başka öğrenci biyoteknoloji konularına yönelebilmektedir.

Özellikle ABD’de ziraat fakültelerinde bölümlerin birkaç program seçeneği sunduğu görülmektedir. Programlar genellikle 3 yıllık dönemler için belirlenmektedir. Buna benzer yaklaşımlar ülkemizde, örneğin, Mühendislik Fakültelerinde uygulanmaktadır. Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümlerinde öğrenciler “Konstrüksiyon”, “Tasarım”, “Mekatronik” gibi özel alanlara yönelebilmektedir.

Ancak ABD’de, bölümlerin üç yılda bir programlarını gözden geçirdikleri ve öğrencileri hangi alanlara yönlendireceklerini yeniden belirledikleri görülmektedir. Hangi programların müfredata alınacağı ve program içeriği, piyasanın talepleri ve bölüm olanakları doğrultusunda bölüm tarafından belirlenmektedir. Ayrıca, programlarda 3. ve 4. sınıfta seçmeli derslerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. ABD örneği, ülkemizin değişen koşullarına göre bölümlerin kendilerini nasıl yenileyebileceği konusunda güzel bir örnektir. Bu gözlemlere dayanarak ziraat fakültelerinin dinamik ve esnek yapılandırılması konusunda önemli ipuçları edinilebilir. Bölüm altında farklı programlar sunulması bir alternatif olabileceği gibi, program seçeneği düşünmeyen bölümlerde uygun sayıda seçmeli dersler sunularak bölüm müfredatına yeterli ve gerekli esneklik sağlanabilecektir. 2008 yılı sonrası gelişmeler, amaca tam olarak uymamış ve bu çerçevede önemli bir gelişmeye yol açmamıştır; ancak, Bologna süreci nedeniyle ziraat fakültesi lisans programlarında öğrencilere en azından yeterli sayıda seçmeli ders sunulması ile ilgili önemli bir gelişme sağlandığı söylenebilir.

AB’de ziraat mühendisliğinde yeni eğilimlerle ilgili yapılan değerlendirmelerde, mezunların alanlarında uzmanlaşmaları (specialisation) ve uluslararasılaşmaları (internationalisation) gerektiği vurgulanmaktadır (Briassoulis ve ark., 2001).

Dünyada öğrencilerin mesleki yeterliliklerini artırmak için sıkça uygulamaları görülebilen çift anadal ya da yandal konusunu da tartışmak yararlı olabilir. Çift anadal ve yandal, öğrencinin daha iyi yetişmesini sağlamakla beraber, piyasada tercih edilebilirliğini de

etkilemektedir. Ne var ki ülkemizde çok fazla sayıda ders öngörüldüğü için yeni yapılanmalar kapsamında bu konularda da işlerlik sağlanması pratik açıdan çok zordur. Haftalık ders saatinin çok fazla olması, seçmeli derslerin azlığı, öğrencilerin istemediği bölümde okumak zorunda kalması, çift anadal ve yandal uygulamalarına geçilmesinde önemli engeller olarak durmaktadır. Ağır ders yüküne dayalı eğitim modellerimiz, öğrencinin kendini geliştirmek ve başkalarıyla yarışmak için zamana, enerjiye ve motivasyona sahip olmalarını engellemektedir.

YENİDEN YAPILANMA, MÜFREDAT GELİŞTİRME VE BÖLÜMLERİN DİNAMİZMİ

Teknolojik değişimlere ve piyasanın gereksinimlerine bağlı olarak ders programlarının sürekli olarak güncellenmesi ve öğrencilerin bu bağlamda kariyer planlaması için yönlendirilmesi gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerin öncü üniversitelerinde ikinci sınıf derslerinden birinin Kariyer Planlaması dersi olduğu da görülebilmektedir.

Öğrencilerin ilgi duydukları programlara yerleştirilmelerini ve eğilimlerine göre profesyonelleşmelerini sağlamak bölümlerin görevi olmaktadır. Buna göre, aynı bölüm içinde farklı nitelikli mezunlar vermenin yolu, bölüm mezunu olmanın minimum koşullarını belirledikten sonra belirli alanların seçilmesine olanak sağlayan ve koşullara kolaylıkla adapte olan, esnek ve dinamik programların (opsiyonların) oluşturulmasıdır. Böylece, talep görmeyen programların bölüm planlaması ile evrimden geçirilmesi, yeni programların açılması, güncelliğini yitiren programların ise müfredattan tamamen çıkarılması, buna bağlı olarak öğrenci talebinin sürdürülebilirliği mümkün olmaktadır. Bu yöntem, değişen koşullar sonucu bölümlerde kimlik bunalımı oluşmasını önlemekte ve fakülte ya da bölüm adı değişikliğine gerek olmaksızın dinamik ve esnek bir eğitim programı oluşturulmasını sağlamaktadır.

Yurt dışında tarım eğitimi, fakülte, bölüm ve program çeşitliliğine bağlı olarak oldukça dinamik bir yapıya sahiptir. İstikrarlı, uygulama ağırlıklı, günün problemlerine göre yeniden yapılanan dinamik ders programları bulunmaktadır. Bu dinamiklik sayesinde eğitim, piyasanın değişen koşullarına uyabilmekte ve taleplere cevap verebilmektedir. Araştırma ve yayım zincirinin bir parçası olarak, üniversitelerde elde edilen sonuçların uygulanabilirliği de yüksektir (Bal ve ark., 2006).

Ülkemizdeki Ziraat Fakültelerinde var olan bölümlerin tümünün adları aynıdır. Bölgesel farklılıklar, ziraat fakültelerinin ismine ve bölümlaşmesine hiç yansımamıştır; bölüm ders programlarında ise çok az sayıda farklı dersler yer almaktadır.

Benzer bir durumun Almanya’daki mühendislik eğitiminde bulunduğu, ancak Almanların pazar ekonomisine odaklı kalite güvencesi yaratmak üzere mühendislik eğitim sisteminde görülen tekdüzeliği, rekabete dayalı bir sistem kurarak ortadan kaldırmaya çalıştıkları görülmektedir (Huyningen-Huane, 2006). Bunu ise, akreditasyon

kurullarını tüm ülkeye yayarak ve eğitim kurumlarının kurumsallaşmasını yaygınlaştırarak yapmak istemektedirler. Türkiye'nin, Almanya'nın gösterdiği bu çabaların gerekçelerini ve çıktılarını iyi analiz etmesinde yarar vardır.

TARIM BİLİMLERİ VE AKREDİTASYON

Ülkemizde ziraat fakültelerinde bölgesel özelliklere dayalı ve program esaslı bir bölümlaşmenin yolunu açmak, diploma eşdeğerliğinde ise esnek davranmak gerekli görünmektedir. Birçok ülkede belirli mesleklerde çerçevesi çizilmiş bir eğitim kalitesine ulaşmak için ulusal akreditasyon kurulları oluşturulmuştur. Bu bağlamda ülkemizde tarım bilimlerinde ulusal akreditasyon süreçleri gündeme gelmiş bu amaçla Ziraat Fakültelerinde akreditasyon amacıyla ZİDEK kurulmuştur, ancak henüz işlevsel hale gelmemiştir..

Bir kurumun ya da akademik birimin akreditasyonu, ulusal bir akreditasyon kurulunca yapılabileceği gibi uluslararası bir akreditasyon kuruluşu tarafından da yapılabilmektedir. Bu kurullar, kamuya ait olmak zorunda değildir. Ayrıca, bir kurum için ulusal ya da uluslararası akreditasyon için başvuruda bulunmak zorunlu değildir, ancak akredite olmak bir kalite göstergesidir ve prestij artırıcı önemli bir etken olduğu için tercih edilmektedir.

Yeni kurulan/kurulacak ziraat fakültelerinde ve bölümlerde sadece öğretim üyesi sayısına bağlı bir değerlendirme yapılmamalıdır. Akreditasyon kurullarının belirleyeceği minimum laboratuvar, test ve atölye koşullarını sağlayamayan bölümlerin öğrenci almasına izin vermeyen bir fakülte/bölüm izleme sistemleri oluşturulmalıdır.

Gelişmiş ülkelerde tarım bilimleri ve doğa bilimleri bölümlerinin akreditasyonu, çok geniş çalışma alanları nedeniyle yalnız bir akreditasyon kuruluşunca yapılmamaktadır. Tarım mühendisliği, ormancılık ve peyzaj mimarlığı; kendi disiplinleri ile doğrudan ilgili olan profesyonel kuruluşlar tarafından akredite edilmektedir. Ayrıca, bölüm akreditasyonu yanında, tarım ve gıda bilimlerinde kullanılan test laboratuvarlarının akreditasyonu da yapılmaktadır. Bazı ülkeler tarım ve gıda bilimlerinde ülke eğitim standartlarını kendileri tanımlamakta ve buna yönelik akreditasyon uygulaması yapabilmektedir.

Yükseköğretimde mesleğe hazırlık açısından staj da önemli yer tutmaktadır. Ancak uygulamalar ve süreleri çok değişkendir. İngiltere'de 4 yıllık ziraat mühendisliği eğitiminde 3. yılın tamamı staja ayrılmaktadır. Bunun altı ayının bir çiftlikte, diğer altı ayının ise bir fabrikada geçirilmesi zorunludur. Ancak, kırsal kökenli bir öğrencinin bir çiftçinin yanında çalışması zorunluluğu uygulanmamakta, bu durumda 1 yıl süreyle bir imalatçıda staj yapması istenmektedir. İtalya'da ise yüksek lisans öğrencilerinin, tez konusu ile ilgili olarak sektörde en az 3 aylık süreyle staj yapması istenmektedir. Fransa'da yüksek lisans eğitimi ilgili kurumda 3-6 aylık bir staj süresini zorunlu kılmaktadır. Avrupa ülkelerinde staj konusunun çok ciddiye alındığı ve profesyonel deneyimin daha öğrenciyken yeterince edinilmeye başlandığı ve kariyer planlamasında önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Gelişmiş ülkelerdeki tarımsal yükseköğretim kurumlarındaki değişimlerin ve başarılı örneklerin yakından izlenmesinin ülkemizdeki mevcut durumun daha iyi değerlendirilebilmesini sağlayacağı ve gelişmelere ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu konuda Dünya'da tarımsal yükseköğretim kurumlarının anılan dönemde yaşadıkları değişimler konusunda, YÖK Eğitim Komisyonu Ziraat Fakülteleri Çalışma Grubunun 2011 Ocak ayında yayınlanan raporu bulunmaktadır (Aksoy ve ark., 2011). Bu çalışma sonucunda hazırlanan raporda ABD ve AB ülkelerinde tarımsal yüksek öğretim konusu özetlenerek aşağıda verilmiştir. ABD yükseköğretim sistemi, dünyada birçok ülkede örnek alındığı ve bugün için en iyi modellerden birisi olarak görüldüğü için incelenmesi gerekli görülmüştür.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde tarım eğitimi birçok eyalet üniversitesinde kapsamlı bir şekilde yapıldığı gibi, çok az da olsa özel üniversitelerde de yürütülmektedir. Tarım eğitiminin yaygın olarak yapıldığı eyalet üniversitelerinde, bölge şartları ve talebe bağlı olarak bölüm/program yapılanmalarında farklılaşmalar görülmekte olup her bölüm/program her üniversitede bulunmamaktadır. Ayrıca, benzer eğitim içeriklerine sahip olsalar da fakülte, bölüm, program isimleri farklı üniversitelerde farklı olabilmektedir. Ancak, çoğunlukla ziraat fakülteleri bünyesinde gıda, peyzaj, orman ve su ürünleri kapsamında eğitim veren birimler yer almaktadır.

ABD'de yaklaşık 50 üniversitede Ziraat Mühendisliği Bölümü bulunmaktadır. Bu üniversiteler çoğunlukla devlet üniversitesi olup akademik anlamda özerktir ve kendilerine özgü lisans programları bulunmaktadır. Tarım ve gıda ürünlerinin üretilmesinden taşınma ve pazarlanmasına kadar gerekli tüm işlemlere odaklanan lisans eğitimi sürecinde genellikle ilk iki yıl ortak mühendislik dersleri alınmakta, üçüncü yıl spesifik dersler verilmekte ve dördüncü yılda ise doğrudan uzmanlaşmaya dönük konular yer almaktadır. Bu amaçla, uzmanlaşmaya dönük birden fazla lisans programı uygulanmaktadır. Birçok ziraat mühendisliği bölümünün dual program yapısı bulunmaktadır. Birincisi tam akredite olmuş mühendislik programı, ikincisi ise ülkemizdeki tarımsal mekanizasyon veya tarım teknolojisine karşılık gelen teknoloji programıdır. Öğretim üyeleri, çoğunlukla her iki lisans programına da dahil olmaktadır.

ABD'de, eğitim sistemi çok dinamik bir yapıya sahip olup hızlı bir şekilde yeniden yapılanmaya gidilmektedir. Bunun temelinde yatan en önemli sebepler, üniversitelerin en azından yarı özerk yapıya sahip olması, bölgesel etkenlerin (kültürel, ekonomik, siyasal) yönetim anlayışında etkili olması ve en önemlisi müşteri odaklı hedeflerin ön planda tutulmasıdır. ABD ekonomik sisteminin kapitalist bir anlayışa sahip olması nedeniyle, eğitim sistemi de

bundan etkilenmektedir. Hemen her gencine yükseköğretim verebilme kapasitesinin mevcut olduğu ülkede, iyi alt yapıya sahip öğrenci adaylarını kendi üniversitelerine çekebilmek için üniversiteler arası kıyasıya bir rekabetin varlığı bilinmektedir. Bu etkenlerin doğal sonucu olarak, eğitim sistemi merkezîyetçi ağır bir karar mekanizmasından ziyade, sektör dinamiklerini ve öğrenci taleplerini göz önüne alarak gerektiğinde yeniden hızla yapılanmaktadır. Bu yeniden yapılanmaların sıklığı, beraberinde program çeşitliliğinin artmasına sebep olduğu gibi, bölgesel olarak bazı programların çok fazla öne çıkarak talep görmesine ya da bazı programların birleştirilerek küçültülmesine, bazen de kapanmasına neden olabilmektedir. ABD’de tarım temel eğitimi, 2–4 yıllık önlisans ve lisans eğitimi şeklindedir. Bunun yanı sıra, sadece yüksek lisans ve doktora eğitiminin verildiği köklü üniversiteler bulunmaktadır.

Avrupa ülkelerinde küreselleşme, hızlı teknolojik ve sosyo-ekonomik değişimler gibi zorlayıcı faktörlere yanıt vermek, mühendislik eğitiminin geliştirilmesi amacıyla yoğun çabalar harcanmaktadır. Bologna Sürecinin bir amacı da öğrenci odaklı eğitimin tüm AB üyesi ülkelerde hayata geçirilmesidir.

Bu gelişmelere bağlı olarak son yıllarda Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde de değişimler izlenmekte bazı ülkeler bu açıdan daha erken davranırken bazı ülkeler halen değişim süreci içindedir. Sonuçta da tarımsal yükseköğretim süresi, programlar, dersler ve benzeri konularda ülkeler veya üniversiteler arasında farklılıklar yaşanmaktadır.

Almanya’da belli başlı tarım eğitimi verilen üniversitelerdeki lisans eğitiminin ana yapısı aynı olmakla beraber, sadece üniversitelerdeki bölüm sayılarında farklılıklar görülmektedir. Tüm fakültelerde eğitim süresi üç yıldır. İlk iki yıl temel fen derslerinin yanı sıra genel tarım bilimlerini içeren dersler de verilmekte, son yıl bölüm dersleri alınmaktadır. Son dönemde (6. yarıyıl) “Bitirme Tezi” hazırlanmakta ve tez, yüksek lisans tezi gibi 3 farklı öğretim üyesi tarafından değerlendirilmektedir. Lisans eğitimi (BSc) bittikten sonra öğrenci isterse yüksek lisans (MSc) yapabilmekte, bu dönemde alacağı dersler, mezun olduğu bölüm derslerinin uzantısı olarak değerlendirilmektedir. Yüksek lisans eğitimi dönem olarak 7. ve 8. yarıyıl olarak da isimlendirilmektedir.

Çek Cumhuriyetinde 26 Üniversite bulunmaktadır. Tarım eğitimi fakültelerde bir örneklik göstermemektedir. Tarım eğitimi; Yaşam Bilimleri Üniversitesi’nde, Tarım Üniversitesi’nde ve üniversite altında Ziraat Fakültesinde verilmektedir. Yaşam bilimleri tarımın yanı sıra, Su Ürünleri, Gıda, Çevre, Orman gibi bölümleri de kapsamaktadır. Mendel Üniversitesine bağlı bir Genetik ve İslah Enstitü’nün de bulunması, bizim ülkemizden önemli bir farklılık olarak göze çarpmaktadır.

Danimarka’da iki üniversite tarım eğitimi vermektedir. Kopenhag Üniversitesi’nde tarım eğitimi Yaşam Bilimleri Fakültesi’nde verilmektedir. Bu fakülte aynı zamanda Gıda, Çevre, Orman, Peyzaj, Temel Hayvancılık ve Veterinerlik ile İnsan Beslenmesi bölümlerini de içermektedir. Bölümler, programlardan bağımsızdır.

Fransa’da tarımsal yükseköğretimin durumu, diğer ülkelerle karşılaştırıldığı zaman oldukça farklı ve karmaşıktır. Fransa’da özelleşmiş bazı yükseköğretim kurumları bulunmaktadır. Bazı üniversitelerde ise Biyoloji bölümlerinde tarım eğitimi verilmektedir. Üniversitelerde 2 yıllık teknisyen yetiştiren tarım meslek yüksekokulları bulunmaktadır. Mühendis diploması veren lisans eğitimi ise 3 ya da 5 yıllık bir eğitimi kapsamaktadır. Tarım alanında lisans eğitimi, mesleki lisans programlarında ya da mühendislik diploması veren yükseköğretim kurumlarında yapılmaktadır. Bu yükseköğretim kuruluşlarında, tarım, peyzaj yönetimi, toprak yönetimi, biyoteknoloji, ticaret, tarımsal gıda ve beslenme endüstrisi, sanayi ürünleri, bitkisel ve hayvansal ürünler, çevre koruma alanlarında tarımsal eğitimler yapılmaktadır.

Hollanda’da tarım ve ilgili alanlarda eğitim veren bir üniversite (Wageningen Üniversitesi) bulunmaktadır. Bu üniversite Yaşam ve Tarım Bilimleri üzerinde uzmanlaşmıştır. Wageningen Üniversitesi’nde eğitim-öğretim Lisans/Yüksek lisans (Bachelor/Master -BSc./MSc.) sistemine göre yürütülür. Lisans Diploması (Bachelor) 3 yıllık bir süreç sonucunda alınır ve bu eğitim yüksekokullardan farklıdır. İlk 2 yılda alınan zorunlu ve seçmeli derslerden (seçmeli dersler farklı paketler halindedir ve bitirme tezinin yazılacağı alt bilim dalının özelliklerini yansıtır) sonra öğrenciler bitirme tezini hazırlar. Üç yılın sonunda aldığı Lisans Diploması öğrencinin Yüksek Lisans Eğitimine gidebilmesi için ön koşuldur. Wageningen Üniversitesi bir fakülte ve onun altındaki 5 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler, Tarım Teknolojisi ve Gıda Bilimi, Hayvan Bilimi (Zootečni), Çevre Bilimi, Bitki Bilimi, ve Sosyal Bilimler olarak sıralanmaktadır.

İngiltere, Kuzey İrlanda, İskoçya ve Galler’den oluşan Birleşik Krallık’ta (UK) tarım eğitimi ağırlıklı olarak kolejlerde verilmekte olup sertifika kursları ve çeşitli üniversiteler bünyesinde kurulmuş farklı özellikte Yaşam Bilimleri (Life Sciences) fakülte veya bölümlerinin (biyoloji, biyolojik bilimler, çevre, mühendislik vb.) program ya da alt programları şeklinde yürütülmektedir. Tarım eğitiminde adı geçen fakülte, kolej ya da kurslarda bölge şartları ve talebe bağlı olarak bölüm/program farklılıkları görülmektedir. Programlarda önlisans ve lisans şeklinde yapılanma mevcut olup bazı programlarda lisansüstü eğitime de devam edilebilmektedir. Programlar bölgesel ihtiyaçlar göz önüne alınarak oluşturulduğu için özel konular göze çarpmaktadır. Bir başka göze çarpan konu ise güçlü tarımsal araştırma merkezlerinin varlığıdır. Buralarda tarımsal araştırma ağırlıklı çalışılmakta ve daha çok lisansüstü eğitim ve araştırma programları yürütülmektedir.

Birleşik Krallık’ta tarımsal eğitim-öğretimde uygulama oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Her okul, kolej, üniversite bölümünün kapsamlı laboratuvarları ve uygulama imkanları vardır. Öğrencilerin, pratik uygulama ve belirlenen bir

konuda bitirme ödevlerini başarmadan mezun olmaları mümkün değildir.

İspanya'da tarım ve ilgili alanlarda eğitim veren 19 üniversite bulunmaktadır. İspanya'da tarımsal yükseköğretim Ziraat Mühendisliği Okulu, Veteriner Fakültesi, Politeknik Okulu, Gıda Teknolojisi, Agronomi, Biyoloji Fakültesi bünyesinde verilmektedir.

İtalya'da tarım eğitimi veren 22 üniversite bulunmaktadır. Lisans eğitimi süresi 3 yıldır. Girişte başvurular doğrudan üniversiteye yapılmaktadır. Bazı üniversitelerde kontenjanlar doldurulamazken bazılarında talebin fazla olmasına bağlı olarak sınavla öğrenci alınmaktadır.

Litvanya'da tarımsal yükseköğretim ülkemizden çok farklı şekilde yapılmıştır. Litvanya'da tarımsal yükseköğretim, ülkenin tarımsal yükseköğretim veren tek kuruluşu olan Tarım Üniversitesi'nde fakülteler bazında verilmektedir. Fakültelerde lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim yapan programlar bulunmaktadır. Ormancılık Fakültesi de Tarım Üniversitesi'nin bir fakültesidir. Hayvancılık programları Tarım Üniversitesi'nin yanında ülkenin tarımla ilgili yükseköğretim yapan diğer bir kuruluşu olan Veteriner Hekimlik Akademisinde de fakülte bazında yapılmıştır. Tarım Üniversitesi'nde 5 adet Fakülte bulunmaktadır. Agronomi Fakültesi'nde bitkisel ve hayvansal üretim ile ilgili 6 Bölüm (Botanik, Bahçe Bitkileri; Bitkisel ve Hayvansal Üretim; Bitki Koruma; Toprak Yönetimi; Toprak Bilimi ve Bitki Besleme) olarak yer almaktadır. Tarım Ekonomisi alanındaki programlar Ekonomi ve Yönetim Fakültesinde yer almıştır. Üniversitede Ziraat Mühendisliği Fakültesi ise ayrı bir fakülte olarak 6 programda lisans eğitimi vermektedir. Üniversitede ayrıca Su ve Toprak Yönetimi Fakültesi de bulunmaktadır.

Macaristan'da tarım ve ilgili alanlarda eğitim veren 3 üniversite bulunmaktadır. Macaristan'da tarımsal yükseköğretim Ziraat Mühendisliği, Yaban Hayatını Koruma ve Yönetim bünyesinde verilmektedir. Macaristan'da tarımsal yükseköğretim ülkenin tarımsal yükseköğretim veren tek kuruluşu olan Gödöllő Tarım Üniversitesi'nde fakülteler bazında eğitim verilmektedir. Lisans programlarında eğitim süresi 3 yıldır (6 yarıyıl eğitim-öğretim ve 1 yarıyıl staj). Gödöllő Üniversitesi'ne ek olarak 2 üniversitede ilgili fakülteler bulunmaktadır. Fakültelerde lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim yapan programlar bulunmaktadır.

Polonya'da aralarında köklü üniversitelerin de bulunduğu 9 üniversitede tarım ve ilgili alanlarda eğitim verilmektedir. Bu üniversitelerin bazılarının zaman içinde isim değiştirerek, Ziraat veya Yaşam Bilimleri Üniversite'lerine dönüştüğü görülmektedir. Polonya'da tarımsal eğitim Tarım Üniversiteleri ve Ziraat Fakülteleri bünyesinde verilmektedir. Polonya'da Ziraat Fakülte'leri daha çok Yaşam Bilimleri (Life Sciences) ismi verilen üniversitelerin içinde yer almaktadır. Ayrıca bu üniversitelerin içinde Ekonomi, Veterinerlik, Gıda, Çevre ve Orman gibi Fakültelerin bölümlerinde ya da alt birimlerinde ekonomi ile ilgili alanlar bulunmaktadır. Türkiye'de gıda ile ilgili bölümler Mühendislik Fakültelerinin içinde yer alırken, Polonya'da Çevre ve Yaşam Bilimleri Üniversitelerinin içinde Gıda Mühendisliği Fakültesi/Bölümü olarak yer almaktadır.

Portekiz'de tarımsal yükseköğretim 4 üniversitede ve Politeknik Enstitülerine bağlı 5 Yüksek Tarım Okulunda verilmektedir. Üniversitelerde lisans seviyesindeki tarım eğitimi ortalama 5 yıl sürmektedir. Politeknik okullarda ise lisans seviyesindeki tarım eğitimi ortalama 3 veya 4 yıl sürmektedir. Yükseköğretimin ikinci seviyesi olan yüksek lisans derecesi ise minimum 2 yıllık bir eğitimi kapsamaktadır.

Slovakya'da tarım ve ilgili alanlarda eğitim veren 4 üniversite bulunmaktadır. Slovakya'da tarımsal yükseköğretim ülkemizden çok farklı şekilde yapılmıştır. Slovakya'da tarımsal yükseköğretim ülkenin tarımsal yükseköğretim veren tek kuruluşu olan tarım üniversitesinde fakülteler bazında verilmektedir. Tarım Üniversitesi'nde 4 adet fakülte bulunmaktadır. Tarımsal Biyoloji ve Gıda Kaynakları Fakültesi ile ilgili 6 Bölüm (Bitkisel Üretim Yönetimi, Hayvansal Üretim Yönetimi, İnsan Beslenmesi, Sürdürülebilir Tarım ve Kırsal Kalkınma, Genel Ziraat, Özel Hayvan Yetiştiriciliği) yer almaktadır. Diğer Fakülteler ise Ekonomi ve Yönetim, Biyoteknoloji ve Gıda Bilimleri ve Bahçe ile Peyzaj Mühendisliği Fakülteleridir.

Slovenya'da tarımla ilgili eğitim veren fakültelerin isimleri farklıdır. Tarımsal yükseköğretim; Tarım ve Yaşam Bilimleri Fakültesi, Tarım Enstitüsü ve Biyoteknik Fakültesi gibi fakülteler ve enstitülerde yapılmaktadır. Az sayıdaki tarımsal yükseköğretim kurumlarından anlaşıldığına göre, akademik bölüm sayıları değişkendir ve farklı alanlarda alt bölümler görülebilmektedir.

Yunanistan'da tarım ve tarıma dayalı endüstri önemli bir sektördür. Bu nedenle Yunanistan yükseköğretim kurumlarında tarımsal öğretimin özel bir önemi bulunmaktadır. Hem lisans hem de yüksek lisans programlarının yer aldığı yüksek öğrenim kurumları Türkiye'den yapı ve sayı itibarıyla farklılık göstermektedir. Yunanistan'da üniversite statüsünde olan 18 kurumun 3 tanesinde tarımsal yükseköğretim yapılmaktadır. Bu eğitim kurumlarından 1 tanesi Tarım Üniversitesi'dir. Bu kurumda eğitim süresi 5 yıldır. Üniversitelerdeki tarımsal yükseköğretim 10 yarıyıl (9 yarıyıl eğitim için 10. yarıyıl ise mezuniyet tezi) olup tüm fakülteler /bölümler için ilk 5 veya 6 yarıyıldan itibaren lisans programı ortakır. Çiftlik koşullarında 4 aylık staj zorunludur.

göre, yükseköğretimde iç ve dış denetime açık bir eğitim sistemi içinde uluslararasılaşmak ve uzmanlaşmak gibi hedefler bulunmaktadır. Bu çerçevede, yeni programların açılmasında ve varolan programların değiştirilmesinde, bağlı bulunduğumuz sözleşmeleri de gözönüne alarak mezunların uzmanlaşma, akreditasyon, hareketlilik ve uluslararasılaşma konuları gözden kaçırılmamalıdır. YÖK tarafından hazırlanan Türk Yükseköğretim Stratejisi de uzmanlaşma ve uluslararası akreditasyon konularına özel vurgu yapmaktadır.

Avrupa Birliği'nde güncel gereksinimlere göre yeni yapılanmalar başlamıştır. Bu yapılanma bazı uzmanlık alanlarında 1-2 yıllık yüksek lisans programları ile desteklenmektedir. Türkiye Bologna Sürecine 2001 yılında dahil olmuştur. Bu sürecin gereği olarak mezunlarımızın tanınması ve istihdamın artırılmasına yönelik yeterlilikler tüm Avrupa'da tartışılmaktadır. Ülkemizde de Yükseköğretim Yeterlilikleri Çerçevesi 21 Ocak 2010 tarihinde onaylanmıştır. Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri temel alanına ait yeterlilikler de belirlenmiştir. Kalite güvencesinde temel bir aşama olan akreditasyon konusu benzer program ve derslerin uygulanması ile mümkün olabilecektir. Bu nedenle dünyadaki ve Avrupa'daki gelişmelere paralel olarak tarımsal yükseköğretimde de gelişmeye açık olunması kaçınılmazdır.

Birçok ülkede bölgesel öncelikler de göz önünde bulundurularak programlar ve bölümler oluşturulmaktadır. Ülkemizde tarımı ve ilgili sanayileri şekillendiren çok farklı ekolojik koşullara sahip bölgeler olmasına karşın, bugüne dek tüm Ziraat Fakülteleri'nde hemen hemen aynı bölümler, programlar ve ders müfredatı uygulanmaktadır. Birçok ülkede tarımla ilgili fakültelerde bölüm ve program/anabilim dalı sayısı aynı olmayıp, aynı bölüm altında sayıları 10'a varan program ve anabilim dalı bulunmaktadır.

Bölüm ve anabilim dalları, orta ve uzun vadeli planlamalarla oluşturulan ve araştırma ağırlıklı akademik yapılanmalar olmakla birlikte, lisans programları daha dinamik ve güncel gereksinimlere göre açılan, şekillenen ve gereksinim ortadan kalktığına da sonlandırılan, eğitim ağırlıklı yapılanmalardır. Ancak yaygın kanı olan bölüm ile lisans programının eşleştirilmesi sonucunda bölümlerin durağanlığı ne yazık ki lisans programlarının dinamizmine engel olur hale gelmiştir. Bu nedenle bölüm, lisans programı ile anabilim dalı tanımları, bilimsel gelişmeler ve çağın değişen ve gelişen gereksinimleri de göz önüne alınarak yükseköğretimde dinamizmi sağlayacak şekilde revize edilmelidir.

Kaynaklar

- Aksoy,U., Aslan,S., Babaoğlu,M., İkten,C., Katkat,V., Özkan;B., Sarı,N., Toçu,S. 2011.Dünyada tarım ve ilgili alanlarda akademik bölümler ve lisans programları. Yükseköğretim Kurulu Ankara.
- Bal., H.S.G., Göktolga, Z.G. ve Esengün, K. 2006. Türkiye'de Tarımsal Yükseköğretimin Sorunları ve Geleceği, Tokat.
- Briassoulis, D., Papadiamandopoulou, H. ve Bennetsen, B.S. 2001. Towards a European Standard for Agricultural Engineering Curricula. AgroTechnology, ISBN 87-87414-02-5, AFANet; Workpackage 3: Agricultural Engineering.
- FacultyDocument 1223, 1996. Report of theUniversityAcademic Planning Council, University of Wisconsin, http://apa.wisc.edu/UAPC_Annual_Reports/uapcreport1994-96.pdf
- Hendrickson, R.,Maitland, C., Rhoades, G. 1996. Negotiating Academic Restructuring. The NEA 1996 Almanac of HigherEducation, 51-74.
- Huyningen-Huane, D.V. 2006. Mechanical Engineering Educationand Global Industry. Perspectives of the Engineering Education in Germany and Europe. International Mechanical Engineering Education Conference. Beijing.
- Soysal, Y. 2005. Avrupa Birliği Entegrasyonu ve Ziraat Fakülteleri Öğretim Programlarında Yeniden Yapılanma.
- Taluğ,C. 2014. Köklü bir tarih ve birikimin özgüveniyle geleceği yaratmak. 10. Ocak 2014 Tarımsal Eğitimin 168. yılı konuşması Adana.
- Van den Bor, W.,Holen, P. andWals, A.E.J., 2002. Sustainability in higher (agricultural) education: a synthesis. In: Integrating Concepts of Sustainability into Education for Agricultureand Rural Development, Editörler: Woutvan den Bor, Peter holen, Arjen Walsand Walter Leal Filho). <http://www.clues.abdn.ac.uk:8080/afanet/sustTOC2.html>

2015 ÜNİVERSİTE SINAV SONUÇLARI VE YERLEŞTİRMELER

1.GİRİŞ

Yine bir üniversite sınavı maratonu, öğrencilerin tercihleri ve puanları doğrultusunda yerleştirilmeleri veya bu sürecin dışında kalmaları ile tamamlandı. Aileler ve öğrenciler olarak sevinçler, umutlar veya hayal kırıklıklarını bizzat yaşıyoruz ya da yaşadığına şahit oluyoruz. Daha küçük yaşlarda çocuk sahibi isek, bir gün bizim de başımıza benzer durumların geleceğini düşünerek, kendimizce sonuçlar çıkarmaya çalışıyoruz.

Gençler ve aileleri için bir yükseköğretim programına yerleşmek, geleceğe atılacak adımlar, bir meslek ve bu meslekle ilgili iş sahibi olmak açısından şüphesiz ki çok önemli. Ancak istihdamla ilgili verilere bakıldığında, üniversite eğitimi alınan, meslek sahibi olmayı sağlasa da, iş sahibi olmayı sağlayamadığı bir durumla karşı karşıyayız. Çok sayıda üniversite mezununun, eğitiminden farklı bir işte veya uygun olmayan koşullarda ve çok düşük ücretlerle çalışmak zorunda kaldıklarını görmekteyiz.

Eğitim sisteminde sürekli değişiklikler yapılmasına karşın, bu değişikliklerin eğitimin niteliğini yükseltme, öğrencileri daha iyi yetiştirme amacından ziyade, siyasal bir takım hesapların sonucu olduğunu görmek üzüntü verici. Eğitim sistemi sadece fiziki koşullar üzerine kurgulanıyor; tablet dağıtma, formatlanmış yurtlar yaptırma, kredi miktarını artırma, vd. Eğitimin niteliğini artırma, dünyayı ve geleceği yakalama pek de gündeme gelmiyor. Sonuçta üniversiteye gelen gençleri hayal kırıklıkları beklemekte. Çünkü değişen görüntü, içeriği ise içine girdikçe görülüyor ve hayal kırıklığı yaratıyor. Eğitim sistemimizin geldiği noktayı, Çizelge-1'de yer alan sonuçlara bakıldığında kolaylıkla görmekteyiz.

Çizelge.1 YGS`de Her Sınav Türünde 40 Soruya Verilen Ortalama Doğru Cevap

Sınav	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Türkçe	21,6	21,8	18,02	17,2	19,0	15,9
Sosyal	12,4	11,3	11,3	12,0	10,9	10,4
Matematik	11,9	7,8	7,27	7,9	6,5	5,4
Fen	5,5	4,9	4,43	4,5	4,5	4,6
Aday Sayısı	648.695	715.137	762.885	742.699	796.657	856.159

Kaynak; İsmet Berkan, "Eğitimde Durdurulmayan Kötüye Gidiş", Hürriyet, 21.03.2015, s. 5

yüksek olduğu Türkçe alanında, 40 soruda yaklaşık 16 soruya doğru cevap verildiği, yaklaşık 5 doğru cevabın verildiği matematik ve fen alanında ise durumun çok daha kötü olduğu görülmektedir. Burada şu soruyu hemen sormak gerekir, tek parti hükümetinin olduğu son 13 yılda her değişen bakanın kendine göre bir sistem oturtma(ma) ya çalışmasının kabahati nedir? Bu başarısızlık, şüphesiz ki sadece kontenjana dayalı bir yaklaşımla öğrenci yerleştirilmesi yapılan üniversitelerin aldıkları öğrencilere ve mezun olanların niteliklerine de aynı şekilde yansıyor. Bu sorunun bir yansıması olarak, ÖSYM tarafından ilk kez 2015 yılında tıp ve hukuk eğitimi alacak öğrenciler için baraj uygulaması getirildi. Bu uygulamaya göre ilgili puan türünde tıpta (MF-3) ilk 40 bin, hukukta (TM-3) ilk 150 bin başarı sırasında olmayanların, bu okulları tercih edemeyecekleri açıklandı. Burada konuyu bu biçimde kestirmektense "neden bu hale geldik sorusuna yanıt vermesi gerekenlerin bir öz eleştiri yapması gerekmiyor mu?"

Söz konusu uygulama, on üç yıllık temel eğitimi yetersizliğinin bir göstergesi iken, tıp ve hukuk dışındaki üniversiteler için böyle bir sınırlama olmaması da ayrı bir tartışma konusu olarak gündemde yer buldu. Bu konunun ODA`mız ve üyesi meslek disiplinleri açısından olan önemi ise YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç`ın, 1 Ağustos 2015 tarihli Hürriyet gazetesinin 4 üncü sayfasına yer alan açıklamasında yer alıyor. Saraç, "önümüzdeki yıl kesin olan, mühendislik ve mimarlık programlarına da, tıp ve hukuktaki gibi bir baraj koyacağımızdır. Tarım ve gıda stratejik bir konu. Dolayısıyla ziraat fakültelerini masaya yatıracağız. Su ürünleri programlarında da sorun görünüyor" açıklaması, yıllardır dile getirdiğimiz bir sorunun anlaşılması bakımından önemli olmakla birlikte, bugüne kadar ki uygulamalara bakıldığında, şüphe duymamak elde değil.

2.ÜNİVERSİTE SINAVINA BAŞVURU: HER DÜZEYDEN UMUT BEKLENTİSİNİN BAŞLANGICI

24 Son iki yıldaki sınava başvuranlara bakıldığında, başvuranların yaklaşık %40`ının son sınıf, %30`unun ise önceki

yıllarda yerleşmemiş adaylar olduğu görülmektedir. Her iki grubun yaklaşık %25'inin lisans düzeyindeki okullara kayıt yaptırdığı, önlisans seviyesindeki okulların tercih edilmesinde son sınıf öğrencilerinin, açık öğretim fakültesine kayıt olunmasında ise önceki yıllarda yerleşmemiş adayların oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge.2 Öğrenim Durumuna Göre Başvuran ve Yerleşen Aday Sayıları

Başvuranların Durumu	YIL	ÖSYS'ye Başvuran Aday		Lisans		Önlisans		A.Ö.F.		Toplam
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Son Sınıf Düzeyinde	2013	800.038	41,57	191.502	48,48	165.004	41,77	38.535	9,75	395.041
	2014	839.998	40,27	202.083	47,87	186.028	44,07	34.008	8,06	422.119
	2015	891.090	41,90	227.190	47,74	206.500	43,39	42.189	8,87	475.879
Önceki Yıllarda Yerleşmemiş	2013	606.266	31,50	153.604	46,12	81.979	24,61	97.473	29,27	333.056
	2014	635.164	30,45	150.245	44,53	99.238	29,41	87.942	26,06	337.425
	2015	630.635	29,65	150.975	43,82	104.453	30,32	89.087	25,86	344.515
Daha Önce Yerleşmiş	2013	374.875	19,48	28.666	30,51	27.020	28,76	38.274	40,73	93.960
	2014	437.766	20,98	29.373	28,93	34.770	34,25	37.377	36,82	101.520
	2015	403.640	18,98	23.868	24,66	35.055	36,21	37.878	39,13	96.801
Bir Yükseköğretim Mezunu	2013	89.591	4,66	9.069	31,93	7.001	24,65	12.332	43,42	28.402
	2014	121.647	5,83	12.602	34,31	10.626	28,93	13.505	36,77	36.733
	2015	156.391	7,35	14.285	30,64	16.284	34,92	16.057	34,44	46.626
Yükseköğretimden Kaydı Silinmiş	2013	53.780	2,79	2.954	10,81	5.618	20,56	18.753	68,63	27.325
	2014	51.540	2,47	2.913	11,9	5.745	23,47	15.820	64,63	24.478
	2015	44.914	2,11	2.396	11,82	4.944	24,39	12.929	63,79	20.269
Toplam	2013	1.924.550	100,00	385.795	43,95	286.622	32,65	205.367	23,4	877.784
	2014	2.086.115	100,00	397.216	43,07	336.407	36,48	188.652	20,46	922.275
	2015	2.126.684	100,00	417.714	42,49	367.236	37,36	198.140	20,15	984.090

ÖSYS'ye 2015 yılında 2.126.684 aday başvuruda bulunmuştur. Başvuru sayısında 2014 yılına göre yaklaşık 40 bin kişi artış olmuştur. Son sınıf düzeyinde başvuruda bulunanların % 9'u, % 7,76'sı önlisans, % 1,11'i açık öğretim fakültelerine olmak üzere, %18'57'si bir yükseköğretim programına yerleştirilmiştir. Yerleştirilenlere göre aynı oranlar sırasıyla, % 47,74; 43,39 ve 8,87 olmuştur.

2.1.Üniversite Türlerine Göre Yerleştirme Sonuçları

Türkiye'de 76'sı vakıf üniversitesi olmak üzere kurulu 193 üniversite bulunmaktadır. Lisans düzeyinde açılan kontenjanların yaklaşık %78'i devlet üniversitelerine aittir. 2015 yılında lisans düzeyinde eğitim veren okulların kontenjanı 8584 kişi artmıştır. Bu artışın 2.613'ü Devlet üniversitelerinden, 5.289'u ise Vakıf üniversitelerin kontenjanlarındaki artıştan kaynaklanmıştır. Kontenjanların doluluğu açısından bakıldığında ise, lisan düzeyinde % 1,40'lık bir artış söz konusu iken, ön lisans düzeyinde % 17,53'lük bir artış olmuştur.

Öğrencilerin yerleştiği üniversitelere bakıldığında devlet üniversitelerine yerleşen öğrencilerin payı, 2014 yılında % 82,57 iken, 2015 yılında % 80,38'e düşmüştür. Vakıf Üniversitelerinin payı ise aynı dönemde % 15,67'den % 17,46'ya yükselmiştir. Öğrenci yerleştirmelerine bakıldığında, devlet üniversitelerinde doluluk oranının, vakıf üniversitelerine göre daha yüksektir. Ancak, vakıf üniversitelerinin doluluk oranlarının bir artış içinde olması dikkat çekicidir.

Ön lisans açısından bir değerlendirme yapılacak olunursa, devlet üniversitelerinin kontenjanları bir önceki yıla göre yaklaşık 7 bin kişi artarken, yerleşen öğrenci sayısı yaklaşık 15 bin kişi artmıştır. Vakıf üniversitelerinde yaklaşık 14 bin kişilik kontenjan artışı olurken, yerleşen öğrenci sayısında yaklaşık 17 bin kişilik bir artış olmuştur.

Çizelge.3 Yerleştirme sonuçları

Üniversiteler	Yıl	Lisans				Ön Lisans			
		Kontenjan	Yerleşen	Doluluk %	Pay %	Kontenjan	Yerleşen	Doluluk %	Pay %
Devlet Üniversitesi	2013	338.127	323.205	95,59	83,78	311.619	251.763	80,79	87,84
	2014	337.584	327.977	97,15	82,57	301.635	283.802	94,09	84,36
	2015	340.197	335.760	98,70	80,38	308.584	298.774	96,82	81,36
Vakıf Üniversitesi	2013	67.675	55.761	82,40	14,45	45.495	33.896	74,50	11,83
	2014	74.670	62.257	83,38	15,67	59.403	50.786	85,49	15,10
	2015	79.959	72.927	91,20	17,46	74.006	65.715	88,80	17,89
KKTC Üniversitesi	2013	14.244	6.008	42,18	1,56	2.464	921	37,38	0,32
	2014	13.701	6.156	44,93	1,55	3.647	1.769	48,51	0,53
	2015	14.278	8.097	56,70	1,94	4.565	2.662	58,31	58,31
Diğer Ülke Üniversiteleri	2013	1.932	821	42,49	0,21	50	42	84,00	0,01
	2014	1.945	826	42,47	0,21	50	50	100,00	0,01
	2015	2.050	930	43,37	0,22	100	85	85,00	0,02
Toplam	2013	421.978	385.795	91,43	100,00	359.628	286.622	79,70	100,00
	2014	427.900	397.216	92,83	100,00	364.735	336.407	92,23	100,00
	2015	436.484	417.714	95,70	100,00	387.255	367.236	94,83	100,00

Üniversite kontenjanlarının doluluk oranları 2015 yılında lisans ve ön lisans düzeyinde bir önceki yıla göre artış göstermiştir.

3. 2015 ÜNİVERSİTE YERLEŞTİRME SONUÇLARINA GÖRE ZİRAAT FAKÜLTELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye`de 38 adet ziraat fakültesi bulunmaktadır. Bu üniversitelerden Kilis, Adıyaman, Muğla Sıtkı Koçman ve Konya Gıda ve Tarım üniversiteleri bünyesindeki ziraat fakülteleri henüz öğrenci almamıştır.

2015-2016 yılı tercih kılavuzunda yer alan 1 Su Ürünleri Mühendisliği, 8 Gıda Mühendisliği ile 7 Peyzaj Mimarlığı bölümleri hariç tutulacak olunursa, 33 Ziraat Fakültesinde 146 bölüm için tercih yapma imkânı tanınmış, 4.464 öğrenci Ziraat Fakültelerine yerleştirilmiştir.

Çizelge.4 Farklı Meslek Disiplinlerin Yer Aldığı Ziraat Fakülteleri

Gıda Mühendisliği		Peyzaj Mimarlığı			Su Ürünleri Mühendisliği
Çukurova	Namık Kemal	Akdeniz	Bozok*	Ege	Ankara
Ordu	Mustafa Kemal	Çukurova	Osman Gazi*	Adnan Menderes	Gaziosmanpaşa*
Selçuk	Uludağ	Ordu	İğdır*	Uşak*	Sütçü İmam*
Harran	Osman Gazi*	Selçuk	Siirt*	Yüzüncü Yıl*	Adnan Menderes*
Atatürk		Ankara	Uludağ*	Ahi Evran*	Bingöl*
* Öğrenci almayanlar					

Kontenjan açılan Ziraat Fakültelerinin sayısı artarken, yerleştirme yapılan bölüm sayısı ve kontenjan sayısı azalmış, yerleşen öğrenci sayısında bir önceki yıla göre artış olmuştur.

Çizelge.5 Ziraat Fakültelerinin Kontenjan ve Yerleşme Durumu

Yerleşme Durumu	2013	2014	2015
Öğrenci Alan Ziraat Fakülte Sayısı	30	33	34
Kontenjan Açan Toplam Bölüm Sayısı	173	178	146
Kontenjan	6.130	5.764	4.937
Yerleşen Öğrenci Sayısı	4.970	4.332	4.464
Doluluk (%)	81	75	90

Öğrencilerin yerleşmesi bakımından diğer meslek grupları incelendiğinde, Hukuk Fakültelerine 15 bin, Tıp Fakültelerine 12 bin, Bilgisayar Mühendisliği disiplinlerine 20 bin, Makine Mühendisliklerine 12 bin, İnşaat Mühendisliklerine 11 bin, İlahiyat fakültelerine (İslami İlimler Fakültesine kayıt yaptıran 2 bini aşkın öğrenci hariç olmak üzere) 14 bin öğrencinin yerleştiği görülmektedir.

Yerleşen öğrenci sayısı bakımından, ekonominin temel unsurları olan mühendisliklerden daha fazla öğrencinin tercih ettiği ve yerleştiği ilahiyat fakültelerinin durumu oldukça dikkat çekicidir. Öğrenci tercihlerinin, istihdamla çok yakın ilişkide olduğu göz önüne alındığında, kamu dışında istihdam olanakları sınırlı olan İlahiyat fakültelerinin, kamuda istihdamda sağlanan ayrıcalık ve avantajlar nedeni ile tercih edildiği açıktır.

Sürekli sayıları artan ziraat fakülteleri, meslek camiamız açısından oldukça rahatsızlık yaratan bir sorun alanı olagelmıştır. Artan fakülte sayısı ve istihdam edilemeyen mezunlar nedeni ile ziraat fakülteleri daha az tercih edilebilir olmuş, dolmayan kontenjanlar nedeni ile bölüm kontenjanlarının düşürülmesi ya da farklı isimlendirmeler yapılarak, öğrenci tercihlerinin artırılması yoluna gidilmiştir. Fakat bu girişimlerin hiçbirinin bir işe yaramadığı kısa sürede ortaya çıkmış, öncelikle ikinci öğretilere son verilmek zorunda kalınmış, sonrasında bölüm kontenjanları azaltılmış ya da bazı bölümler hiç kontenjan açamaz duruma gelmiştir.

2015 yılında öğrenci alan fakülte sayısı 34'e çıkmasına karşın, kontenjanı olan bölüm sayısı 146'ya düşmüş, kontenjan 827 azalarak 4.937 olmuştur. Kontenjanın azalması, doluluk oranının artmasına neden

olmuştur. Doluluk oranı 2014 yılına göre 15 puanlık artışla % 90 olmuştur.

Tarım önemi her geçen gün biraz daha fark edilirken, gıda önemli ve stratejik bir araç haline gelirken, bu durumun ülkemiz tarımsal politikalarına aynı önemde yansımaması, tarımsal öğretimde de kendini benzer şekilde göstermesi gerekmektedir.

Çizelge.6 Farklı İsimlendirme Yapılan Ziraat Fakülteleri

Üniversite Adı	Fakülte Adı
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi
R. Tayyip Erdoğan Üniversitesi	
Uşak Üniversitesi	
Bozok Üniversitesi	Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi
Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi	
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi
Niğde Üniversitesi	
Adıyaman Üniversitesi	

Ziraat Fakültelerine ilişkin politikaların bu durum dikkate alınarak ivedilikle gözden geçirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Oluşturulacak yeni politikalarda öncelikle eğitim kalitesinin artırılması, kamu istihdamı yerine, özel çalışma alanlarında görev alabilecek nitelikte mühendisler yetiştirilmesi hedeflenmelidir.

3.1. Fakültele Göre Değerlendirme

Öğrenci tercihleri için kontenjan açılan bölümlere bakıldığında, 29 Fakültede Bitki Koruma, 28 fakültede Tarla Bitkileri, 23 Fakültede Bahçe Bitkileri bölümü olduğu görülmektedir.

En az öğrenci yerleşen bölümler olarak sadece Niğde Üniversitesi Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesinde bulunan Bitkisel Üretim ve Teknolojileri ile Tarımsal Genetik Mühendisliği bölümleri ayrı tutulacak olursa; Süt Teknolojisi Bölümü 3 fakültede, Tarım Makineleri ile Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümleri ise 8 fakültede bulunmaktadır.

Çizelge.7 Kontenjan Verilen Bölümlerin Bulunduğu Fakülte Sayısı

Bölüm Adı	Fakülte Sayısı			Kontenjan			Yerleşen			Doluluk		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Bitki Koruma (32)	24	25	29	886	922	1056	899	886	990	100,0	97,51	93,75
Tarla Bitkileri (32)	28	30	28	1015	1032	961	810	921	856	90,88	78,49	89,07
Bahçe Bitkileri (34)	28	31	23	1016	1039	811	772	901	708	87,61	74,30	87,30
Tarım Ekonomisi (23)	17	17	17	639	639	644	639	639	644	100,0	100,0	100
Zootekni(28)	21	21	11	683	546	326	329	399	324	55,56	60,26	99,39
Tarım Makineleri (11)	8	8	9	219	198	219	81	78	146	32,18	40,91	66,67
Toprak B. ve B. Besleme (26)	16	15	9	553	435	279	266	389	256	65,74	61,15	91,76
Tarımsal Biyoteknoloji (17)	10	10	8	376	361	288	243	349	265	91,29	67,31	92,01
Biyosistem Mühendisliği (17)	8	8	4	288	279	140	131	179	132	60,47	46,95	94,29
Tarımsal Yap.ve Sulama (11)	8	8	3	280	188	83	74	128	34	42,20	39,36	40,96
Süt Teknolojisi (4)	3	3	2	114	63	42	26	39	42	32,66	41,27	100
Bit.Üretim ve Tek.(2)	1	1	1	31	31	31	31	31	31	100,0	100,0	100
Kanatlı Hayvan Yetiştir. (1)	-	-	1	-	-	26	-	-	5	-	-	19,23
Tarımsal Genetik Müh. (1)	1	1	1	31	31	31	31	31	31	100,0	100,0	100
Toplam (240)	175	178	146	6130	5764	4937	5.764	4970		81,07	75,15	90,42

Not; parantez içindeki sayılar, kontenjan açılmayanlar dahil, bölüm sayıdır.

Tohum Bilimleri ve Teknolojisi (1), Yaban Hayatı Ekolojisi ve Yönetimi (2), Deri Teknolojisi (1), Hayvansal üretim ve Teknolojileri (2), Genetik ve Islah (1), Moleküler Biyoloji ve Genetik (1) bölümleri öğretime başlamamıştır.

Çizelge.7 incelendiğinde sadece üç bölümün kontenjanlarını tam doldurduğu, bunlardan ikisinin yalnızca bir fakültede yer alan Bitkisel Üretim ve Teknolojileri Bölümü ile Tarımsal Genetik Mühendisliği Bölümü olduğu görülmektedir. Yani artık ziraat fakültelerinde her disiplin, kontenjan doldurma sorunu ve tehdidi ile karşı karşıyadır. Öğrenci yerleştirilmesi yapılan, en fazla bölüme sahip ziraat fakülteleri dokuzar bölümün bulunduğu Ankara ve Ege Üniversiteleridir. Öğrenci yerleştirilmesi yapılan, en az bölüme sahip ziraat fakülteleri sadece bir bölümün yer aldığı Düzce, Şırnak, Bozok, R.T. Erdoğan, Şeyh Edebalı üniversitesidir.

Çizelge.8 Ziraat Fakülteleri ve Kontenjan Açılan Bölüm Sayısı

ÜNİVERSİTE ADI	Öğretim Üyesi	Bölüm Sayısı	ÜNİVERSİTE ADI	Öğretim Üyesi	Bölüm Sayısı
ANKARA Ü.	140	9	OSMANGAZİ Ü.	21	4
EGE Ü. (İZMİR)	113	9	ORDU Ü.	23	3
A. MENDERES Ü.	69	8	AHI EVRAN Ü.	16	3
19 MAYIS Ü.	72	8	YÜZÜNCÜ YIL Ü.	33	3
SELÇUK Ü.	65	8	IĞDIR Ü.	6	2
ONSEKİZ MART Ü.	40	7	UŞAK Ü.	8	2
ÇUKUROVA Ü.	94	7	SİİRT Ü.	15	3
AKDENİZ Ü.	68	7	A. İZZET BAYSAL Ü.	17	3
ULUDAĞ Ü.	75	7	BİNGÖL Ü.	7	2
S. DEMİREL Ü.	65	6	İNÖNÜ Ü.	8	2
NAMIK KEMAL Ü.	81	6	NİĞDE Ü.	15	2
HARRAN Ü.	39	5	ŞEYH EDEBALI Ü.	3	1
ERCİYES Ü.	28	5	R. T. ERDOĞAN Ü.	3	1
ATATÜRK Ü.	51	4	BOZOK Ü.	4	1
SÜTÇÜ İMAM Ü.	34	4	ŞIRNAK Ü.	4	1
M. KEMAL Ü.	50	4	DÜZCE Ü.	3	1
G.OSMANPAŞA Ü.	41	4			
DİCLE Ü.	37	4			
			TOPLAM	1348	146

Aynı üniversiteler öğretim üyesi bakımından değerlendirildiğinde en fazla öğretim üyesinin Ankara ve Ege Üniversitelerinde bulunduğu görülmektedir.

3.1.1. Fakültelerde kontenjanların doluluk durumu

Fakültelerin kontenjanları ile yerleştirme sonuçlarına incelendiğinde kontenjanlarının tümü dolu olan 7 fakülte bulunmaktadır.

Çizelge. 9 Kontenjanı Dolan Fakülteler

Fakülte	Bölüm Sayısı	Kontenjan
Akdeniz Üni. Ziraat Fak.	7	227
Uludağ Üni. Ziraat Fak.	7	242
Eskişehir Osmangazi Üni.Ziraat Fak.	4	144
Niğde Üni.Tarım Bilimleri ve Tekn. Fak.	2	62
Uşak Üni. Ziraat ve Doğa Bil.Fak.	2	72
Bozok Üni. Tarım ve Doğa Bil. Fak.	1	31
Düzce Üni. Ziraat ve Doğa Bil. Fak.	1	21

Yerleştirme sonuçlarına göre kontenjanının yarısından azı dolan 3 fakülte bulunmaktadır.

Çizelge.10 Kontenjanı % 50`den Az Dolan Fakülteler

Fakülte	Bölüm Sayısı	Kontenjan	Yerleşen	Doluluk (%)
Siirt Üni. Ziraat Fak.	3	93	29	31,18
Bingöl Üni. Ziraat Fak.	2	62	30	48,39
Şırnak Üni.Ziraat Fak.	1	21	5	23,81

Çizelge.11 Fakültelerin Kontenjan Ve Doluluk Oranları

ÜNİVERSİTE/Program	Bölüm Sayısı			Kontenjan			Yerleşen			Doluluk (%)	
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2014	2015
ANKARA Ü. Ziraat Fakültesi	9	9	9	417	363	363	361	322	351	88,71	96,69
A. MENDERES Ü. Ziraat Fak.	9	9	8	324	315	309	283	257	301	81,59	97,41
ÇUKUROVA Ü. Ziraat Fak.	8	8	7	360	312	281	289	260	274	83,33	97,51
EGE Ü. Ziraat Fakültesi	9	9	9	319	289	289	300	268	269	92,73	93,08
ULUDAĞ Ü. Ziraat Fakültesi	7	7	7	252	242	242	252	242	242	100,00	100,00
AKDENİZ Ü. Ziraat Fakültesi	8	8	7	283	233	227	231	197	227	84,55	100,00
19 MAYIS Ü. Ziraat Fakültesi	9	9	8	289	269	248	223	217	226	80,67	91,13
SELÇUK Ü. Ziraat Fakültesi	8	8	8	268	253	253	230	225	226	88,93	89,33
18 MART Ü.Ziraat Fakültesi	8	8	7	258	248	222	213	194	209	78,23	94,14
S. DEMİREL Ü. Ziraat Fak.	8	8	6	268	253	201	227	198	188	78,26	93,53
NAMIK KEMAL Ziraat Fak.	8	8	6	268	258	191	229	175	187	67,83	97,91
HARRAN Ü. Ziraat Fakültesi	7	7	5	237	217	165	177	168	159	77,42	96,36
ERCIYES Ü. Ziraat Fakültesi	6	6	5	211	201	161	181	135	150	67,16	93,17
OSMANGAZI Ziraat Fakültesi	4	4	4	149	144	144	149	137	144	95,14	100,00
M. KEMAL Ü. Ziraat Fakültesi	7	7	4	237	227	149	177	162	144	71,37	96,64
DİCLE Ü. Ziraat Fakültesi	4	4	4	144	139	139	144	139	137	100,00	98,56
SÜTÇÜ İMAM Ü.Ziraat Fak.	7	7	4	242	222	144	175	149	135	67,12	93,75
ATATÜRK Ü. Ziraat Fakültesi	7	7	4	222	222	129	187	112	102	50,45	79,07
G.OSMANPAŞA Ü. Ziraat Fak.	6	6	4	201	201	124	151	114	98	56,72	79,03
AHI EVRAN Ü.Ziraat Fakültesi	4	4	3	150	140	113	117	42	87	30,00	76,99
ABANT. İ. B. Ü. Z. ve D. Bil. F.	-	1	3	-	31	98	-	31	77	100,00	78,57
İNÖNÜ Ü. Ziraat Fakültesi	1	2	2	47	78	78	47	78	76	100,00	97,44
UŞAK Ü.Z. ve Doğa Bil. Fak.	3	4	2	108	129	72	76	73	72	56,59	100,00
ORDU Ü.Ziraat Fakültesi	4	4	3	134	124	88	96	72	64	58,06	72,73
NİĞDE Ü.Tar. Bil.ve Tek. Fak.	2	2	2	62	62	62	62	62	62	100,00	100,00
100. YIL Ü Ziraat Fakültesi	4	4	3	139	119	108	104	92	60	77,31	55,56
İĞDIR Ü.Ziraat Fakültesi	5	5	2	160	110	62	80	64	45	58,18	72,58
BOZOK Ü. Ziraat Fakültesi	3	3	1	93	93	31	67	37	31	39,78	100,00
BİNGÖL Ü.Ziraat Fakültesi	4	3	2	124	93	62	82	63	30	67,74	48,39
SIİRT Ü.Ziraat Fakültesi	2	2	3	82	52	93	25	17	29	32,69	31,18
DÜZCE Ü. Ziraat Fakültesi	-	-	1	-	-	21	-	-	21	-	100,00
ŞEYH E. Ü.Tar. Bil.ve Tek. Fak	-	2	1	-	42	31	-	13	21	30,95	67,74
R. T. E. Ü. Z. ve Doğa Bil. Fak.	2	2	1	82	52	16	35	12	15	23,08	93,75
ŞIRNAK Ü.Ziraat Fakültesi	-	1	1	-	31	21	-	5	5	16,13	23,81
Toplam	173	178	146	6130	5764	4937	4970	4332	4464	75,16	90,42

3.1.2. En fazla öğrenci yerleşen ziraat fakülteleri

En fazla öğrenci yerleşen ziraat fakülteleri 351 öğrenci ile Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesidir. Ankara Üniversitesini 301 öğrenci Adnan Menderes Üniversitesi, 274 öğrenci ile Çukurova Üniversitesi ve 269 öğrenci ile Ege Üniversitesi onu da izlemektedir.

Ankara Üniversitesi ve Ege Üniversitesinin kontenjanları 2014 yılı ile aynı olmasına karşın, Adnan Menderes ve Çukurova Üniversitesinin kontenjanları bir önceki yıla göre azalmıştır. Buna karşın bu fakültelerin tümünün doluluk oranı artmıştır.

Bir bölümün bulunduğu Şırnak Üniversitesi Ziraat Fakültesine kontenjan azalmış olmakla birlikte bir önceki yıl olduğu gibi 5 öğrenci yerleşmiştir.

Önceki yıllarda iki bölüm için kontenjan açılan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde, Bahçe Bitkileri bölümü için kontenjan verilmemiş, Tarla Bitkileri bölümünün 16 kişilik kontenjanına 15 öğrenci yerleşmiştir.

Şeyh Edebali Üniversitesinde sadece Tarla Bitkileri bölümü için 31 kişilik kontenjan açılmış, 2014 yılında Bahçe ve Tarla Bitkileri için kontenjan açılmış, 21 öğrenci yerleşmiştir. Bir önceki yıl kontenjan açılan Bahçe Bitkileri bölümü için kontenjan verilmemiştir. Fakültelerin son üç yıldaki bölüm, kontenjan ve yerleşme ile ilgili bilgileri Çizelge.11`de yer almaktadır.

3.2. Bölümlere Göre Değerlendirme

Fakültelerdeki bölümlere göre yerleştirmelere bakıldığında, 2014 yılında kontenjan açılıp da hiç tercih yapılmayan 6 bölüm bulunurken, 2015 yılında kontenjan açılan bölümlerden yerleştirme yapılmayan bölüm bulunmamaktadır.

3.2.1 En fazla öğrenci yerleşen bölümler

En fazla öğrenci yerleşen bölüm 29 fakültede 990 öğrencinin tercih ettiği Bitki Koruma bölümü olmuştur. Bitki Koruma bölümünü 810 öğrencinin yerleştiği, 28 fakültede bulunan Tarla Bitkileri Bölümü ve 708 öğrencinin yerleştiği, 23 fakültede bulunan Bahçe Bitkileri bölümü takip etmiştir.

En az öğrencinin yerleştiği bölümler ise ilk kez bu yıl açılan, 26 kişilik kontenjanına karşın 5 öğrencinin yerleştiği Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği bölümü olmuştur. Bir fakültede bulunan 31 öğrencinin yerleştiği Bitkisel Üretim ve Teknolojileri Bölümü ile Tarımsal Genetik Mühendisliği Bölümleri olmuştur. Bu bölümleri iki fakültede bulunan ve 42 öğrencinin yerleştiği Süt Bölümü izlemiştir.

3.2.2. En fazla öğrencinin yerleştirildiği bölümler

Adnan Menderes Üniversitesi Biyosistem Mühendisliği bölümünün 52 kişilik kontenjanının tümünü dolmuştur.

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesinin Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Tarım Ekonomisi, Tarla Bitkileri bölümleri 47 kişilik kontenjanlarının tümünü 2014 yılında olduğu gibi 2015 yılında da doldurmuştur.

Çizelge.12 En Fazla Öğrencinin Yerleştiği Bölümler (1)

Fakülte	Bölüm	Kontenjan	Yerleşen
A. Menderes Ü. Ziraat Fakültesi	Biyosistem Mühendisliği	52	52
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi	Bahçe Bitkileri	47	47
	Bitki Koruma	47	47
	Tarım Eko.	47	47
	Tarla Bitkileri	47	47
Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi.	Bahçe Bitkileri	47	47
	Bitki Koruma	47	47
	Tarım Eko.	47	47
	Tarla Bitkileri	47	47

Çizelge.13`de görüldüğü gibi, en çok öğrenci Bitki Koruma Bölümlerine yerleşirken, Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği Bölümü ile Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümleri ciddi sinyaller vermektedir.

Çizelge.13 En Fazla Öğrencinin Yerleştiği Bölümler (2)

Bölüm Adı	Kontenjan	Yerleşme	Doluluk (%)
Bitki Koruma	1056	990	93,75
Tarla Bitkileri	961	856	89,07
Bahçe Bitkileri	811	708	87,3
Tarım Ekonomisi	644	644	100
Zootekni	326	324	99,39
Tarım Makineleri ve Teknolojileri Müh.	219	146	66,67
Toprak Bilimi ve Bitki Besleme	279	256	91,76
Tarımsal Biyoteknoloji	288	265	92,01
Biyosistem Mühendisliği	140	132	94,29
Tarımsal Yapılar ve Sulama	83	34	40,96
Süt Teknolojisi	42	42	100
Bitkisel Üretim ve Teknolojileri	31	31	100
Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği	26	5	19,23
Tarımsal Genetik Mühendisliği	31	31	100
Toplam	4937	4464	90,42

3.2.3. En az öğrencinin tercih ettiği bölümler,

En az tercih yapılan bölümler olan Atatürk Üniversitesi Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği bölümüne ile Selçuk Üniversitesi Tarımsal Yapılar ve Sulama bölümüne 4'er; Şırnak ve Siirt üniversiteleri Ziraat Fakültelerinin Bahçe Bitkileri Bölümü ile Abant İzzet Baysal Üniversitesi Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği bölümlerine 5'şer öğrenci yerleştirilmiştir.

3.2.4. Bölümlerin açılan kontenjan durumları

Bölümler için açılan en az kontenjan miktarı 11, en fazla kontenjan 52'dir. YÖK 11 kişiden daha az öğrenci için kontenjan açmamakta, bu kontenjanın dolmaması durumunda, program sonraki yıl tercih kılavuzunda yer almamaktadır. 2014 yılı tercih kılavuzunda Ziraat Fakültelerinde ilk kez 11 kontenjan bulunan 6 bölüm yer almıştır. 2015 kılavuzunda bu sayı 1'e düşmüştür. Bunun nedeni 11 kişilik kontenjanı dolmayan bölümlere yeni kontenjan açılmamasıdır. En fazla azalış 2014 yılında 80 bölüm için açılmış olan kontenjanın, 2015 yılında 69'a düştüğü 36 öğrenci kontenjanında olmuştur. Çizelge.14 incelendiğinde de görüleceği üzere, aynı bölüm farklı fakültelerde birbirinden oldukça farklı kontenjanlar açabilmektedir. Örnek olarak Bahçe Bitkileri bölümü 3 fakültede 47 kişilik kontenjana, 14 fakültede 36 kişilik kontenjana sahipken, 2 fakültede de 21 kişilik kontenjana sahiptir.

Çizelge.14 Bölümlerin Tercih Kılavuzunda Yer Alan Kontenjan sayıları

Bölümler	Öğretim Elemanı	Yıl	Bölüm Sayısı	Kontenjan Sayısı							
				11	21	26	31	36	41	47	52
Bahçe Bitkileri	235	2014	31	3	1	1	2	21	-	3	
		2015	23		2	2	1	14	1	3	
Tarla Bitkileri	278	2014	30	1	1	1	5	19	1	2	
		2015	28	1	2	1	3	18	1	2	
Bitki Koruma	241	2014	25				2	19	2	2	
		2015	29	-	1	1	2	18	5	2	
Zootekni	102	2014	21		13		5	1	2		
		2015	11		3		6	1	1		
Tarım Ekonomisi	136	2014	17					14	1	2	
		2015	17					13	2	2	
Toprak Bilimi ve Bitki Besleme	97	2014	15		5	1	6	1	2		
		2015	9		2		5	1	1		
Tarımsal Biyoteknoloji	49	2014	10	1				5	3	1	
		2015	8			1	1	3	3		
Biyosistem Mühendisliği	59	2014	8	1	6						1
		2015	4			2		1			1
Tarım Makineleri ve Tek. Müh.	84	2014	8		6		1		1		
		2015	9		7		1		1		
Tarımsal Yapılar ve Sulama	30	2014	8		6		2				
		2015	3		1		2				
Süt Teknolojisi	16	2014	3		3						
		2015	2		2						
Bitkisel Üretim ve Teknolojileri	9	2014	1				1				
		2015	1				1				
Tarımsal Genetik Mühendisliği	6	2014	1				1				
		2015	1				1				
Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği	6	2014	-								
		2015	1			1					
TOPLAM	1348	2014	178	6	41	3	25	80	12	10	1
		2015	146	1	20	8	23	69	15	9	1

3.2.5. Bölümlerin puan sınırları

Bölümlere puan durumlarına göre yapılan yerleştirmelere bakıldığında en büyük farklılık Bitki Koruma Bölümleri arasında görülmektedir. Bingöl Üniversitesi Bitki Koruma Bölümüne en düşük 196 puan ile öğrenci girmişken, Ege Üniversitesi Bitki Koruma Bölümüne en düşük 276 puan ile öğrenci girebilmiştir. Bingöl Üniversitesi Bitki Koruma Bölümüne en yüksek puan giren öğrenci almış olduğu 245 puan ile Ege Üniversitesi Bitki Koruma Bölümüne girememektedir. Bu durum fakültelerin niteliği ve tercihe etkili olan faktörler açısından hassasiyet gerektiren bir tartışma konusunu ortaya koymaktadır.

Çizelge.15 Bölümlerin en düşük puanları arasındaki farklılıklar

Üniversite	Bölüm	Puan Türü	Kontenjan	Yerleşme	En Düşük Giriş Puanı	Puan Farkı
ERCIYES Ü.	Bahçe Bitkileri	MF-2	36	33	198,97500	59,42011
EGE Ü			36	36	258,39511	
BİNGÖL Ü.	Bitki Koruma	MF-2	41	21	196,49251	79,53788
EGE Ü.			36	36	276,03039	
ERCIYES Ü.	Biyosistem Mühendisliği	MF-4	26	18	203,28573	43,10598
ULUDAĞ Ü.			36	36	246,39171	
ANKARA	Süt Teknolojisi	MF-2	21	21	219,95797	6,32144
EGE Ü.			21	21	226,27941	
IĞDIR Ü.	Tarım Ekonomisi	TM-1	36	36	241,77666	39,47303
ANKARA Ü.			47	47	281,24969	
S.DEMİEL Ü	Tarım Makineleri ve Tek. Müh.	MF-4	21	8	198,12027	26,26605
EGE Ü.			31	31	224,38632	
N. KEMAL Ü.	Tarımsal Biyoteknoloji	MF-3	31	27	196,99509	31,50648
OSMANGAZİ Ü.			41	41	228,50157	
SELÇUK Ü.	Tarımsal Yapılar ve Sulama	MF-4	31	19	198,77357	23,33209
EGE Ü.			21	4	222,10566	
RTE Ü.	Tarla Bitkileri	MF-3	16	15	199,15262	52,72639
EGE Ü.			36	36	251,87901	
A.MENDERES Ü.	Toprak Bilimi ve Bitki Besleme	MF-2	31	23	200,19927	37,7107
EGE Ü.			31	31	237,90997	
DİCLE Ü.	Zootekni	MF-2	31	29	199,64591	43,39944
EGE Ü.			31	31	243,04535	

Bölgelere giren öğrencilerin puanları dışında, sıralama açısından yapılacak bir değerlendirme çok daha dikkat çekici sonuçlar ortaya koymaktadır.

Iğdır Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümüne başarı sıralamasında 344 bininci olan öğrenci girebilirken, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesine 190 bininci başarı sıralamasındaki öğrenci girebilmektedir. Her iki fakültedeki öğrenciler arasında 154 bin kişilik bir sıralama farkı bulunmaktadır. Bu değer Bozok Üniversitesi ve Ege Üniversitesi Bitki Koruma Bölümleri için 117 bin`dir.

Çizelge.16 Bölümlere Göre Öğrencilerin Başarı Sıralaması*

Üniversite 2015	Bölüm	Başarı Sırası	Sıralama Farkı
IĞDIR Ü.	Tarım Ekonomisi	344.000	154.000
ANKARA Ü.		190.000	
BOZOK Ü.	Bitki Koruma	230.000	117.000
EGE Ü.		113.000	
MUSTAFA KEMAL Ü.	Tarla Bitkileri	239.000	68.000
EGE Ü.		171.000	
MUSTAFA KEMAL Ü.	Bahçe Bitkileri	235.000	72.000
EGE Ü		163.000	
A.MENDERES Ü.	Biyosistem Mühendisliği	234.000	66.000
ULUDAĞ Ü.		168.000	
SELÇUK Ü.	Toprak Bilimi ve Bitki Besleme	232.000	29.000
EGE Ü.		203.000	

*Bu değerlendirme 2014 yılı sıralamalarına göre yapılmıştır.

Ziraat Mühendisi mezun eden fakülteler dışında, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu bünyesinde YGS-6 puan türünden öğrenci alan, 4 yıllık eğitime tabi Organik Tarım İşletmeciliği bölümleri bulunmaktadır. Geçmişte sadece bir üniversitede verilen bu eğitim, 2015 yılında üç üniversitede, biri ikinci öğretim olmak üzere, dört bölüm tarafından verilecektir.

Çizelge.17 Organik Tarım İşletmeciliği Bölümü Bulunan Üniversiteler

Üniversite Adı	Kontenjan	Yerleşen
Selçuk Üniversitesi Çumra Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	41	41
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Kadirli Uygulamalı Bilimler Y.O.	31	31
Pamukkale Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu (İÖ)	62	62
Pamukkale Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	62	62

Bu programı bitirenlerin unvanları ve ne şekilde istihdam edilecekleri konusu belirsizdir.

4.BALIKÇILIK TEKNOLOJİSİ MÜHENDİSLİĞİ VE SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ

Su Ürünleri Mühendisliği eğitimi vermek üzere kurulmuş; 16 Su Ürünleri Fakültesi ile Su Ürünleri Fakültesi olan isimlerini daha sonra Deniz Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi olarak değiştiren 2 fakülte, (Çanakkale 18 Mart, Hatay İskenderun Teknik Üniversitesi (daha önce Mustafa Kemal Üniversitesi bünyesinde idi) bulunmaktadır. Bu fakülteler dışında 5 Ziraat Fakültesi bünyesinde Su Ürünleri Mühendisliği bölümü yer almaktadır.

Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği eğitimi ise iki Deniz Bilimleri Fakültesinde (Sürmene/Trabzon-Fatsa/Ordu) verilmektedir. 2015 yılında Fırat Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Mühendisliği olan programın adını, Balıkçılık Teknolojisi bölümü olarak değiştirmiştir.

Bu fakülteler dışında YGS-2 puan türü ile öğrenci alan, dört yıl eğitim verilen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Gökçeada Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Balıkçılık Teknolojisi programı bulunmaktadır.

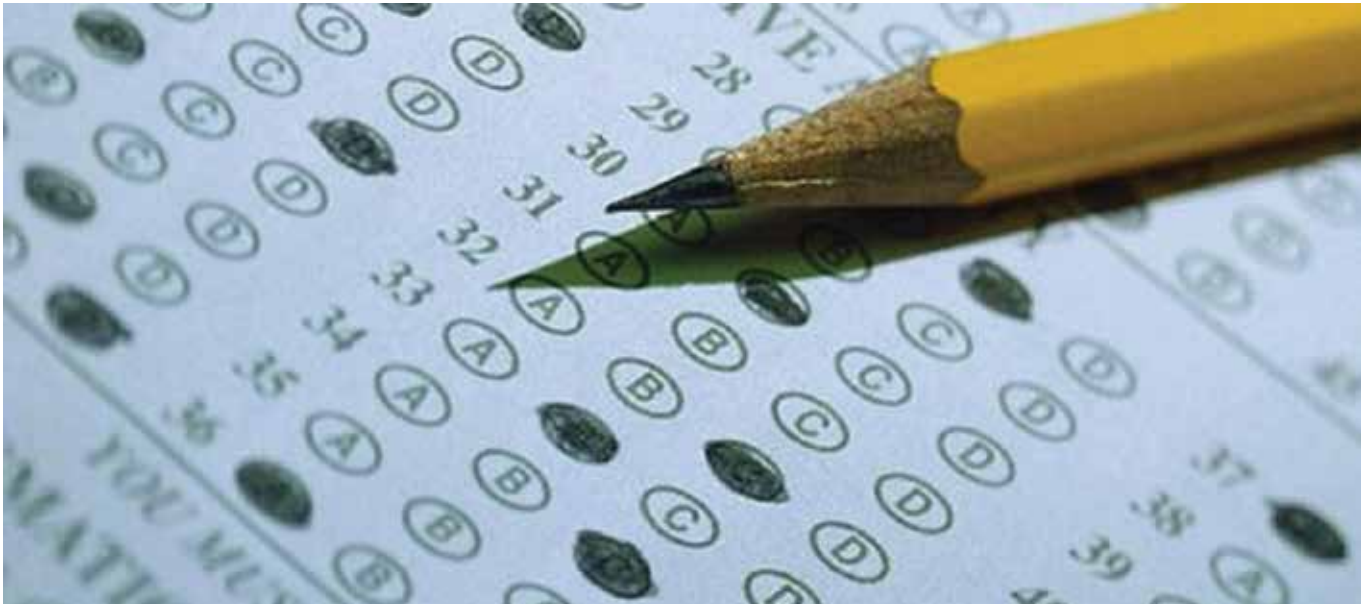
4.1. Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği

Deniz Bilimleri Fakültesi bünyesinde Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği programı altında eğitim veren iki adet fakülte bulunmaktadır. 2015 yılında bu fakültelerdeki Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği programları için kontenjan açılmamıştır.

Fırat Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Mühendisliği olan programın adını, Balıkçılık Teknolojisi bölümü olarak değiştirdiği için, yeni bir program açılmış gibi değerlendirilerek kontenjan açılmıştır. Yerleştirme sonuçlarına bakıldığında, isim değişikliğinin daha önce Çanakkale 18 Mart ve Mustafa Kemal Üniversitesi Su Ürünleri Fakültelerinin yaptığı isim değişikliği sonrası öğrenci tercihlerinde bir farklılık olmaması gibi sonuç verdiği görülmektedir. 41 kontenjan açılan Fırat Üniversitesi bünyesindeki programa 3 öğrenci yerleşmiştir. Balıkçılık Teknolojisi programı bulunan Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Gökçeada Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu 2013 yılında 47 kişilik, 2014 yılında ve bu yıl da 26 kişilik tüm kontenjanın dolmuştur.

4.2. Su Ürünleri Mühendisliği Programı

2015 yılında, önceki yıllarda açılan kontenjanların dolmaması nedeni ile sadece dört Su Ürünleri Fakültesine kontenjan verilmiştir. Kontenjan açılan İstanbul, Ege ve Akdeniz Üniversitesi bünyelerindeki fakültelerin kontenjanları dolmuştur. Ziraat Fakülteleri bünyesindeki Su Ürünleri Mühendisliği Bölümlerinden sadece Ankara Üniversitesi bünyesindeki bölüme 26 kişilik kontenjan açılmış ve tümü dolmuştur.

Çizelge.18 Su Ürünleri/Balıkçılık Eğitimi Veren Fakültelerin Kontenjan Durumu

ÜNİVERSİTELER	Kontenjan			Yerleşme		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
1-İSTANBUL Ü. Su Ürünleri Fakültesi	52	41	41	43	30	41
2-EGE Ü. Su Ürünleri Fakültesi (İZMİR)	52	31	31	25	16	31
3-İZMİR KÂTİP ÇELEBİ Ü. Su Ürünleri Fakültesi	26	26	-	9	9	-
4-AKDENİZ Ü. Su Ürünleri Fakültesi (ANTALYA)	26	11	11	8	11	11
5-MERSİN Ü. Su Ürünleri Fakültesi	26	11	-	5	4	-
6-R.T.ERDOĞAN Ü. Su Ürünleri Fakültesi (RİZE)	26	11	-	3	2	-
7-KASTAMONU Ü. Su Ürünleri Fakültesi	26	11	-	2	2	-
8-SÜLEYMAN DEMİREL Ü. (ISPARTA)	26	11	-	1	2	-
9-FIRAT Ü. Su Ürünleri Fakültesi (ELAZIĞ)	26	11	41	-	2	3
10-İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ (MALATYA)	-	11	-	-	2	-
11-ÇUKUROVA Ü. Su Ürünleri Fakültesi (ADANA)	26	11	-	8	1	-
12-MUĞLA SITKI KOÇMAN Ü. Su Ürünleri Fakültesi	26	11	-	4	1	-
13-YÜZÜNCÜ YIL Ü. Su Ürünleri Fakültesi (VAN)	26	11	-	3	1	-
14-ATATÜRK Ü. Su Ürünleri Fakültesi (ERZURUM)	26	11	-	2	1	-
15-TUNCELİ Ü. Su Ürünleri Fakültesi	26	11	-	1	0	-
16-SİNOP Ü. Su Ürünleri Fakültesi	26	11	-	-	0	-
TOPLAM	442	241	124	114	84	86
1-GAZİOSMANPAŞA Ü. (TOKAT) Ziraat Fakültesi	26	-	0	0	-	-
2-BİNGÖL Ü. Ziraat Fakültesi	26	-	0	1	-	-
3-ADNAN MENDERES Ü. (AYDIN) Ziraat Fakültesi	26	11	0	1	0	-
4-ANKARA Ü. Ziraat Fakültesi	41	26	26	12	17	-
ANKARA Ü. Ziraat Fakültesi (İngilizce)	-	21	0	-	9	-
5- SÜTÇÜ İMAM Ü. Ziraat Fakültesi	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	119	58	26	14	26	26
1-18 MART Ü.Deniz Bil.ve Teknolojisi Fakültesi	26	11	0	3	1	-
2-M.K. Ü. Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi	26	11	0	1	3	-
TOPLAM	52	22	0	4	4	
GENEL TOPLAM	613	321	150	132	114	112

4.3. Su Ürünleri / Balıkçılık Eğitiminde Nereye Gidiyoruz?

2015 yılı yerleştirmeleri, 2016 yılında ancak 4 üniversitede Su Ürünleri / Balıkçılık eğitimi verileceğini göstermektedir. Bu durumda geriye kalan 21 fakülte/bölüm için hızla çözülmesi gereken bir belirsizlik sorunu bulunmaktadır. Öğrenci alamama dışında mevcut eğitim kadrosunun durumunun ne olacağı da aynı önemde bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Çizelge.19 incelendiğinde bu sorunun önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Çizelge.19 Su Ürünleri / Balıkçılık Eğitim Kadroları

Su Ürünleri Fakülteleri	Prof	Doç.	Yrd. Doç	Ar. Gör	Uzman/ Öğr.Gör	Toplam
1-İSTANBUL Ü. Su Ürünleri Fakültesi*	13	10	13	18	5	59
2-EGE Ü. Su Ürünleri Fakültesi *	40	23	11	0	0	74
3-İZMİR KÂTİP ÇELEBİ Ü. Su Ürünleri Fakültesi	4	3	8	4	0	19
4-AKDENİZ Ü. Su Ürünleri Fakültesi*	5	8	7	4	1	25
5-MERSİN Ü. Su Ürünleri Fakültesi	5	7	9	5	0	26
6-R.T.ERDOĞAN Ü. Su Ürünleri Fakültesi	2	8	10	13	2	35
7-KASTAMONU Ü. Su Ürünleri Fakültesi	2	0	4	2	0	8
8-SÜLEYMAN DEMİREL Ü.	9	7	6	6	5	33
9-FIRAT Ü. Su Ürünleri Fakültesi *	10	10	7	6	2	35
10-İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	1	1	3	0	0	5
11-ÇUKUROVA Ü. Su Ürünleri Fakültesi	18	8	5	20	5	56
12- SITKI KOÇMAN Ü. Su Ürünleri Fakültesi	4	9	9	15	0	37
13-YÜZÜNCÜ YIL Ü. Su Ürünleri Fakültesi	4	3	3	6	0	16
14-ATATÜRK Ü. Su Ürünleri Fakültesi	5	3	5	3	0	16
15-TUNCELİ Ü. Su Ürünleri Fakültesi	0	7	5	12	0	24
16-SINOP Ü. Su Ürünleri Fakültesi	9	10	16	17	0	52
TOPLAM	131	117	121	131	20	520
Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümleri						
1-GAZİOSMANPAŞA Ü. Ziraat Fakültesi	1	0	2	1	0	4
2-BİNGÖL Ü. Ziraat Fakültesi	0	0	1	3	0	4
3-ADNAN MENDERES Ü. Ziraat Fakültesi	1	0	2	1	2	6
4-ANKARA Ü. Ziraat Fakültesi*	6	2	3	2	0	0
5- KAHRAMANMARAŞ Ü. Ziraat Fak.	2	0	1	0	0	3
TOPLAM	10	2	9	7	2	17
Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Fakülteleri						
1-18 Mart Ü. Deniz Bil. ve Teknolojisi Fakültesi	8	18	7	13	2	48
2-İskenderun Teknik Ü. Deniz Bil. ve Tek. Fak.	7	12	8	4	2	33
TOPLAM						
Deniz Bilimleri Fakülteleri						
1-K.T. Ü. Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi	5	3	2	9	4	23
2- ORDU Ü. Fatsa Deniz Bilimleri Fakültesi	1	3	15	18	0	37
TOPLAM	6	6	17	27	4	60
GENEL TOPLAM	162	155	162	182	30	678

* 2015 yılında kontenjan açılanlar

Su Ürünleri / Balıkçılık eğitimi veren okullarda 691 öğretim elemanı bulunmaktadır. Bunlardan % 30'u öğrenci yerleştirmesi yapan üniversitelerde bulunurken, % 70'i öğrenci yerleştirmesi yapılmayan üniversitelerdedir. 31 öğrencinin yerleştirildiği Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesinde öğrenci başına 2 Profesör&Doçent düşmektedir.

5. TÜTÜN EKSPERLİĞİ YÜKSEKOKULU

Tütün Ekspertiği Yüksekokulu bir tane olup, Celâl Bayar Üniversitesi (Manisa) bünyesinde yer almaktadır. YGS-2 puan türü ile öğrenci almaktadır. 2012, 2013 ve 2014 yılında 36 kişilik, 2015 yılında da 41 kişilik kontenjanın tümü dolmuştur.

6. GENEL DEĞERLENDİRME: NEREYE GİDİLİYOR?

Üniversite yerleştirmelerine ilişkin olarak daha önceki raporlarımızda yaptığımız değerlendirmeler, aynı şekilde geçerliliğini sürdürmektedir. Yeni bir fakülte veya bölüm açılmasına kolaylıkla karar verenlerin, yerleştirme sonuçlarını çok dikkatlice göz önüne almaları gerekmektedir. Kolaylıkla açılan ve öğrenci olmadığı gibi öğretim amacını yerine getiremeyen çok sayıda fakülte ve bölüm bulunmaktadır.

Tercih sonuçlarına baktığımızda, tercihlerde üniversitenin kendisi, fakültelerden/programlardan daha önemli olduğu görülmektedir. Aynı programların olduğu üniversiteler açısından yapılan tercihlerdeki puan farklılıkları bunun en açık açık göstergesidir. Batı illeri ve büyük şehirler önemli bir tercih nedenidir. Öğrenciler meslek seçiminde artık sadece herhangi bir programına yerleşmekten çok, geleceği ve istihdamı gözeten unsurları dikkate almaktadır. Bu nedenle fakülte veya bölümlerde isim değişikliği yapılması öğrenci tercihlerini etkilememektedir.

Öğrenciler kadar üniversiteler de, fakülteler de, ülkemiz de geleceğe ilişkin olarak ciddi arayışlar ve uygulamalar içine girmektedir. Arayışlar günü birlik yaklaşımlardan çok geleceği yakalayan, mesleği ileri taşıyabilecek, öğrencileri iyi birer meslek insanı olarak hayata hazırlama üzerine kurgulanmalıdır. Tarımsal öğretimin paydaşları dünyadaki değişimleri ve ülkemizdeki dinamikleri çok iyi analiz edebilmeli ve ülkemiz tarımsal yükseköğretiminin sağlıklı yürütülmesi konusunda kendine düşen görevleri yerine getirme heyecanı içinde olmalıdır. Gençleri belirsiz bir geleceğe yönlendirmek bir hak gaspı ve hayal ile oynamadır. Bunun yerine mesleği yücelten, analitik öğretimi geliştiren, iş olanakları kamu ve kamu dışında artırabilen ekonomi-politik önceliklere gereksinim vardır. Herkes kendisine nereye gidiyoruz sorusunu sormalı ve sorunun çözümünün paydaşı olmalıdır.

Burada bir eleştiri de daha doğrusu uyarıda Bölümlere yapılmalıdır; bazı bölümler kontenjanlarının dolmasını "sorun yok" biçiminde algılamaktadır. Oyca tarımsal eğitim-öğretim bir bütündür. Bazı bölümlerin kontenjanını doldurmasını, bazılarının doldurmamasını veya kapanacak hale gelmesini bütüncül ele almak gerekir. Yoksa sadece birkaç bölüm odaklı sistem tarımsal eğitim-öğretime toptan zarar vermektedir. Bu nedenle gelinen noktada her bölüm, her öğretim elemanı ortak kaygısı taşımak zorundadır.

YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç'ın, Ziraat Fakülteleri ve Su Ürünleri Fakültelerinin durumları ile ilgili olarak dile getirdiği "masaya yatırma" işlemi, istihdam politikaları ile desteklenecek şekilde bir an önce yapılmalıdır.

Yararlanılan Kaynaklar

www.yok.gov.tr
www.tmmob.org.tr
www.tuik.gov.tr
www.zmo.org.tr
www.mevzuat.gov.tr

Ziraat Fakülteleri İle İlgili Bazı Bilgiler 2015

		Bölüm Sayısı	Öğrenci Yerleşen	Bahçe Bitkileri	Bitki Koruma	Bitkisel Ür. ve Tek.	Biyosistem Müh.	Süt Tek.	Tarım Ekonomisi	Tarım Makineleri	Tarımsal Biyotek.
1	ABANT İZZET BAYSAL	6	3	X	1						
2	ADNAN MENDERES	9	8	1	1		1	X	1		1
3	AHI EVRAN	8	3	X	1		X		X		1
4	AKDENİZ	9	7	1	1				1	1	X
5	ANKARA	9	9	1	1			1	1	1	
6	ATATÜRK	9	4	X	1				1	1	X
7	BİLECİK ŞEYH EDEBALI	4	1	X	X		X				
8	BİNGÖL	9	2	X	1		X	X	X		X
9	BOZOK	4	1	X	1						
10	ÇANAKKALE 18 MART	9	7	1	1				1	1	1
11	ÇUKUROVA	8	7	1	1				1	1	
12	DİCLE	8	4	1	1				X	X	
13	DÜZCE	5	1	X	1		X				X
14	EGE	9	9	1	1			1	1	1	
15	ERCİYES	7	5	1	1		1				1
16	ESKİŞEHİR OSMANGAZI	8	4	1	X		X		X		1
17	GAZİOSMANPAŞA	7	4	1	1		X		1		
18	HARRAN	8	5	1	1				1	X	
19	IĞDIR	7	2	X	1		X		1		
20	İNÖNÜ	2	2	1	1						
21	K.MARAŞ SÜTÇÜ İMAM	8	4	1	1		X		1		X
22	MUSTAFA KEMAL	9	4	1	1		X		1		X
23	NAMIK KEMAL	8	6	1	1		1		1		1
24	NİĞDE	4	2			1	X				
25	19 MAYIS	9	8	1	1				1	1	1
26	ORDU	6	3	1	1		X				
27	R. T. ERDOĞAN	3	1	X							X
28	SELÇUK	8	8	1	1				1	1	
29	SİİRT	8	3	1	1		X		X		X
30	S. DEMİREL	9	6	1	1				1	1	1
31	ŞIRNAK	6	1	1	X						X
32	ULUDAĞ	7	7	1	1		1		1		
33	UŞAK	5	2	X	1						
34	YÜZÜNCÜ YIL	8	3	1	1		X		X		X
	Toplam Bölüm	243	146	33	32	1	17	4	23	11	18
	Öğrenci Yerleşen		146	23	29	1	4	2	17	9	8
	Öğrenci Yerleşmeyen		97	10	3	0	13	2	6	2	10

35 Kilis Üniversitesi Ziraat Fakültesi

36 Adıyaman Üniversitesi Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi

37 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Tarım Bilimleri Fakültesi

38 Bandırma 17 Eylül Üniversitesi Ziraat Fakültesi

Tarımsal Genetik Müh.	Tarımsal Y. ve Sulama	Tarla Bitkileri	Toprak Bil. ve B. Besleme	Zootekni	Kanatlı Hayvan Yet.	Tohum Bil. Ve Tek.	Yaban Hayatı Ekolojisi ve Yönetimi	Deri Tek.	
		1			1	X	X		
		1	1	1					
		1	X	X					
	X	1	1	1					
	1	1	1	1					
	X	1	X	X					
		1							
		1	X	X					
		X		X					
	X	1	X	1					
	X	1	1	1					
	X	1	X	1					
		X							
	1	1	1	1					
		1	X	X					
		1	X	1					
		1	X	X					
	X	1	1	X					
		X	X	X					
		1	X	X					
		1	X	X				X	
		1	X	X					
1									X
	X	1	1	1					
		1	X	X					
		1							
	1	1	1	1					
		1	X	X					
	X	1	X	X					
		X	X	X					
		1	1	1					
		1		X			X		
		1	X	X					
1	11	32	26	28	1	1	2	1	1
1	3	28	9	11	1	0	0	0	0
0	8	4	17	17	0	1	2	1	1

Su Ürünleri	Pejaj	Gıda
X	1	
	X	
	1	
1	1	
		1
X		
	X	
	1	1
	1	
	X	X
X		
		X
	X	
X		
		1
		1
	1	1
	X	
	X	1
	X	
	X	
5	15	9
1	7	7
4	8	2

x Öğrenci Almayan Bölümler

MEZUN OLANUN ÜNİVERSİTEYE GÖRE TÜRKİYE'DEKİ ZİRAAT MÜHENDİSİ SAYISI*

	2009'A KADAR TOPLAM	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	TOPLAM
ADNAN MENDERES ÜNİV. ZİR. FAK.	1210	136	147	146	170	221	233	2263
AKDENİZ ÜNİV. ZİR. FAK.	2762	146	166	243	269	254	209	4049
ANKARA ÜNİV. ZİR. FAK.	19163	296	339	364	339	401	333	21235
ATATÜRK ÜNİV. ZİR. FAK.	12206	258	291	289	305	327	223	13899
ÇUKUROVA ÜNİV. ZİR. FAK.	10574	304	377	417	426	422	351	12871
DİCLE ÜNİV. ZİR. FAK.	915	39	28	45	63	164	196	1450
EGE ÜNİV. ZİR. FAK.	15069	391	356	387	348	304	305	17160
GAZİOSMANPAŞA ÜNİV. ZİR. FAK.	3209	129	164	193	290	199	216	4400
HARRAN ÜNİV. ZİR. FAK.	1529	124	121	203	216	274	307	2774
ORDU ÜNİV. ZİR. FAK.	449	36	72	86	97	107	149	996
MUSTAFA KEMAL ÜNİV. ZİR. FAK.	899	89	140	171	206	180	220	1905
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİV. ZİR. FAK.	975	133	89	169	269	253	215	2103
K.MARAŞ SÜTÇÜ İMAM. ÜNİV. ZİR. FAK.	1174	62	141	157	210	224	196	2164
NAMIK KEMAL ÜNİV. ZİR. FAK.	5200	243	233	250	216	270	290	6702
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİV. ZİR. FAK.	2328	78	124	176	156	137	110	3109
ONDOKUZ MAYIS ÜNİV. ZİR. FAK.	4294	130	144	156	205	269	253	5451
ONSEKİZMART ÜNİV. ZİR. FAK.	954	74	150	134	187	207	234	1940
OSMANGAZİ ÜNİV. ZİR. FAK.	109	25	36	37	30	36	47	320
SELÇUK ÜNİV. ZİR. FAK.	5160	226	291	286	322	334	242	6861
ULUDAĞ ÜNİV. ZİR. FAK.	5054	238	193	227	243	395	315	6665
ERCIYES ÜNİV. SEYRANI ZİR.FAK.				18	44	91	115	268
İĞDIR ÜNİV. ZİRAAT FAK.				21	20	83	75	199
BİNGÖL ÜNİV. ZİRAAT FAK.					35	84	45	164
AHI EVRAN ÜNİV. ZİRAAT FAK.					6	53	97	156
BOZOK ÜNİV. ZİRAAT FAKÜLTESİ						14	28	42
İNÖNÜ ÜNİV. ZİRAAT FAK.							25	25
TOPLAM	93233	3157	3602	4175	4672	5303	4833	119.171
Kaynak: ZMO ve YÖK								

*2009 yılına kadar olan mezun sayısı ile 2014-2015 rakamları fakültelerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilmiştir. 2009-2014 dönemi bilgileri ise YÖK'ten alınmıştır.

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ R. TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ UŞAK ÜNİVERSİTESİ	Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi
BOZOK ÜNİVERSİTESİ (YOZGAT) KONYA GIDA VE TARIM ÜNİVERSİTESİ	Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ NİĞDE ÜNİVERSİTESİ ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ	Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	Fethiye Tarım Bilimleri Fakültesi

Kuruluş Dönemlerine Göre Ziraat Fakülteleri		
Tarih Aralığı	Fakülte Sayısı	Kurulduğu İl
1980'e kadar	5	Ankara, İzmir, Erzurum, Adana, Samsun
1980-1989	8	Bursa, Şanlıurfa, Konya, Tekirdağ, Tokat, Van, Antalya, Kahramanmaraş
1990-1999	10	Ordu, Yozgat, Aydın, Isparta, Çanakkale, Hatay, Diyarbakır, Bingöl, Kırşehir, Eskişehir,
2000-2009	2	Kayseri, Iğdır,
2010'dan sonra	13	Malatya, Niğde, Rize, Siirt, Bolu, Uşak, Şırnak, Bilecik, Düzce, Kilis, Bandırma, Adıyaman, Fethiye
Toplam	38	

ZİRAAT FAKÜLTESİ BULUNAN İLLER (38)

■ Öğrencisi Bulunan Ziraat Fakülteleri (34)

■ Öğrenime Başlamamış Ziraat Fakülteleri (4)

Geçmişten, düşündüren bir gazete ilanı
(Cumhuriyet, 18 Temmuz 1935, s.4)

Yüksek Ziraat Enstitüsü rektörlüğünden

Bu yıl Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünün Ziraat, Baytar Fakültesine kız ve erkek ve Orman Fakültesine yalnız erkek parasız leylli paralı leylli ve nehari talebe alınacaktır. Enstitüye yazılabilmek için aşağıdaki şartlara uymak gereklidir.

1 — Lise mezuniyet imtihanını vererek bakaloryasını yapmış veya lise olgunluk diplomasını almış olmak (bakaloryasını yapmamış veya olgunluk diplomasını almamış olanlar Enstitüye alınamaz) ve Türk tâbiyetinde bulunmak lâzımdır.

2 — İstanbul Üniversitesinin Fen Fakültesinden naklen gelecek olanlar orada okudukları sémestrlerden, muvaffak olmuşlarsa, iki - si kabul edilerek Baytar, Ziraat ve Orman Fakültelerinin üçüncü sémestrlere alınırlar. Ancak Baytar Fakültesine girenlerin bu fakültenin birinci ve ikinci sémestrelinde okunan anatomi dersine de ayrıca devam etmeleri ve Ziraat Fakültesine girenlerin ziraat stajını yapmaları gereklidir.

3 — Enstitüye girecek talebenin yaşı 17 den aşağı ve 25 ten yukarı olamaz. Nehari talebe yüksek yaş kaydine bağlı değildir.

4 — Parasız leylli talebeden mesleklerinin lüzum gösterdiği beden kabiliyeti ve sağlamlıkları hakkında tam teşekküllü bir hasta evi kurulunun raporu lâzımdır.

5 — Enstitüye yazılan talebe iki ay içinde, yeniden sağlık ve sağlamlık muayenesinden geçirilerek ertiklerinin lüzum gösterdiği beden kabiliyetini gösteremiyenlerin Enstitüden ilişiği kesilir.

6 — Ziraat Fakültesine girecek talebe Ankarada Orman Çiftliğinde 10 ay staj görmeğe mecburdurlar. Bu staj müddetince talebe ye 30 lira aylık verilir. Yatacak yer Çiftlikte parasız sağlanır. (Stajiyer talebenin yemesi ve içmesi de Enstitüce sağlandığı takdirde kendilerine bu 30 lira verilmez).

7 — Parasız yatı talebesinden staj veya okuma devresi içinde, sonradan meydana gelen mucbir haller dışında olmak üzere, kendiliğinden stajını veya okumasını bırakanlardan veya cezel olarak çıkarılanlardan hükümetçe yapılan masrafları ödiyecekleri hakkında verilecek nümuneye göre Noterlikten tasdikli bir kefaletname alınır.

8 — Enstitüye girmek isteyenler yukarıda yazılı rapordan başka nüfus kâğıdını, aşı kâğıdını, polis veya Urbaylardan alacakları uzgirdim kâğıdını, ortamekteb ve liselerde görmüş oldukları süel dersler hakkındaki ehliyetnameleri ilâştirerek el yazılarıyla yazacakları pulu bir dilekçe ile ve altı tane fotoğrafile birlikte doğruca Ankarada Yüksek Ziraat Enstitüsü Rektörlüğüne baş vururlar.

9 — Pul olan ve 8 inci maddede yazılı kâğıdların ilişik olmadığı dilekçeler gelmemiş sayılır.

10 — Vaktinde tam kâğıdlarla baş vuranlar arasından kabul edilecek talebe diploma derecesine ve baş vurma tarihlerine göre seçilirler.

11 — Cevap isteyenler ayrıca pul göndermelidirler.

12 — Baş vurma zamanı temmuzun on beşinci gününden eylülün 30 uncu günü akşamına kadardır. Bundan sonraki başvurular kabul edilmez.

(1757) 4080

2015 YILINDA TARIM

Türkiye, sahip olduğu doğal kaynaklar, coğrafi konumu ve iklim koşulları ile tarım potansiyeli yüksek bir ülkedir. Ancak yıllardır, kendi çiftçisini destekleyerek üretimi artırmak yerine ithalatı özendirilen yanlış tarım politikalarının uygulanması sonucu sektör bugün birçok sorunla karşı karşıya bulunmaktadır. Tarım arazilerimiz her geçen gün azalmakta, ucuz yem kaynağı meralar yapılaşmaya açılmakta, üretimimiz giderek düşmektedir. Girdi maliyetlerindeki fahiş artışlar nedeniyle küçük aile çiftçiliği yok olmakta, dolayısıyla topraklar el değiştirmektedir. Gıdada kendine yeterlilik lafta kalmakta, önemsenmemekte; gıda egemenliği hızla yitirilmektedir. Bunların sonucunda bir zamanlar dünyanın tarımda kendi kendine yeten 7 ülkesinden biri olan Türkiye, bugün birçok ürününü dışarıdan ithal etmek zorunda kalan bir ülke haline gelmiştir.

Geride bıraktığımız yılda sektörde yaşanan gelişmeleri şöyle özetleyebiliriz:

TÜİK'in açıkladığı rakamlara göre 2014 yılında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) %2,9 büyürken, tarım sektörü %2,1 oranında küçülmüştür. 2004-2014 tarihleri arasında son 10 yıllık ortalama alındığında GSYH'deki büyüme hızı %5.2 olurken, tarımın yalnızca %2,6 geliştiği görülmektedir. Yani tarımdaki büyüme hızı, GSYH'daki büyüme hızının altında kalmıştır.

Tablo 1. Tarım Sektörü Katma Değerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıladaki (GSYH) Payı (1998 Bazlı, Sabit Fiyatlarla)

Yıllar	GSYH		Tarım Katma Değeri		Tarımın GSYH'deki Payı (%)
	Miktar (Milyon TL)	Gelişme Hızı (%)	Miktar (Milyon TL)	Gelişme Hızı (%)	
1999	67.841	-	8.260	-	12,2
2000	72.436	6,8	8.845	7,1	12,2
2001	68.309	-5,7	8.147	-7,9	11,9
2002	72.520	6,2	8.861	8,8	12,2
2003	76.338	5,3	8.684	-2,0	11,4
2004	83.486	9,4	8.929	2,8	10,7
2005	90.500	8,4	9.571	7,2	10,6
2006	96.738	6,9	9.701	1,4	10,0
2007	101.255	4,7	9.047	-6,7	8,9
2008	101.922	0,7	9.434	4,3	9,3
2009	97.003	-4,8	9.769	3,6	10,1
2010	105.886	9,2	9.999	2,4	9,4
2011	115.175	8,8	10.605	6,1	9,2
2012	117.625	2,2	10.935	3,1	9,3
2013	122.556	4,2	11.315	3,5	9,2
2014	126.128	2,9	11.082	-2,1	8,8
2015 (9ay)	97.235	3,4	9.065	8,9	9,3

Kaynak: TÜİK

Verimli tarım arazilerimiz bugün birçok sorunla karşı karşıyadır. Erozyon ve benzeri doğal yitim süreçlerinin yanında, rant odaklı yapılaşmalar topraklarımızı, dolayısıyla geleceğimizi tehdit etmektedir. Tarım arazilerimiz potansiyel sınırına ulaşmış, bir "avuç" yeni arazi olanağı neredeyse kalmamıştır. Buna karşın tarım arazilerine yönelik yapılaşma girişimleri vahim bir durum yaratmaktadır. TÜİK verilerine göre 2002'de 26,5 milyon hektar olan toplam tarım arazimiz son 12 yılda 2,6 milyon hektar azalarak 23,9 milyon hektara inmiş, yani toplam tarım arazilerinin %10'u üretim dışı kalmıştır.

Tablo 2. Yıllara Göre Tarım Arazilerindeki Değişimler (Bin Hektar)

Yıllar	Tarla Alanı		Sebze Bahçesi	Toplam İşlenen Alan	Meyve Bağ Zeytin	Toplam Tarım Alanı*
	Ekilen	Nadas				
1990	18.868	5.324	635	24.827	3.029	27.856
1995	18.464	5.124	785	24.373	2.461	26.834
2000	18.207	4.826	793	23.826	2.553	26.379
2005	18.148	4.876	806	23.830	2.831	26.606
2006	17.440	4.691	853	22.984	2.895	25.876
2007	16.945	4.219	815	21.979	2.909	24.888
2008	16.460	4.259	836	21.555	2.950	24.505
2009	16.217	4.323	811	21.351	2.943	24.294
2010	16.333	4.249	802	21.384	3.011	24.395
2011	15.692	4.017	810	20.519	3.091	23.614
2012	15.463	4.286	827	20.576	3.201	23.782
2013	15.613	4.148	808	20.569	3.232	23.806
2014	15.789	4.108	804	20.751	3.238	23.943

(*) Çayır ve meralar hariç, Kaynak: TÜİK

Tarım arazilerimizin azalmasına koşut olarak son 10 yıldır üretimimiz ya aynı seviyelerde kalmakta ya da çok az bir artış göstermektedir. Kuraklık ve don nedeniyle olağanüstü kayıpların yaşandığı 2014 yılının ardından, 2015 yılında hava koşullarının da uygun olmasıyla buğday, mısır, arpa gibi ürünlerde çiftçinin yüzünü güldüren rekor artışları kaydedilmiştir.

Tablo 3. Bitkisel Üretim (Bin ton)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Buğday	21.500	20.010	17.234	17.782	20.600	19.674	21.800	20.100	22.050	19.000	22.600
Arpa	9.500	9.551	7.307	5.923	7.300	7.250	7.600	7.100	7.900	6.300	8.000
Pamuk (lif)	863	976	867	673	638	817	955	858	878	918	-
Ş. Pancarı	15.181	14.452	12.415	15.488	17.275	17.942	16.126	14.920	16.483	16.743	16.462
Tütün	135	98	75	93	81	53	45	73	90	75	75
Çeltik	600	696	648	753	750	860	900	880	900	830	920
Soya	29	47	31	34	38	87	102	122	180	150	161
Mısır	4.200	3.811	3.535	4.274	4.250	4.310	4.200	4.600	5.900	5.950	6.400
Ayçiçeği	975	1.118	854	992	1.057	1.320	1.335	1.370	1.523	1.638	1.681
K. Mercimek	520	580	508	106	275	422	380	410	395	325	340
Y. Mercimek	50	42	27	25	27	25	26	28	22	20	20
K. Fasulye	210	196	154	155	181	213	201	200	195	215	235
Nohut	600	552	505	518	563	531	487	518	506	450	460
Patates	4.090	4.397	4.228	4.197	4.398	4.513	4.613	4.795	3.948	4.166	4.760
Soğan (kuru)	2.070	1.765	1.859	2.007	1.850	1.900	2.141	1.736	1.905	1.790	1.879
Kavun-Karpuz	5.795	5.571	5.458	5.752	5.489	5.294	5.512	5.511	5.587	5.593	5.638
Domates	10.050	9.855	9.945	10.985	10.746	10.052	11.003	11.350	11.820	11.850	12.615

Kaynak: TÜİK

Üretimin ihtiyacı karşılamaması nedeniyle ithalat giderek artmaktadır. Bitkisel üretimde özellikle buğday, mısır, pirinç ve kırmızı mercimek ithalatı dikkat çekicidir.

Tablo 4. 2002-2015 Buğday, Mısır, Pirinç, K. Mercimek İthalat Rakamları

YIL	BUĞDAY		MISIR		PİRİNÇ		K. MERCİMEK	
	Miktar	Değer	Miktar	Miktar	Değer	Değer	Miktar	Değer
	(bin ton)	(milyon \$)	(ton)	(ton)	(1000\$)	(1000\$)	(ton)	(1000\$)
2002	1.117	150	1.179.937	13.156	4.623	133.754	427.414	86.300
2003	1.846	278	1.818.458	35	14	276.182	472.905	122.786
2004	1.065	222	1.049.744	3.704	1.701	190.477	165.866	62.025
2005	136	25	218.059	56.277	25.189	47.335	302.813	97.186
2006	240	53	30.579	51.590	22.689	12.702	272.611	89.105
2007	2.147	570	1.128.456	10.736	6.517	269.337	194.711	112.750
2008	3.708	1.483	1.151.407	168.107	221.715	381.938	239.998	172.790
2009	3.393	902	485.130	124.501	117.298	135.136	226.709	135.271
2010	2.554	655	452.362	188.253	172.249	124.157	535.106	264.541
2011	4.755	1.623	381.293	290.663	186.196	136.119	349.568	152.439
2012	3.719	1.126	807.480	143.891	85.031	245.919	263.529	111.346
2013	4.053	1.289	1.548.133	170.680	110.346	473.138	283.704	150.523
2014	5.285	1.546	1.423.595	271.814	179.484	350.247	493.662	277.321
2015*	2.322	655	1.315.741	153.203	110.361	305.879	207.846	142.047

Kaynak: TÜİK *Haziran ayı verileridir.

Hayvancılık ile ilgili istatistikler güvenilir mi?

Türkiye sığır, koyun, keçi ve manda varlığında son 4-5 yılda olağanüstü bir sayısal artış dikkati çekmektedir. Ancak çiftçinin durumu ve ithalat rakamları, yaratılmaya çalışılan olumlu tablonun doğru olmadığını göstermektedir. Mevcut olumsuzlukların gerçekçi olmayan değişikliklerle gözlerden kaçırıldığına dair şüphe ve kaygılar her geçen gün artmaktadır. Türkiye hayvan varlığı ve ithalata ilişkin bilgiler ekteki tablolarda verilmiştir.

Tablo 5. Hayvan Varlığı ve Hayvansal Üretimde Değişim

Yıllar	Büyükbaş Hayvan (bin baş)	Küçükbaş Hayvan (bin baş)	Kümes hayvanı (bin adet)	Süt (bin ton)	Et (bin ton)	Piliç eti (bin ton)
1991	12.339	51.196	102.262	9.617	507	163
1995	12.044	42.902	135.251	10.602	415	282
2000	10.907	35.693	264.451	9.794	491	662
2001	10.686	33.994	223.141	9.496	436	630
2002	9.925	31.954	251.100	8.409	421	726
2003	9.902	32.203	283.675	10.611	367	905
2004	10.173	31.811	302.799	10.679	447	915
2005	10.631	31.821	332.507	11.108	409	980
2006	10.972	32.260	349.401	11.952	439	934
2007	11.122	31.748	273.548	12.329	576	1.099
2008	10.947	29.568	249.043	12.243	482	1.123
2009	10.811	26.878	234.082	12.542	413	1.323
2010*	11.455	29.383	238.973	13.544	781	1.444
2011	12.484	32.310	241.499	15.056	777	1.613
2012	14.022	35.783	257.505	17.401	916	1.724
2013	14.533	38.510	270.202	18.224	996	1.758
2014	14.245	41.462	298.030	18.499	1008	1.895

Kaynak: TÜİK * Et üretimi 2010 ocak ayından itibaren aylık haber bültenleri şeklinde yayınlanmaya başlamıştır.

Canlı hayvan ve et ithalatı da halen devam etmektedir. TÜİK rakamlarına göre 2010-2014 yılları arasında yaklaşık 193.000 ton sığır eti; 1.225.000 sığır ile 2.144.000 baş kasaplık koyun ve kuzu ithalatı yapılmış; karşılığında da 3 milyar doları aşkın ithalat bedeli ödenmiştir.

Tablo 6. Yıllar İtibarı İle Et Ve Canlı Hayvan İthalatı

	2010	2011	2012	2013	2014
DAMIZLIK DÜVELER (baş)	17.303	76.761	48.164	23.829	22.074
BESİLİK SIĞIR (baş)	1.443	225.451	223.498	121.957	22.508
KESİMLİK DANA	118.578	164.360	193.972	28.802	2.434
KARKAS SIĞIR ETİ (KG)	50.657.514	110.731.351	25.436.804	6.140.581	79.335
DAMIZLIK KOÇ KOYUN	275	1.191	10.663	21.698	11.427
DAMIZLIK TEKE, KEÇİ	155	268	440	1.383	1.175
KOYUN (DAMIZLIK OLMAYAN)	209.437	626.270	181.763	63.694	0
KUZU (1 YAŞINDAN KÜÇÜK DAMIZLIK OLMAYAN)	25.262	820.303	213.200	2.026	2.496

TÜİK-2015

2 milyon çiftçi tarımdan koptu

Yaşanan olumsuzluklar sonucunda kırsalda yoksulluk giderek artarken, topraktan geçimini sağlayamayan çiftçi de tarımdan kopmakta ve kentlere göç etmektedir. 2000 yılında tarımdan geçimini sağlayan çiftçi sayısı 7.8 milyon kişi iken, 2015'te 5.8 milyon olmuştur. Yani 2 milyon çiftçi tarımdan kopmuştur. 2000 yılında tarımın istihdamdaki payı % 36 iken 2015 yılında bu rakam %21,5'e düşmüştür.

Tablo 7. Tarımın İstihdamdaki Payı (Bin kişi)

Yıllar	Toplam İstihdam	Tarım		Sanayi	Hizmetler (İnşaat Dahil)
		Kişi	%		
2000	21.581	7.769	36,0	3.810	10.001
2001	21.524	8.089	37,6	3.774	9.661
2002	21.354	7.458	34,9	3.954	9.942
2003	21.147	7.165	33,9	3.846	10.135
2004	19.632	5.713	29,1	3.919	9.999
2005	20.067	5.154	25,7	4.178	10.735
2006	20.423	4.907	24,0	4.269	11.247
2007	20.738	4.867	23,5	4.314	11.557
2008	21.194	5.016	23,7	4.441	11.737
2009	21.277	5.240	24,6	4.079	11.958
2010	22.594	5.683	25,2	4.496	12.415
2011	24.110	6.143	25,5	4.704	13.262
2012	24.821	6.097	24,6	4.751	13.975
2013	25.524	6.015	23,6	4.956	14.553
2014	25.933	5.470	21	5.315	13.234
2015*	27.156	5.825	21,5	5.327	16.004

Kaynak: TÜİK *2015 Eylül ayı itibarıyla

Türkiye'de son 10 yıldır nüfus artışına karşılık tarımsal üretimde anlamlı artışlar sağlanamamıştır. Üreticiler desteklenmek yerine vergilendirilerek yıllarca girdi maliyetlerinin altında üretime zorlanmış, borçlandırılmış ve sonuçta arazileri bankalar tarafından ipotek altına alınmıştır. İthalatta rekor üzerine rekor kırılmaktadır. Çiftçi örgütsüz, desteksiz, çaresiz bırakılmıştır. Son 12 yılda tarıma verilen destek miktarı 70 milyar lira iken, tarım ve gıda ithalatına 320 milyar lira (137 milyar \$) harcanmıştır. Dünyada tarım desteğinin 4,5 katını ithalata savuran başka ülke yoktur.

Tarım politikalarının temel hedefi, ülke nüfusunu nitelik ve nicelik olarak besleyebilecek bir tarımsal üretim düzeyinin sağlanması olmalıdır. Bunun için ülke gereksinimlerine uygun ulusal politikalar yürürlüğe konulmalı, tarımı piyasanın sömürsüne terk etmeyecek etkin bir kamu yönetimi oluşturulmalı, doğru destekleme sistemi ve yatırımlarla sektörde kendine yeterlilik sağlanmalıdır.

TARIMSAL DESTEKLER

Özden GÜNGÖR
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı

2006 yılında çıkarılan Tarım Kanunu ile çiftçiye verilecek desteklerin milli gelire oranının yüzde 1'den daha az olamayacağı hükme bağlanmıştır. Ancak, bugüne dek bu oran en fazla yüzde 0,7'ye kadar yükselebilmektedir. Kanuna göre çiftçinin 2007 / 2015 yılları arasında devletten yaklaşık 53 milyar TL alacağı birikmiştir. 2015 yılında tarıma verilmesi öngörülen destek miktarı 10 milyar TL'dir. Oysa Tarım Kanunu'na göre bu miktarın 19 milyar TL olması gerekmektedir.

TARIM KANUNU'NA GÖRE ÖDENMESİ GEREKEN VE ÖDENEN DESTEKLER (MİLYON TL)					
Yıllar	GSYİH	Verilmesi Gereken Destek	Tarım Bütçesi	Eksik Ödenen	Tarım Bütçesi/GSYİH
2000	166.658		359		0,22
2001	240.224		1.033		0,43
2002	350.476		1.868		0,53
2003	454.781		2.805		0,62
2004	559.033		3.084		0,55
2005	648.932		3.707		0,57
2006	758.391		4.784		0,63
2007	843.178	8.432	5.628	2.779	0,67
2008	950.534	9.505	5.864	3.641	0,62
2009	952.559	9.526	4.749	4.777	0,5
2010	1.098.799	10.988	5.947	5.041	0,54
2011	1.297.713	12.977	7.085	5.892	0,55
2012	1.415.786	14.158	7.553	6.605	0,53
2013	1.565.181	15.652	8.975	6.677	0,57
2014	1.747.362	17.474	9.148	8.326	0,52
2015*	1.944.594	19.446	10.000	9.446	0,51

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı * Tahmini

Türkiye bütçesinin sadece yüzde 2-3'ünü tarımsal desteklere ayırırken, AB bütçesinin yüzde 45'ini tarımsal desteklere ayırmaktadır.

Ülkemizde tarıma verilen destek minimumda tutulurken, bu miktarın 4 kattan fazlası yerli ve yabancı bankalar tarafından tarımsal kredi olarak çiftçiye sunulmaktadır. Sonuçta köyler icra ile satışa çıkmaya, bankalar haczettikleri traktörleri koymak için otoparklar kiralamaya başlamışlardır.

Ülkemizde tarım kesimine sunulan desteklerin toplamı çiftçinin tarımsal üretiminde kullandığı girdilerden sadece mazota ödediği vergiyi dahi karşılamaktan uzaktır.

Üstelik Sayıştay'ın Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın 2014 yılı denetim raporu ile zaten az olan tarımsal desteklerin takibinin de yapılamadığı ortaya çıkmıştır. Desteklerin ekonomik ve sosyal etki ile verimlilik yaratıp yaratmadığına yönelik çalışma bulunmadığına dikkat çekilen raporda, sadece alınan ödenekle kaç çiftçinin desteklendiği bilgisinin öne çıktığı belirtilmiştir. Hatta ölen çiftçiler üzerinden başvuru yapılmış ve desteklerin bir kısmı hiç araştırılmadan bu kimseler adına ödenmiştir.

Tarımsal desteklerden sadece Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı çiftçiler yararlanmaktadır. Küçük çiftçilerin bu

Osman Arsal/ZMO

sisteme kayıt olmak için yapacakları masrafı, çoğu zaman alacakları destek karşılamadığından küçük çiftçiler sisteme dahil olmamakta ve desteklerden yararlanamamaktadır. Oysa AB destekleme politikasını değiştirmiş, aile tarımını ön plana çıkarmış, genç ve geri kalmış bölgelerdeki çiftçilerini daha çok desteklemeye başlamıştır.

ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısı son 10 yıllık süreçte 2,8 milyondan 2,2 milyona gerileyerek 600 bin kişi azalmış, bu kapsamda işlenen tarım arazileri de 167,3 milyon dekardan 147,3 milyon dekar gerileyerek 20 milyon dekar küçülmüştür. Ekilebilir tarım arazilerimiz ise toplamda 27 milyon dekar küçülmüş olup, bu arazi miktarı Belçika'nın toplam yüzölçümüne yakın bir miktardır. Ülkemizde tarım arazileri hızla küçülür, tarımsal üretimde değerlendirilmezken, Sudan'da 8,7 milyon dekar tarım arazisi kiralanması da ayrı bir soru işaretidir.

Tarım sektörüne yeterince önem verilmemesinden dolayı çiftçi örgütlenmesi ülkemizde son derece zayıftır. Var olan çiftçi örgütleri de tarım politikalarının oluşmasında etkili değildir. Bu durum üretimde maliyetlerin düşürülmesine esas girdilerin ucuza temin edilmesinin ve halkımızın gıdaya daha ucuza ulaşabilmesinin önündeki en büyük sorunlardan biridir.

Tarımsal desteklerin amacına uygun dağıtılması ve kullanılması için öncelikle altyapı sorunlarının hızla giderilmesi, iyi bir planlama ve yönlendirme ile yeterliliğin sağlanması, çiftçinin refah düzeyinin artırılması ve ilgili mühendislerin kamu ve özel sektördeki istihdamlarının artırılarak sektörün güçlendirilmesi gerekmektedir.